

การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน
ในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

มิถุนายน 2560

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย)

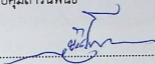
การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน
ในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
มิถุนายน 2560
(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย)

คณะกรรมการควบคุมสารนิพนธ์และคณะกรรมการสอบสารนิพนธ์ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ ของนางสาวภา เพริศแก้ว ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้

คณะกรรมการควบคุมสารนิพนธ์

(พระครูสังฆรักษ์ไชยรัตน์ ขยรดโน, ดร.)

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

(ดร.วิมลพร สุวรรณแสนทวี)

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

คณะกรรมการสอบสารนิพนธ์

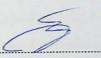
(พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, ดร.)

ประธานกรรมการ

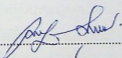
(พระครูสังฆรักษ์ไชยรัตน์ ขยรดโน, ดร.)

กรรมการ

(ดร.วิมลพร สุวรรณแสนทวี)

กรรมการ

(ดร.กุศล ศรีสารคาม)

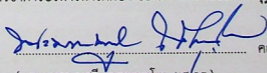
กรรมการ

(ดร.ธีรภัทร์ ถิ่นแสนดี)

กรรมการ

บัณฑิตวิทยาลัย อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

(พระมหาบุญศรี ญาณวุฑฺฒโฒ, ผศ.ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ 21 เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2560

572075032028 : สาขาวิชา: การบริหารการศึกษา; ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา)

คำสำคัญ: การดำเนินงาน / ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน /

โรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด

เสาวภา เพรศแก้ว: การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด (OPERATIONS OF STUDENT CARE AND ASSISTANCE SYSTEMS AT SCHOOLS UNDER ROI ET PROVINCIAL ADMINISTRATION ORGANIZATION) คณะกรรมการควบคุมสารนิพนธ์ : พระครูสังฆรักษ์ไชยรัตน์ ขยรัตน, ปร.ด., วิมลพร สุวรรณแสนทวี, ปร.ด., 125 หน้า. ปี พ.ศ. 2560.

สารนิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด 2) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 74 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามประมาณค่าจำนวน 40 ข้อ และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

ผลการวิจัยพบว่า 1. การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปหาต่ำสุด ได้แก่ ด้านการส่งเสริมนักเรียนด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการส่งต่อ และด้านการคัดกรอง 2. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด ได้แก่ 2.1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล สถานศึกษาควรร่วมมือกับผู้ปกครองในการวางแผน กำกับ ติดตามนักเรียน โดยใช้เครื่องมือที่หลากหลายเพื่อบันทึกการสังเกตพฤติกรรมนักเรียนทั้งในและนอกสถานศึกษา เช่น แบบประเมินพฤติกรรม ทะเบียนประวัติ แบบบันทึกเยี่ยมบ้าน แบบรายงานผลการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลและควรจัดทำโครงการเยี่ยมบ้านนักเรียนอย่างจริงจังต่อเนื่อง ตลอดจนสนับสนุนงบประมาณในการเยี่ยมบ้านให้เพียงพอ 2.2) ด้านการคัดกรองนักเรียน สถานศึกษาควรจัดอบรมให้ความรู้แก่ครูในการคัดกรองนักเรียนมีการประชุมเพื่อจัดทำเกณฑ์การคัดกรองนักเรียนโดยใช้เครื่องมือเชิงประจักษ์และสรุปรายงานการคัดกรองตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 2.3) ด้านการส่งเสริมนักเรียน สถานศึกษาควรจัดตั้งเครือข่ายผู้ปกครองทุกระดับชั้นและให้มีการประชุมเครือข่ายเพื่อร่วมมือกันในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2.4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา สถานศึกษาควรจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่หลากหลายตามความสนใจของนักเรียนและสอดคล้องกับทักษะความสามารถ ความถนัดของนักเรียน เพื่อเป็นการป้องกันการใช้เวลาว่างไปทำกิจกรรมไม่พึงประสงค์ และ 2.5) ด้านการส่งต่อ สถานศึกษาควรทำข้อตกลงกับหน่วยงานภายนอกที่มีความเชี่ยวชาญในการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาของนักเรียน เพื่อให้เกิดความร่วมมือและสะดวกในการติดต่อประสานงานการส่งต่อนักเรียนไปรับการช่วยเหลือ

572075032028 : MAJOR : EDUCATIONAL ADMINISTRATION ; M. Ed. (EDUCATIONAL ADMINISTRATION)

KEYWORDS : OPERATIONS / STUDENT CARE AND ASSISTANCE SYSTEMS / SCHOOLS UNDER ROI ET PROVINCIAL ADMINISTRATION ORGANIZATION

SAOWAPA PRERDKAEW : OPERATIONS OF STUDENT CARE AND ASSISTANCE SYSTEMS AT SCHOOLS UNDER ROI ET PROVINCIAL ADMINISTRATION ORGANIZATION, ADVISORY COMMITTEE: PHRAKHRUSANGKHARAK CHAIRATJAYARATANO, Ph.D. WIMONPHON SUWANNASAENTHAWEE, Ph.D. , 125 P, 2017.

The paper served the purposes to study: 1) operations of student care and assistance systems in Roi Et Provincial Administration Organization's schools, 2) suggestions for enhancing operations of their student care and assistance systems in its schools. The target groups were school administrators and teaching-tasked teachers in its schools, tallying 74 in number. The instrument for data collection was the rating questionnaire containing forty questions, and the reliability of the whole questions amounting to 0.97. The statistics utilized for data analyses embraced percentage, mean and standard deviation by making use of the computer software package.

Results of the research findings : 1) Operations of student care and assistance systems in its schools have been rated 'high' in the overall aspect, as has one single aspect taken into consideration. Each of aspects ranked in their descending order of means includes: support of students, problem prevention and solving, intimacy, referral, and screening procedures. 2) Suggestions for enhancing operations of assistance systems in its schools are that schools should : 2.1) cooperate with student guardians for planning, directing and keeping watching students in need by using such numerous tools to record their behavioral observations both inside and outside schools as SDQ, bio-data registration, a home visit form, a report form on intimacy, drawing up actual, successive a home visit scheme including the support of the sufficient budget, 2.2) organize training courses on screening procedures, holding meetings to look for criteria for screening students by using empirical tools and summing up reports on screening them following the established criteria, 2,3) set up student guardians' networks to have covered at all levels, holding the meetings to seek for cooperation of assistance systems, 2.4) organize extra curriculum activities of various kinds in line with students' interests, skills and competency to prevent them from spending their time on doing

undesirable activities and, 2.5) make agreements with outsourcers specialized in helping solve students' problems that will culminate in cooperation, facilitation of contacts and coordination with transferable of students to receive assistance.

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์เรื่อง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด สำเร็จลงได้เพราะผู้วิจัยได้รับความช่วยเหลืออย่างมีเมตตาจากบุคคลหลายท่านที่ได้ให้คำปรึกษา แนะนำแนวทางในการเขียนสารนิพนธ์ ให้กำลังใจและอุปถัมภ์ด้วยดีตลอดมา

ขอกราบขอบพระคุณมหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ดที่เปิดการเรียนการสอนนักศึกษาระดับมหาบัณฑิต ที่วิทยาเขตร้อยเอ็ด ทำให้ข้าพเจ้าได้มีโอกาสศึกษา

ขอกราบขอบพระคุณ พระครูสังฆรักษ์ไชยรัตน์ ขยรดโน, ดร. อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และ ดร.วิมลพร สุวรรณแสนหวิ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำตลอดจนตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่งตลอดมาผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่งไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. สุเทพ เมย์ไธสง, ดร.จิราภรณ์ ผันสว่างและ ดร.สุชาติ วิริยะ ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำตลอดจนตรวจแก้ไข ข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่งตลอดมา ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่งไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ดที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่ห้องสมุดมหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ที่ได้อนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านเอกสาร ตลอดจนช่วยเหลือในการค้นคว้าเอกสารต่างๆ ในการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณกำลังใจจากเพื่อน และ พี่น้องนักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชา การบริหาร การศึกษาทุกคน ที่ให้ความช่วยเหลือให้การศึกษาค้นคว้าสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี คุณค่าของงานวิจัยฉบับนี้ ขอให้ประโยชน์แก่ผู้สนใจ หากสารนิพนธ์ฉบับนี้ มีข้อบกพร่องประการใด ผู้วิจัยขอกราบอภัยมา ณ โอกาสนี้

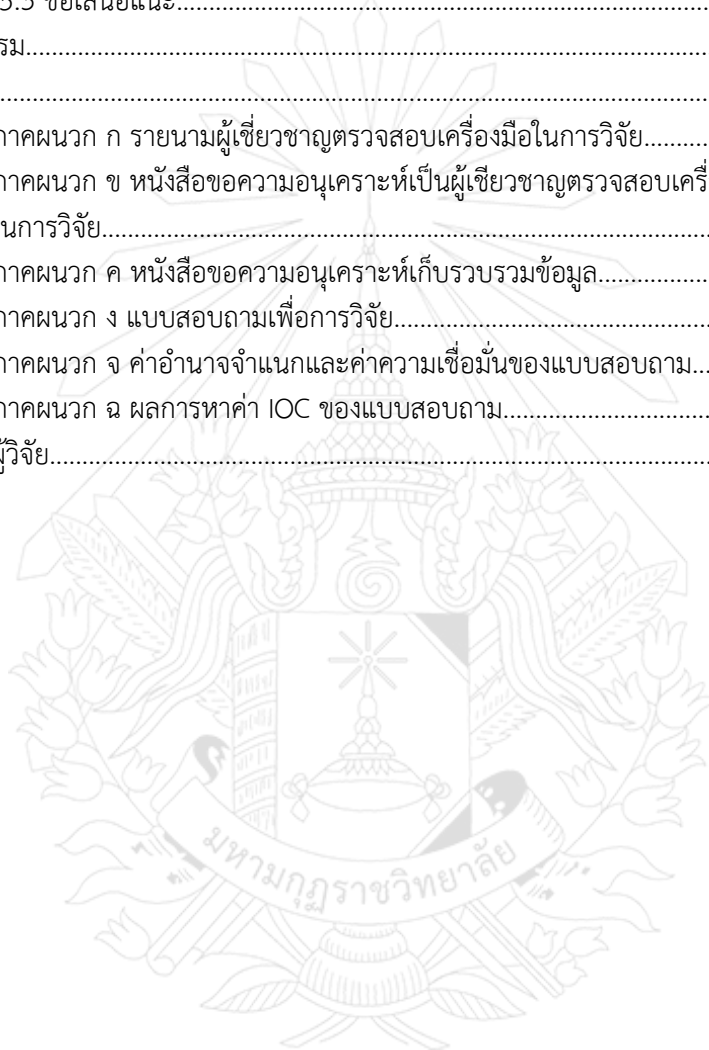
นางเสาวภา เพรศแก้ว

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
ประกาศคุณูปการ.....	ช
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	2
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	3
1.4 ขอบเขตของงานวิจัย.....	3
1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
2.1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการบริหารการศึกษา.....	6
2.2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการบริหารงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	17
2.3 ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน.....	25
2.4 สภาพพื้นที่ที่ทำการวิจัย.....	49
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	52
2.6 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย.....	58
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	59
3.1 กลุ่มเป้าหมาย.....	59
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	59
3.3 การสร้างและหาค่าคุณภาพเครื่องมือ.....	60
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	61
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	62
3.6 สถิติที่ใช้ในการวิจัย.....	63
บทที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	64
4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	64
4.2 ลำดับขั้นตอนการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	64
4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	65

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	79
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	80
5.2 อภิปรายผล.....	82
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	86
บรรณานุกรม.....	89
ภาคผนวก.....	94
ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย.....	95
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย.....	97
ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล.....	101
ภาคผนวก ง แบบสอบถามเพื่อการวิจัย.....	106
ภาคผนวก จ คำอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม.....	114
ภาคผนวก ฉ ผลการหาค่า IOC ของแบบสอบถาม.....	120
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	125

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า	
2.1	กระบวนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน.....	34
2.2	ข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนที่ควรทราบ.....	37
2.3	การพิจารณาการทำเกณฑ์การคัดกรองนักเรียน.....	40
2.4	สาระความรู้และแนวทางการดำเนินกิจกรรมโฮมรูม.....	42
2.5	สาระความรู้และแนวทางการดำเนินกิจกรรมประชุมผู้ปกครอง.....	43
2.6	สาระความรู้และแนวทางการดำเนินกิจกรรมให้คำปรึกษาเบื้องต้น.....	45
2.7	สาระความรู้และแนวทางการดำเนินกิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหา.....	46
2.8	จำนวนผู้บริหาร ครูผู้สอน และนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหาร ส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด.....	49
4.1	ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	65
4.2	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด.....	66
4.3	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นราย บุคคล.....	67
4.4	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ดด้านการคัดกรองนักเรียน.....	68
4.5	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ดด้านการส่งเสริมนักเรียน.....	69
4.6	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ โรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ดด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา.....	70
4.7	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ดด้านการส่งต่อ.....	71
4.8	ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด.....	72
4.9	ความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด.....	73
4.10	การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหาร ส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล จำแนกตาม ประสบการณ์การทำงาน.....	73
4.11	การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหาร ส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการคัดกรองนักเรียน จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน	74

สารบัญตาราง(ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.12 การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการส่งเสริมนักเรียน จำแนกตามประสิทธิภาพการทำงาน.....	74
4.13 การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา จำแนกตามประสิทธิภาพการทำงาน.....	75
4.14 การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการส่งต่อ จำแนกตามประสิทธิภาพการทำงาน.....	76

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.1 ปัจจัยหลัก 4Ms.....	9
2.2 กระบวนการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน.....	33
2.3 แผนภูมิกระบวนการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหานักเรียน.....	48
2.4 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย.....	58

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในโลกยุคปัจจุบันสังคมไทยเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วตามกระแสของโลกที่เจริญไปอย่างไม่สามารถหยุดยั้งได้ ซึ่งเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านวัตถุเทคโนโลยีต่างๆ ตลอดจนการสื่อสารที่ทันสมัยรวดเร็วและเต็มไปด้วยการแข่งขันจนเกิดผลกระทบต่อ การดำเนินชีวิตของคนในสังคมอย่างมากเริ่มจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจที่รัดตัวเป็นเหตุให้บิดามารดาต้องออกไปประกอบอาชีพเพื่อให้มีรายได้เพียงพอที่จะช่วยให้ครอบครัวอยู่อย่างมีความสุขสภาพความเป็นอยู่ทางบ้านจึงเปลี่ยนไป บิดามารดาไม่มีเวลาดูแลบุตรหลานของตนเองได้อย่างใกล้ชิดอย่างเช่นเดิม เด็กจึงมีอิสระในการคบเพื่อนหรือทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อพัฒนาสังคมไทยเพื่อให้สามารถก้าวไปข้างหน้าได้อย่างมีความมั่นคงท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองนั้น การพัฒนาคนถือเป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่สุด และระบบการศึกษาที่มีคุณภาพเท่านั้นจึงจะเอื้อต่อการพัฒนาคนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 หมวด 1 มาตรา 6 บัญญัติให้การศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และ คุณธรรมจริยธรรม และ วัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข(กระทรวงศึกษาธิการ, 2546)และสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 ที่มีเป้าหมายในการพัฒนาสังคมไทยที่พึงประสงค์เพื่อพัฒนาสู่สังคมที่เข้มแข็งและมีคุณภาพ การที่จะบรรลุจุดมุ่งหมายดังกล่าวนี้จำเป็นต้องได้รับความร่วมมืออย่างดียิ่งของทุกหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง อาทิ โรงเรียน ชุมชน สังคม และครอบครัวของนักเรียนเอง (กรมสามัญศึกษา, 2549, หน้า 1)

สถานการณ์ปัญหาเด็กและเยาวชนในสังคมไทยนี้วันจะมีความซับซ้อนและรุนแรงมากขึ้น การกระตุ้นระบบบริโภคนิยมผ่านสื่อต่างๆ รวมทั้งวัฒนธรรมในโลกยุคโลกาภิวัตน์ ทำให้โครงสร้างทางสังคมอ่อนแอ อนุชนของชาติส่วนหนึ่งจึงได้รับการหล่อหลอมจากบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่ไม่สร้างสรรค์ ยังผลให้มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน มีค่านิยมไม่พึงประสงค์ ล่อแหลมต่อการกระทำผิดกฎหมายหมิ่นเหม่ต่อศีลธรรมอันดีงามนำมาซึ่งปัญหาต่างๆ เช่น ปัญหาโรคจิต โรคเครียด ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาทางเพศ ก่อการวิวาท การลักขโมย ฯลฯ เพิ่มปริมาณและทวีความรุนแรงมากขึ้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 1) กระทรวงศึกษาธิการได้ตระหนักถึงความสำคัญในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจึงได้ร่วมมือกับกระทรวงสาธารณสุขพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอันมีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ ได้แก่ 1) รู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมนักเรียน 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหา และ 5) การส่งต่อ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ทำแผนยุทธศาสตร์ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้สถานศึกษาทุกแห่งในสังกัดดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ให้นักเรียนทุกคนได้รับการช่วยเหลือจากครูประจำชั้น ครูที่ปรึกษาอย่างทั่วถึง โดยหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วน

ร่วม ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเข้าสู่มาตรฐานประกันคุณภาพเพื่อให้นักเรียนทุกกลุ่มได้รับการดูแลอย่างทั่วถึงอย่างเป็นองค์รวมทั้งทางร่างกาย สติปัญญา ทักษะชีวิต พฤติกรรม ความประพฤติ ปลอดภัยจากสารเสพติด ไม่มีเพศสัมพันธ์ ก่อนวัยอันควร รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงปรับตัวและมีพัฒนาการทางอารมณ์ มีสุขภาพจิตดี (กระทรวงศึกษาธิการ, 2547, หน้า 17)

ผลการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราด (มานพ บุญสมพงษ์, 2550, หน้า 77-82) พบว่า ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยรวมและรายชื่ออยู่ในระดับมาก ด้านที่มีปัญหาสูงสุดคือด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านที่มีปัญหาลดต่ำสุดคือ ด้านการส่งเสริมนักเรียน นอกจากนี้ผลการวิจัยของลัดดาวัลย์ ชูมอภัย (2552, หน้า 130-135) พบว่า ความต้องการในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในฝันสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลอย เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับคือ ด้านการส่งเสริมนักเรียน ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และด้านการส่งต่อ

จากการศึกษาข้อมูลสารสนเทศ ปีการศึกษา 2557 ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่าสถิติของนักเรียนระดับระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายที่ไม่สามารถเรียนจบช่วงชั้นภายในระยะเวลาที่กำหนด คิดเป็นร้อยละ 8.86 เมื่อตรวจสอบข้อมูลปรากฏว่า มีนักเรียนบางส่วนย้ายเข้า หรือ ย้ายออกระหว่างปีในแต่ละโรงเรียนคิดเป็นร้อยละ 15.06 ซึ่งบางคนย้ายเนื่องจากไว้ทรงผมที่ไม่ถูกระเบียบตามที่ทางโรงเรียนกำหนด เมาสุรา ชูสาว ก่อเหตุทะเลาะวิวาท ดิตยาเสพติด หนีเรียน เป็นต้น (องค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด, 2557, หน้า 52) ดังนั้น ผู้บริหาร ครูที่ปรึกษา และบุคลากรที่เกี่ยวข้องจึงควรให้ความสำคัญกับการใช้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อช่วยสนับสนุนส่งเสริม พัฒนาให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์มีคุณภาพตามที่สังคมต้องการและมีบทบาทในการช่วยแก้ปัญหาดังกล่าวได้

จากสภาพและปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษากิจการงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 ประการ ได้แก่ 1) รู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมนักเรียน 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหาด้าน และ 5) การส่งต่อ ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ดว่าจะมีส่วนในการช่วยเหลือและสามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้ลดลงได้รวมถึงการดำเนินงานให้เข้มแข็งต่อเนื่องอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด

1.2.2 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1.3.1 ทำให้ทราบผลของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด

1.3.2 ทำให้ทราบข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ดและสามารถนำผลการวิจัยเพื่อเป็นข้อเสนเทศสำหรับผู้บริหารสถานศึกษานำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

1.4.1 ขอบเขตด้านประชากร

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด รวมทั้งสิ้นจำนวน 74 คน

1.4.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ดโดยได้นำแนวคิดของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547) แบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ

- 1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
- 2) ด้านการคัดกรองนักเรียน
- 3) ด้านการส่งเสริมนักเรียน
- 4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา
- 5) ด้านการส่งต่อ

1.4.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

โรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด ได้แก่

- 1) โรงเรียนกีฬาองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด
- 2) โรงเรียนขี้เหล็กพิทยาคม ตำบลขี้เหล็ก อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด
- 3) โรงเรียนทุ่งกุลาประชานุสรณ์ ตำบลก้ำแพง อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด
- 4) โรงเรียนโพธิ์ทองพิทยาคม ตำบลโพธิ์ชัย อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

การดำเนินงาน หมายถึง การบริหารจัดการงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด

โรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด หมายถึง โรงเรียนที่จัดการศึกษา ชั้นพื้นฐานของรัฐในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด ปีการศึกษา 2558 จำนวน 4 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนกีฬาส่งองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด โรงเรียนขี้เหล็กพิทยาคม โรงเรียนทุ่งกุลารักษาประทุมสรณ์ และโรงเรียนโพธิ์ทองพิทยาคม

ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีระบบขั้นตอน มีวิธีการและเครื่องมือที่มีมาตรฐานคุณภาพและมีหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้โดยมีบุคคลที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาโดยมุ่งหวังเพื่อให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีทักษะการดำรงชีวิตและรอดพ้นจากวิกฤตทั้งปวง แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่

1) **ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล** หมายถึง การที่ได้รู้จักข้อมูลเชิงประจักษ์ที่จำเป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียนเป็นรายบุคคลทำให้สามารถเข้าใจตัวนักเรียนมากขึ้นโดยใช้ข้อมูลพื้นฐานจากเครื่องมือที่หลากหลาย เช่น ระเบียบสะสม ทะเบียนประวัติ แบบประเมินพฤติกรรมนักเรียน แบบบันทึกการเยี่ยมบ้าน แบบบันทึกพฤติกรรม และรายงานผลการรู้จักนักเรียนรายบุคคล แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ เพื่อคัดกรองนักเรียน เป็นประโยชน์ในการส่งเสริม ป้องกัน และแก้ไขปัญหาของนักเรียนได้อย่างถูกต้อง

2) **ด้านการคัดกรองนักเรียน** หมายถึง การจัดนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มปกติ และ กลุ่มเสี่ยงมีปัญหาโดยสถานศึกษาต้องจัดทำเกณฑ์การคัดกรองนักเรียนให้ชัดเจนโดยใช้เครื่องมือเชิงประจักษ์ เช่น แบบประเมินพฤติกรรม ระเบียบสะสม และ สรุปรายงานการคัดกรองตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ซึ่งมีประโยชน์อย่างยิ่งในการหาวิธีการที่เหมาะสมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ตรงกับสภาพปัญหาและความต้องการด้วยความรวดเร็วและถูกต้อง

3) **ด้านการส่งเสริมนักเรียน** หมายถึง การสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนที่อยู่ในความดูแล ให้มีคุณภาพมากขึ้นมีความภูมิใจตนเองซึ่งจะช่วยเพิ่มจำนวนนักเรียนกลุ่มปกติกลายเป็นกลุ่มใหญ่และจะช่วยส่งเสริมพัฒนาากลุ่มเสี่ยงมีปัญหา ให้กลับเป็นกลุ่มปกติ โดยการใช้กิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมโฮมรูม การจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน การจัดตั้งเครือข่ายผู้ปกครอง กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนสร้างเสริมทักษะชีวิต กิจกรรมตามความถนัด กิจกรรมประกาศเกียรติคุณนักเรียนที่ทำความดี เป็นต้น

4) **ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา** หมายถึง การให้คำปรึกษาเบื้องต้นกับนักเรียนกลุ่มเสี่ยง มีปัญหาตลอดจนการประสานงานกับผู้ปกครองและชุมชน เพื่อจัดกิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหา ได้แก่ กิจกรรมเสริมหลักสูตร กิจกรรมสอนซ่อมเสริม กิจกรรมสร้างขวัญกำลังใจโดยเลือกกิจกรรมที่เหมาะสมสอดคล้องกับปัญหาบุคลิกลักษณะและสภาพแวดล้อมของนักเรียนแต่ละคน ทั้งนี้สถานศึกษาควรมีการบันทึกการป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียนเพื่อเอื้อประโยชน์ในการส่งต่อให้ผู้ที่มีความชำนาญในการแก้ไขปัญหาดำเนินการแก้ไขปัญหาเพื่อให้สามารถช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างเหมาะสม

5) **ด้านการส่งต่อ** หมายถึง วิธีแก้ปัญหาของนักเรียนของครูหรือผู้เกี่ยวข้องที่ไม่สามารถแก้ปัญหาได้ โดยการมอบให้ครูที่มีความชำนาญในการแก้ไขปัญหาดำเนินการแก้ปัญหาเพื่อให้สามารถช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างเหมาะสม การส่งต่อแบ่งเป็น 2 แบบ คือการส่งต่อภายใน และการส่งต่อภายนอก ในการส่งต่อนักเรียนสถานศึกษาควรมีการประชุมกลุ่มเพื่อปรึกษาปัญหานักเรียนรายบุคคล

วิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนกลุ่มมีปัญหาและอธิบายเหตุผลความจำเป็นในการส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาตลอดจนประสานความร่วมมือกับครูแนะแนว ฝ่ายปกครอง และองค์กรหรือหน่วยงานภายนอกที่มีความเชี่ยวชาญให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนที่มีปัญหาและสถานศึกษามีการติดตามผลการส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาเหล่านั้นอย่างต่อเนื่อง

1.5.4 ปัจจัยส่วนบุคคล หมายถึง ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย

1) **ตำแหน่ง** หมายถึง ฐานะหรือเกียรติภูมิของบุคคลหรือกลุ่มบุคคล เป็นตำแหน่งของบุคคลหนึ่งหรือกลุ่มหนึ่งที่มีความนับถือจากสาธารณชน จำแนกเป็น

1.1 **ผู้บริหารสถานศึกษา** หมายถึง ผู้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนและรองผู้อำนวยการโรงเรียนที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด

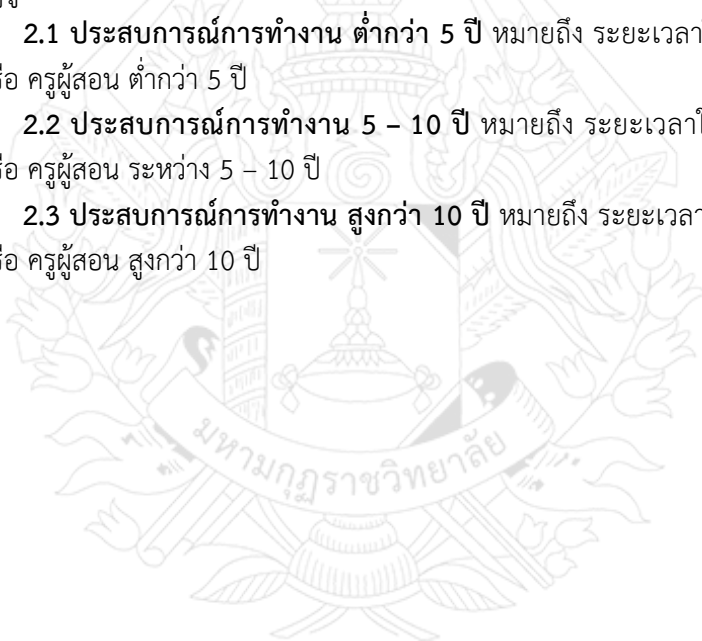
1.2 **ครูผู้สอน** หมายถึง ผู้ที่ดำรงตำแหน่ง ครู ตั้งแต่ ครูผู้ช่วย จนถึง ครูวิทยฐานะ ครูเชี่ยวชาญที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด

2) **ประสบการณ์การทำงาน** หมายถึง เวลาในการเป็นผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด รวมทั้งประสบการณ์ในการเป็นผู้บริหารโรงเรียนอื่นด้วย และเวลาในการเป็นครูผู้สอนโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ดหรือประสบการณ์ในการเป็นครูผู้สอนโรงเรียนอื่นด้วย จำแนกเป็น 3 ระดับ ได้แก่

2.1 **ประสบการณ์การทำงาน ต่ำกว่า 5 ปี** หมายถึง ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งผู้บริหาร หรือ ครูผู้สอน ต่ำกว่า 5 ปี

2.2 **ประสบการณ์การทำงาน 5 – 10 ปี** หมายถึง ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งผู้บริหาร หรือ ครูผู้สอน ระหว่าง 5 – 10 ปี

2.3 **ประสบการณ์การทำงาน สูงกว่า 10 ปี** หมายถึง ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งผู้บริหาร หรือ ครูผู้สอน สูงกว่า 10 ปี

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด” ได้อาศัย แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นแนวทางเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

- 2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา
- 2.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 2.3 ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- 2.4 สภาพพื้นที่ที่ทำการวิจัย
- 2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.6 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา

2.1.1 แนวคิดที่เกี่ยวกับการบริหารและการบริหารการศึกษา

ความหมายของการบริหาร นักวิชาการได้ให้ความหมายของการบริหารไว้แตกต่างกันหลายท่าน ดังต่อไปนี้

ไซมอน (Simon, 1960, P.74, อ้างใน วิโรจน์ สารรัตน์, 2548, หน้า 79) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การบริหาร หมายถึง ศิลปะในการทำให้สิ่งต่างๆ ได้รับการกระทำจนเป็นผลสำเร็จ กล่าวคือ ผู้บริหารไม่ใช่เป็นผู้ปฏิบัติแต่เป็นผู้ใช้ศิลปะทำให้ผู้ปฏิบัติทำงานจนสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่ผู้บริหารตัดสินใจเลือกแล้ว

เซอร์จิโอวานี (Sergiovani, 1980, P. 42, อ้างใน วิเชียร วิทยอุดม, 2549, หน้า 7) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การบริหาร หมายถึง กระบวนการทำงานร่วมกับผู้อื่น เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

บาร์นาร์ด (Barnard, 1968, P. 58, อ้างใน เนตรพัฒนา ยาวีราช, 2553, หน้า 1) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การบริหาร หมายถึง การทำงานของคณะบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปที่รวมปฏิบัติการให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน

สุนทร โคตรบรรเทา (2551, หน้า 2) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การบริหาร หมายถึง งานของหัวหน้าหรือผู้นำที่จะต้องกระทำเพื่อให้กลุ่มต่างๆ ที่มีคนหมู่มากมาอยู่รวมกันและร่วมกันทำงานเพื่อวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้จนสำเร็จผลโดยได้ประสิทธิภาพ กล่าวอย่างง่าย ๆ การบริหาร คือ การทำให้งานเสร็จลงได้โดยอาศัยคนอื่นเป็นผู้ทำให้เสร็จนั่นเอง

วิโรจน์ สารัตนะ (2553, หน้า 12) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การบริหาร หมายถึง กระบวนการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายขององค์การโดยอาศัยหน้าที่ทางการบริหารที่สำคัญ เช่น การ

วางแผน การจัดการ การนำและการควบคุมในกรณีหน้าที่ทางการบริหาร นักทฤษฎีอาจจำแนกแตกต่างกัน เช่น Fayol จำแนกเป็น 5 หน้าที่ คือ การวางแผนการจัดการ การสั่งการ การประสานงานและการควบคุม ส่วน Gulick จำแนกเป็น 7 หน้าที่คือ การวางแผน การจัดการ การจัดบุคลากร การสั่งการ การประสานงาน การรายงานและการงบประมาณ เป็นต้น

เนตร์พัฒนา ยาวีราช (2553, หน้า 1) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การบริหาร หมายถึง กระบวนการ แนวทางการดำเนินงานอย่างมีระบบของผู้บริหารอันเกี่ยวข้องกับกิจการต่างๆที่มีความเกี่ยวข้องระหว่างกันเพื่อความสำเร็จของเป้าหมายที่ต้องการการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาเป็นการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆที่เกิดจากความร่วมมือกันเพื่อพัฒนาสมาชิกของสังคมเป็นการดำเนินงานที่มีเป้าหมายสำคัญคือการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ

ดังนั้นโดยสรุป การบริหาร หมายถึง การใช้ทรัพยากรการบริหารที่มีอยู่ในกระบวนการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ขององค์การ

ความหมายของการบริหารการศึกษา

นักวิชาการได้ให้ความหมายของการบริหารการศึกษาไว้แตกต่างกันหลายท่าน ดังต่อไปนี้

ชาญชัย อาจินสมาจาร (2550, หน้า 6) ได้ให้ความหมายของการบริหารการศึกษาว่า หมายถึง ความที่พยายามจะสั่งและผสมผสานความพยายามของมนุษย์ซึ่งมีจุดรวมอยู่ที่จุดหมายปลายทาง หรือเป้าหมายบางอย่าง การบริหารเป็นกิจกรรมที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารในองค์การซึ่งมีหน้าที่สั่งให้ความสะดวกในการทำงานของกลุ่มที่มีวัตถุประสงค์เดียวกัน

สุนทร โคตรบรรเทา (2551, หน้า 8) ได้ให้ความหมายของการบริหารการศึกษาว่าเป็น กระบวนการดำเนินงานทุกอย่างในโรงเรียนเพื่อให้นักเรียนในโรงเรียนเกิดการพัฒนารับรู้ตามจุดมุ่งหมายตามหลักสูตร ได้แก่ การพัฒนาตนเอง พัฒนาอาชีพ และการพัฒนาสังคม ให้สามารถปรับตัว เพื่อการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ไมตรี บุญทด(2551, หน้า 10) ได้ให้ความหมายของการบริหารการศึกษาว่า หมายถึง การดำเนินงานด้วยกระบวนการที่หลากหลายเพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาทุกด้านจนบรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และสามารถพัฒนาตนเอง พัฒนาอาชีพ พัฒนาสังคม ให้ดำรงชีวิตในสังคมเป็นไปด้วยความสงบสุข

ภาวิตา ธาธาศรีสุทธิ (2552, หน้า 6) ได้กล่าวว่าคำว่า “การบริหารการศึกษา” หมายถึง กิจกรรมต่างๆที่บุคคลหลายคนร่วมกันดำเนินการเพื่อพัฒนาสมาชิกของสังคมในทุกๆด้านนับแต่บุคลิกภาพ ความรู้ ความสามารถ เจตคติ พฤติกรรม คุณธรรม เพื่อให้มีค่านิยมตรงกันกับความต้องการของสังคม โดยกระบวนการต่างๆที่อาศัยควบคุมสิ่งแวดล้อมให้มีผลต่อบุคคลและอาศัยทรัพยากร ตลอดจนเทคนิคต่างๆอย่างเหมาะสมเพื่อให้บุคคลพัฒนาไปตรงตามเป้าหมายของสังคมที่ตนดำเนินชีวิตอยู่

โดยสรุปคำว่า “การบริหารการศึกษา” หมายถึง การที่กลุ่มบุคคลร่วมกันดำเนินการจัดกิจกรรมต่างๆ ขึ้นเพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาทุกด้านจนบรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรโดยใช้เทคนิคที่หลากหลายและเหมาะสมกับนักเรียนเพื่อให้นักเรียนสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

2. ความสำคัญของการบริหาร

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2551, หน้า 8) กล่าวว่า การบริหารเป็นภารกิจหลักของผู้บริหารที่ต้องกำหนดแบบแผน วิธี และ ขั้นตอนต่างๆในการปฏิบัติงานไว้อย่างมีระบบเพราะถ้าระบบบริหารงานไม่ดีจะกระทบกระเทือนต่อส่วนอื่นๆของหน่วยงาน นักบริหารที่ดีต้องรู้จักเลือกวิธีการบริหารที่เหมาะสม และมีประสิทธิภาพเพื่อที่จะให้งานได้บรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้ การบริหารงานนั้นจะต้องใช้ศาสตร์ และศิลป์ทุกประการเพราะการดำเนินการต่างๆ มิใช่เพียงแต่กิจกรรมที่ผู้บริหารจะกระทำเพียงลำพังคนเดียวแต่ยังมีเพื่อนร่วมงานอีกหลายคนที่มีส่วนทำให้งานนั้นประสบความสำเร็จผู้ช่วยงานแต่ละคนมีความแตกต่างกันทั้งในด้านสติปัญญา ความสามารถ ความถนัดและความต้องการที่ไม่เหมือนกัน จึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่จะนำเทคนิควิธีและกระบวนการการบริหารที่เหมาะสมมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายขององค์การ

ณัฐพันธ์ เจริญนันทน์ (2551, หน้า 34) กล่าวถึง ความสำคัญของการบริหารที่ดีที่จะก่อให้เกิดในสิ่งต่อไปนี้

1. คุณค่าในด้านการประหยัด การบริหารจะช่วยให้เกิดการใช้ทรัพยากรต่างๆ เช่น คน เงิน เวลา วัสดุอุปกรณ์ได้อย่างประหยัด การเปลี่ยนแปลงสูญเปล่านั้นน้อยแต่ได้ประโยชน์สูงสุด

2. คุณค่าในด้านประสิทธิภาพ การบริหารจะช่วยให้การทำงานเกิดผลงานที่คุ้มค่ากับการลงทุน หรือ ทรัพยากรที่ใช้ไปก่อให้เกิดความพึงพอใจในผลงานที่ได้รับตามความปรารถนาในงานนั้นด้วย

3. คุณค่าในด้านประสิทธิผล การบริหารงานจะก่อให้เกิดประสิทธิผลของงานซึ่งหมายถึงการทำงานที่สำเร็จลุล่วงดังประสงค์หรือรอดหมายไว้เป็นหลัก

4. คุณค่าในด้านความเป็นธรรม การบริหารเป็นการดำเนินงานด้วยความเป็นธรรมอย่างทั่วหน้าและทั่วถึงปราศจากการเลือกที่รักมักที่ชังโดยไม่ได้เลือกแบ่งแยกวรรณะเชื้อชาติและศาสนา

5. คุณค่าในความซื่อสัตย์ ถูกต้องตามระเบียบแบบแผนและธรรมเนียมการกระทำโดยชอบยอมก่อให้เกิดความมีเกียรติ เกิดความมั่นคงก้าวหน้าเป็นที่น่ายกย่องสรรเสริญ

โดยสรุป ความสำคัญของการบริหาร คือ การที่นักบริหารสามารถเลือกวิธีการบริหารที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพมาใช้ในการบริหารงานเพื่อให้งานบรรลุตามจุดมุ่งหมาย อันจะก่อให้เกิดคุณค่าด้านต่างๆ เช่น ด้านการประหยัด ด้านประสิทธิภาพ ด้านประสิทธิผล ด้านความเป็นธรรม และด้านความซื่อสัตย์

3. กระบวนการการบริหารงาน

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2550, หน้า 19) กล่าวว่า การบริหารประกอบกันขึ้นเป็นกระบวนการที่สำคัญ 5 อย่างดังนี้

1. การวางแผน คือ การศึกษาอนาคต และความต้องการ แล้ววางแผนทางการปฏิบัติไว้ล่วงหน้า

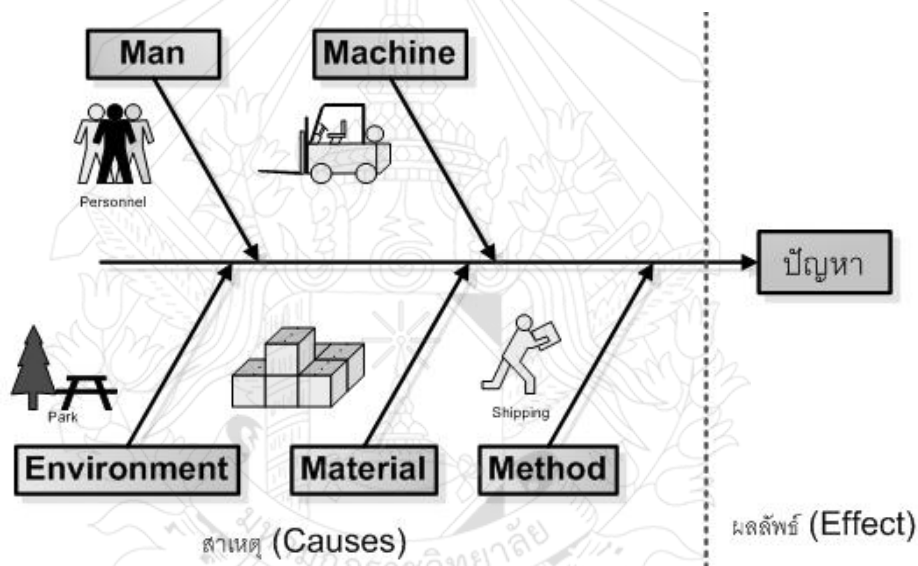
2. การจัดการองค์การ คือการจัดแบ่งหน่วยงานออกเป็นแผนก เป็นฝ่ายหรือเป็นกลุ่มลักษณะของงาน และการแบ่งงานกันทำ

3. การจัดคนเข้าทำงาน คือ การจัดตัวบุคคลเป็นการบริหารงานด้านบุคลากร ได้แก่ การจัดอัตรากำลัง การสรรหา การพัฒนาบุคคล การสร้างบรรยากาศที่ดี การประเมินผลการทำงาน และการให้พ้นจากงาน

4. การอำนวยการสั่งการ คือ การบังคับบัญชาสั่งการให้คนงานทำงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายตามลำดับชั้น

5. การควบคุม คือ การควบคุมดูแลให้มีการปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับที่วางไว้หรือตามแผนที่วางไว้ เพื่อให้งานดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยรวดเร็ว หน้าที่ในการบริหารเป็นผู้บริหารทุกระดับชั้น

ในองค์กรแห่งการทำงานทุกองค์กรจะต้องอาศัยปัจจัยหลัก 4 Ms อันประกอบไปด้วย คน(Man) วัสดุ(Material) เงิน(Money) และการจัดการ(Management)ซึ่งในทุกปัจจัยมีความสำคัญในระดับที่เท่าๆ กัน โดยถ้าขาดปัจจัยในข้อใดข้อหนึ่งองค์กรอาจไม่สามารถดำเนินการทำงานไปได้ถึงในระดับที่ตั้งเป้าหมาย หรือ บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรได้ ดังภาพที่ 2.1

ภาพที่ 2.1 ปัจจัยหลัก 4 Ms

ที่มา : วิเชียร วิทยอดม (2554, หน้า 42)

การบริหารงานที่เข้าใจยากที่สุดคือ"การบริหารทรัพยากรมนุษย์" ซึ่งความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกันนั้นไม่ค่อยจะมีความยืดหยุ่นและในบางครั้งอาจจะเข้าใจไม่ตรงกันระหว่างแนวความคิดและการนำไปปฏิบัติ การศึกษาเรื่องทรัพยากรมนุษย์ที่ผ่านมาจะเป็นการแสดงบทบาทที่ตัวบุคคล โดยเฉพาะการบริหารที่แตกต่างกันออกไปจนผู้ปฏิบัติเกิดความชำนาญในด้านนั้นๆ อีกทั้งความรู้มากกว่าลักษณะงานปกติที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกันทั้งนี้ ทั้งนั้นก็เพื่อตอบสนองให้การทำงานลุล่วงไปได้ด้วยดี

ลูเธอร์ กุลลิค (Luther Gulick, 1936, P. 5, อ้างใน วิโรจน์ สารรัตน์, 2553, หน้า 57-62) ได้ให้ความสำคัญของกระบวนการบริหารที่ประกอบด้วย การควบคุม การสั่งการ การประสานงาน จะต้องสร้างขอบข่ายการควบคุม (Span of control) ให้มีประสิทธิภาพ ต้องพิจารณาปัจจัยต่างๆประกอบ เช่น จำนวนคนที่เป็นหัวหน้า จำนวนคนที่เป็นลูกน้อง ความสามารถเฉพาะตัวของหัวหน้า ลักษณะเฉพาะของงานที่ทำ และเสถียรภาพขององค์การ อีกสิ่งหนึ่งที่ต้องคำนึงถึงในการบริหารจัดการองค์การคือเอกภาพการควบคุม (Unity of command) องค์การที่ดีต้องสามารถสร้างโครงสร้างอำนาจภายในขององค์การในลักษณะที่มีหัวหน้าฝ่ายบริหารควบคุมและประสานงานต่างๆแต่เพียงผู้เดียว องค์การเกิดขึ้นมาเพราะมนุษย์ที่มาอยู่ร่วมกันได้ช่วยกันแบ่งงานกันทำตามความชำนาญพิเศษของแต่ละคนซึ่งเป็นการประหยัดเวลาและแรงงานในการทำงานอย่างยิ่ง เมื่อสังคมขยายตัวขึ้นลักษณะการแบ่งงานกันทำจะซับซ้อนมากขึ้นจนในที่สุดจำเป็นต้องสร้างกลไกหรือโครงสร้างบางประการเพื่อผูกโยงประสานหน่วยงานแต่ละหน่วย (work unit) เข้าด้วยกัน ดังนั้นหัวใจทฤษฎีเกี่ยวกับองค์การจึงเป็นเรื่องของความพยายามจัดโครงสร้าง การประสานงานระหว่างหน่วยงานย่อยให้มีประสิทธิภาพ หลักในการประสานงานหน่วยงานย่อยมีอยู่สองวิธีที่ต้องใช้ควบคู่กันไป คือวิธีที่หนึ่งเรียกว่า การประสานงานโดยการสร้างกลไกในความควบคุมภายในขององค์การ หมายถึง การจัดตั้งโครงสร้างอำนาจ (Structure of authority) ซึ่งประกอบด้วยสายการบังคับบัญชาระหว่างหัวหน้า และลูกน้องเป็นลำดับขั้น เชื่อมโยงจากยอดถึงฐานของโครงสร้างอำนาจ โดยให้คนในแต่ละชั้นของโครงสร้างดังกล่าวแบ่งงานกันทำเป็นหน่วยงาน วิธีที่สอง เรียกว่า การประสานงานโดยการผูกมัดทางใจ ทำให้คนที่มาร่วมกันทำงาน มีพลังจิตตั้งใจประกอบการทำงานเต็มความสามารถ และทำด้วยความกระตือรือร้น บรรยากาศในการทำงานดังกล่าวจะสร้างขึ้นได้ต้องอาศัยความสามารถของผู้นำ (Leadership) กิจกรรม 7 ประการมีดังนี้

P คือ การวางแผน (Planning) หมายถึง การกำหนดเป้าหมายขององค์การว่าควรทำงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์อะไร และจะดำเนินการอย่างไร

O คือ การจัดองค์การ (Organizing) หมายถึง การจัดตั้งโครงสร้างอำนาจอย่างเป็นทางการภายในองค์การเพื่อประสานงานหน่วยงานย่อยต่างๆให้สามารถบรรลุเป้าหมายขององค์การได้

D คือ การสั่งการ (Directing) หมายถึง การที่หัวหน้าฝ่ายบริหารมีหน้าที่ที่ต้องตัดสินใจอยู่ตลอดเวลาโดยพยายามนำเอาการตัดสินใจดังกล่าวมาเปลี่ยนเป็นคำสั่งและคำแนะนำ นอกจากนี้ยังหมายถึงการที่หัวหน้าฝ่ายบริหารต้องทำหน้าที่เป็นผู้นำขององค์การ

S คือ การบรรจุ (Staffing) หมายถึง หน้าที่ด้านบริหารงานบุคคลเพื่อฝึกอบรมเจ้าหน้าที่และจัดเตรียมบรรยากาศในการทำงานที่ดีไว้

CO คือ การประสานงาน (Coordinating) หมายถึง หน้าที่สำคัญต่างๆในการประสานส่วนต่าง ๆ ของงานให้เข้าด้วยกันอย่างดี

R คือ การรายงาน (Reporting) หมายถึง การรายงานความเคลื่อนไหวต่างๆ ในองค์การให้ทุกฝ่ายทราบ ทั้งนี้อาจใช้วิธีการต่าง ๆ เช่น การวิจัยและการตรวจสอบ

B คือ การงบประมาณ (Budgeting) หมายถึง หน้าที่ในส่วนที่เกี่ยวข้องของกับงบประมาณในรูปแบบของการวางแผนและการควบคุมด้านการเงินการบัญชี

จากการศึกษา แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการบริหารงานข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า กระบวนการบริหารงานที่ดีประกอบด้วย การวางแผน การจัดการองค์การ การจัดคนเข้าทำงาน การอำนวยความสะดวก การบรรจุ การประสานงาน การรายงาน และการงบประมาณ ทั้งนี้กระบวนการทำงานของแต่ละองค์การ อาศัยปัจจัยหลัก 4Ms คือ คน (Man) วัสดุ (Material) เงิน (Money) และการจัดการ (Management)

2.1.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา

วิวัฒนาการของทฤษฎี

การศึกษาวิวัฒนาการของทฤษฎีทางการบริหารจะช่วยให้ทราบถึงสิ่งที่มีมาก่อนหน้าอันจะช่วยให้เข้าใจสิ่งที่มีอยู่ในปัจจุบันได้กระจ่างขึ้นสามารถจะสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ให้เกิดขึ้นได้ในอนาคตได้อย่างเหมาะสม หากศึกษาย้อนหลังไปหลายพันปีก่อนอาจจะพบร่องรอยการบริหารจากผลงานที่ปรากฏให้เห็นได้จากสิ่งต่างๆ เช่น การสร้างปิรามิดหรือระบบชลประทานของชาวอียิปต์โบราณ เป็นต้น การบริหารในนิยามที่เป็นทฤษฎีหรือหลักการเช่นในปัจจุบัน เพิ่งเกิดขึ้นมาเมื่อไม่นานนี้เอง นับตั้งแต่การปฏิวัติอุตสาหกรรมในต้นศตวรรษที่ 18 ซึ่งมีโรงงานเกิดขึ้นมากมายมีความจำเป็นต้องอาศัยการบริหารจัดการเพื่อประสานความพยายามของคนงานที่มีเป็นจำนวนมากให้สามารถผลิตสินค้า หรือให้บริการได้แต่ในช่วงเวลาดังกล่าวอาจยังเป็นยุคของ “นักบุกเบิกรุ่นแรก” (Preclassical contributors) ก่อนที่จะมีวิวัฒนาการสู่ยุคทัศนะดั้งเดิม (Classical Viewpoint) ยุคทัศนะเชิงพฤติกรรม (Behavioral viewpoint) ยุคทัศนะเชิงปริมาณ (Quantitative Viewpoint) และยุคทัศนะร่วมสมัย (Contemporary viewpoint) ตามลำดับ (วิเชียร วิทยอดม, 2553, หน้า 53-55)

1. **ทฤษฎีการบริหารทัศนะดั้งเดิม (Classical viewpoint)** การพัฒนาศาสตร์ทางการบริหารของ Herry Towne ทำให้มีผู้ให้ความสนใจเริ่มมีการศึกษาและให้ข้อเสนอแนะทฤษฎีทางการบริหารกันอย่างจริงจังมากขึ้น เช่น ทฤษฎีการบริหารเชิงวิทยาศาสตร์ ทฤษฎีจัดการเชิงบริหาร และทฤษฎีการบริหารแบบราชการ เป็นต้น แต่เนื่องจากทฤษฎีเหล่านี้ เกิดขึ้นในระยะเริ่มแรก จึงนิยมเรียกกันว่า “ทัศนะดั้งเดิม” (Classical viewpoint)

2. **ทฤษฎีการบริหารเชิงวิทยาศาสตร์ (Scientific management)** เกิดขึ้นในช่วงที่โรงงานอุตสาหกรรม เริ่มมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว และมีความสลับซับซ้อนมากขึ้น วิธีการจัดการแบบเดิมๆ ไม่สามารถจัดการกับปัญหาต่างๆ ได้ โดยเฉพาะปัญหาการทำงานไม่เต็มศักยภาพของคนงาน มีนักทฤษฎีที่สำคัญคือ Frederick W. Taylor, Frank and; Lillian; และ Henry Gantt Frederick W. Taylor ถือว่า เป็นบิดาแห่งการบริหารเชิงวิทยาศาสตร์ (การบริหารแบบมีหลักเกณฑ์) เขาเชื่อว่า ปัญหาคนงานทำงานไม่เต็มศักยภาพนั้นสามารถแก้ไขได้ด้วยการออกแบบงานและการจัดสิ่งจูงใจเสียใหม่ กรณีการออกแบบงานนั้น เขาเสนอหลักการ 4 ประการ คือ

2.1 ให้ใช้วิธีการเชิงคณิตศาสตร์กำหนดวิธีการทำงานที่ดีที่สุดเพื่อทดแทนวิธีการที่คนงานทำกันมาแบบลองผิดลองถูก

2.2 ให้มีการวางแผนเพื่อทดแทนการปล่อยให้คนงานเลือกวิธีการของเขาเอง

2.3 ให้คัดเลือกคนงานที่มีความสามารถแล้วให้การฝึกอบรมและพัฒนาให้มีการทำงานร่วมกัน

2.4 ใช้หลักการแบ่งงานกันทำระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาและคนงานเพื่อให้แต่ละฝ่ายทำหน้าที่ได้อย่างเหมาะสมที่สุด (Massies & Douglas, 1981, P. 155, อ้างใน สุนทรโคตรบรรเทา, 2551, หน้า 78) หัวใจสำคัญของหลักการดังกล่าว คือ การกำหนดวิธีการทำงานที่ดีที่สุด (One best way)

จากวิธีการทางวิทยาศาสตร์ซึ่งเรียกกันในปัจจุบันว่า Time and motion study ด้วยการวิเคราะห์สายพานการทำงาน แยกแยะงานออกเป็นส่วนๆ ตัดส่วนที่ไม่จำเป็นออก แล้วกำหนดวิธีการทำงานที่จะช่วยลดเวลา ค่าใช้จ่าย และแรงงานในการผลิตลง แต่ให้ได้ผลผลิตตามที่มาตรฐานกำหนด กรณีการจัดระบบสิ่งจูงใจ Taylor เชื่อว่า เงินเป็นปัจจัยจูงใจที่สำคัญ คนงานที่ทำงานเกินมาตรฐานที่กำหนดจะได้รับค่าตอบแทนพิเศษเพิ่มจากค่าจ้างปกติ ตามจำนวนผลงานที่ทำได้เพิ่มขึ้น สำหรับหลักการของ Taylor มีผู้นำไปใช้กันมากแต่มีข้อวิจารณ์กันว่า Taylor ให้ความสำคัญกับสิ่งจูงใจที่เป็นตัวเงินเพื่อตอบสนองความต้องการด้านเศรษฐกิจและด้านกายภาพมากกว่าทางด้านสังคมและไม่นำค่านึงถึงความเครียดอันเกิดจากความต้องการด้านสังคมไม่ได้รับการตอบสนอง นอกจากนั้นการแบ่งงานทำก็ไม่ได้หมายความว่าจะทำให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ คนงานมีขวัญกำลังใจดี และองค์การมีสิ่งจูงใจด้านเศรษฐกิจ (Barnard, 1986, P. 333, อ้างถึงใน สุนทร โคตรบรรเทา, 2551, หน้า 79)

3. การบริหารเชิงสถานการณ์ (Situational Management Theory) นักบริหารที่เป็นผู้เสนอแนวความคิดทางการบริหารนี้ คือ Fred E.Fiedler, 1967, P.64, อ้างถึงใน วิโรจน์ สารรัตนะ, 2553, หน้า 48) การเลือกทางออกที่จะไปสู่การแก้ปัญหาทางการบริหารถือว่าไม่มีวิธีใดที่ดีที่สุด There is no one best way. สถานการณ์ต่างหากที่จะเป็นตัวกำหนดว่าควรจะใช้การบริหารแบบใด หลักการของการบริหารโดยสถานการณ์ มีดังนี้

3.1 ถือว่าการบริหารจะดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับสถานการณ์

3.2 ผู้บริหารจะต้องพยายามวิเคราะห์สถานการณ์ให้ดีที่สุด

3.3 เป็นการผสมผสานแนวคิดระหว่างระบบปิด และระบบเปิด และยอม รับหลักการของทฤษฎีระหว่างทุกส่วนของระบบจะต้องสัมพันธ์ และมีผลกระทบซึ่งกันและกัน

3.4 เป็นตัวกำหนดการตัดสินใจ และรูปแบบการบริหารที่เหมาะสม

3.5 คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม และความต้องการของบุคคลในหน่วยงานเป็นหลักมากกว่าที่จะแสวงหาวิธีการอันดีเลิศมาใช้ในการทำงาน โดยใช้ปัจจัยทางด้านจิตวิทยาในการพิจารณาด้วย

3.6 เน้นให้ผู้บริหารรู้จักใช้การพิจารณาความแตกต่างที่มีอยู่ในหน่วยงาน เช่น ความแตกต่างระหว่างบุคคล ความแตกต่างระหว่างระเบียบกฎเกณฑ์ วิธีการ กระบวนการ และการควบคุมงาน เป็นต้น ความแตกต่างระหว่างความสัมพันธ์ของบุคคลในองค์กร ความแตกต่างระหว่างเป้าหมายการดำเนินงานขององค์กร เป็นต้น

4. ทฤษฎีระบบ (System theory)

ระบบในเชิงบริหาร หมายถึง องค์กรประกอบ หรือ ปัจจัยต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์กัน และมีส่วนกระทบต่อกันปัจจัยระหว่างกันในการดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร องค์กรประกอบพื้นฐานของทฤษฎีระบบ ได้แก่

4.1 ปัจจัยการนำเข้า Input

4.2 กระบวนการ Process

4.3 ผลผลิต Output

4.4 ผลกระทบ Impact

วิธีการระบบเป็นวิธีการที่ใช้หลักตรรกศาสตร์วิทยาศาสตร์อย่างมีเหตุผลและสัมพันธ์กันไปตามขั้นตอนช่วยให้กระบวนการทั้งหลายดำเนินไปอย่างต่อเนื่องและสามารถช่วยให้การบริหารบรรลุวัตถุประสงค์ไปด้วยวิธีทางวิทยาศาสตร์อย่างถูกต้องและไม่ลำเอียง

5. ทฤษฎีบริหารของ Mcgreger

5.1 ทฤษฎี X (The Traditional View of Direction and Control) ทฤษฎีนี้เกิดข้อสมมติฐานที่ว่า

5.1.1 คนไม่ชอบทำงานและหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบ

5.1.2 คนไม่ทะเยอทะยานและไม่คิดริเริ่ม ชอบให้การสั่ง

5.1.3 คนเห็นแก่ตนเองมากกว่าองค์การ

5.1.4 มักต่อต้านการเปลี่ยนแปลง

5.1.5 คนมักโง่และหลอกง่าย

5.2 ทฤษฎี Y (The integration of individual and organization goal) ทฤษฎีนี้เกิดข้อสมมติฐานที่ว่า

5.2.1 คนจะให้ความร่วมมือ สนับสนุน รับผิดชอบ ชยัน

5.2.2 คนไม่เกียจคร้านและไว้วางใจได้

5.2.3 คนมีความคิดริเริ่มในการทำงาน

5.2.4 คนมักจะพัฒนาวิธีการทำงานและพัฒนาตนเองอยู่เสมอผู้บังคับบัญชาจะไม่ควบคุมผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเข้มงวด

วิธีการบริหารตามแนวคิดนี้ จะเชื่อว่าเป็นการรวบรวมบุคคลและเป้าหมายโครงการเข้าด้วยกัน การจูงใจจึงต้องใจวิธีการจูงใจในระดับสูง

5.3 ทฤษฎี Z (Z Theory)

วิลเลียม จี โอชิ(William G. Ouchi, 1991, P.10, อ้างใน วิเชียร วิทย์อุดม, 2553, หน้า 70-73) ศาสตราจารย์แห่งมหาวิทยาลัย UXLA (of California t Los Angeles) ทฤษฎีนี้รวมเอาหลักการของทฤษฎี X, Y เข้าด้วยกัน แนวความคิดก็คือองค์การต้องมีหลักเกณฑ์ที่ควบคุมมนุษย์แต่มนุษย์ก็รักความเป็นอิสระและมีความต้องการหน้าที่ของผู้บริหารจึงต้องปรับเป้าหมายขององค์การให้สอดคล้องกับเป้าหมายของบุคคลในองค์การ ทฤษฎีมีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการ คือ

5.3.1 การทำให้ปรัชญาที่กำหนดไว้บรรลุ

5.3.2 การพัฒนาผู้ใต้บังคับบัญชาให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

5.3.3 การให้ความไว้วางใจแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา

5.3.4 การให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

5.4 หลักการบริหารที่มีประสิทธิภาพ (Edgar L. Morphet)

5.4.1 การบริหารที่มีผู้บริหารเพียงคนเดียวในองค์การ (Division of Labor)

- 5.4.2 มีการกำหนดมาตรฐานทำงานที่ชัดเจน (Standardization)
- 5.4.3 มีเอกภาพในการบังคับบัญชา (Unity of command)
- 5.4.4 มีการกระจายอำนาจและความรับผิดชอบให้แก่ผู้ร่วมงาน (Delegation of Authority and Responsibility)
- 5.4.5 มีการแบ่งฝ่ายงานและบุคลากรผู้รับผิดชอบให้แก่ผู้ร่วมงานให้เฉพาะเจาะจงขึ้น (Division of Labor)
- 5.4.6 มีการกำหนดมาตรฐานการทำงานที่ชัดเจน (Span of control)
- 5.4.7 มีการมอบหมายการควบคุมดูแลที่เหมาะสม (Stability)
- 5.4.8 เปิดโอกาสให้มีการเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ ในองค์กรได้ (Flexibility)
- 5.4.9 สามารถทำให้คนในองค์กรเกิดความรู้สึกอบอุ่นและปลอดภัย (Security)
- 5.4.10 มีการยอมรับนโยบายส่วนบุคคลที่มีความสามารถ (Personnel Policy)
- 5.4.11 มีการประเมินผลการปฏิบัติงานทั้งส่วนบุคคลและองค์กร (Evaluation)

6. ทฤษฎีบริหารแบบราชการ (Bureaucratic Management)

การบริหารแบบราชการเป็นอีกทฤษฎีหนึ่งที่เน้นถึงความจำเป็นของการจัดองค์การอย่างเป็นเหตุเป็นผลไม่ปล่อยให้ไปตามอำเภอใจของผู้บริหารสถานศึกษาหรือเจ้าของกิจการ ทฤษฎีนี้มีพื้นฐานจากผลงานของ Max Weber นักสังคมวิทยาชาวเยอรมันซึ่งมีชีวิตอยู่ช่วงปี 1864-1920 เขาได้เสนอแนวคิด “ระบบราชการเชิงอุดมคติ” (Ideal Bureaucracy) ขึ้นโดยเขาเองก็ตระหนักและเข้าใจดีว่า หลักการบริหารดังกล่าวเป็นไปได้ยากในโลกแห่งความเป็นจริง และโดยแท้จริงแล้วการเสนอแนวคิดของเขาไม่มีจุดมุ่งหมาย เพื่อการบริหารแต่ใช้เพื่อการศึกษาองค์การมากกว่าอย่างใดก็ตาม เมื่อมีการแปลผลงานของเขาเป็นภาษาอังกฤษในปลายทศวรรษ 1940 นักวิชาการหลายคนก็เห็นว่าแนวคิดของเขาสามารถจะนำไปใช้กับการบริหารองค์การได้ดี จากหลักการสำคัญ 7 ประการ ดังนี้ (Hellriegel & Slocum, 1979, P. 503, อ้างถึงใน ภารดี อนันต์นาวิ, 2553, หน้า 32)

- 6.1 หลักการมีกฎระเบียบข้อบังคับ เพื่อควบคุมการตัดสินใจ
- 6.2 หลักความไม่เป็นส่วนตัว ผู้บริหารสถานศึกษาต้องอยู่ภายใต้กฎระเบียบข้อบังคับ เพื่อให้ปลอดภัยจากการกระทำตามอำเภอใจ
- 6.3 หลักการแข่งงานกันทำ ตามถนัดหรือความชำนาญเฉพาะทาง
- 6.4 หลักการมีโครงสร้างสายบังคับบัญชา
- 6.5 หลักการความเป็นอาชีพที่มั่นคง
- 6.6 หลักการมีอำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจ โดยมีกฎระเบียบข้อบังคับรองรับ
- 6.7 หลักความเป็นเหตุผลในกระบวนการตัดสินใจเพื่อบรรลุเป้าหมายหลักการของ Weber มีข้อวิจารณ์กันว่าแม้จะทำให้องค์การมีประสิทธิภาพสูงแต่ในทางปฏิบัติอาจเกิดผลในทางลบด้วย เช่น การยึดกฎระเบียบข้อบังคับอย่างเคร่งครัดไม่ยืดหยุ่นอาจทำให้งานล่าช้า การหวงอำนาจไม่กระจายอำนาจ การตัดสินใจล่าช้า การก้าวไม่ทันกับเทคโนโลยีและค่านิยมที่เปลี่ยนไป นอกจากนี้การมีสายบังคับบัญชาอาจทำให้เกิดมีการแข่งขันชิงดีชิงเด่นเพื่อก้าวเข้าสู่ตำแหน่งที่สูงขึ้นซึ่งนำไปสู่การปฏิบัติ เพื่อเอาใจผู้บริหารสถานศึกษามากกว่ากลุ่มเป้าหมายผู้รับบริการ การแบ่งงานกันทำตามความถนัดก็อาจก่อให้เกิดการสร้างอาณาจักร (Empire Building) ต่างฝ่ายต่างใหญ่ทำให้ขาด

การประสานงานที่ดีต่อกัน นอกจากนั้นการมุ่งเน้นกฎระเบียบที่เคร่งครัดทำให้ผู้ปฏิบัติไม่กล้าริเริ่มสร้างสรรค์ใดๆ แต่จะมีพฤติกรรมการทำงานขาดประสิทธิภาพ (Hellriegel & Slocum, 1979, P. 503, อ้างใน ภารดี อนันต์นาวิ, 2553, หน้า 33) แต่กลับทำให้งานมีลักษณะเฉพาะเจาะจงเกินไป คนงานขาดความพอใจ เบื่องาน คุณภาพการทำงานต่ำ ขาดงาน และลาออกจากงาน (Bartol & others, 1998, P.121, อ้างในวีระยุทธ ชาตะกาญจน์, 2555, หน้า 44 – 45)

7. ทฤษฎีการจัดการเชิงบริหาร (Administrative Management)

ทฤษฎีการจัดการเชิงบริหาร มีหลักการให้นักบริหารเป็นผู้ประสานกิจกรรมต่างๆภายในองค์การเข้าด้วยกัน (Bartol & others, 1998, P. 211, อ้างใน สุนทร โคตรบรรเทา, 2551, หน้า 34 – 35) ปฏิบัติหน้าที่พื้นฐานด้านการวางแผน การจัดการ และการควบคุม มีนักทฤษฎีที่สำคัญคือ Henry Fayol และ Chester I. Barnard

เฮนรี ฟาโยล์ (Henry Fayol, 1925, P. 214, อ้างใน วิโรจน์ สารรัตน์, 2553, หน้า 73 - 75) เป็นนักอุตสาหกรรมชาวฝรั่งเศส เขามีความเชื่อว่า ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถได้รับการฝึกอบรมเพื่อเป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จได้ หากเข้าใจหน้าที่พื้นฐาน และหลักการบริหารดีพอ ดังนั้นแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารของเขา คือ

7.1 กำหนดหน้าที่ที่จำเป็นสำหรับองค์การที่จะทำให้บรรลุจุดหมาย

7.2 จัดกลุ่มงานเพื่อช่วยผลผลิตและประสิทธิภาพการทำงาน แต่ช่วยลดค่าใช้จ่ายลง กรณีเกี่ยวกับหน้าที่ Fayol เห็นว่า องค์การควรมีการวางแผน การจัดองค์การ การสั่งการ การประสานงาน และการควบคุม กรณีเกี่ยวกับหลักการ Fayol ได้พัฒนา หลักการบริหารขึ้น 14 ประการที่เขาเชื่อว่า หากมีการอบรมดีพอก็จะทำให้ได้ผู้บริหารสถานศึกษาที่ดีได้ สำหรับหลักการต่างๆ มีดังนี้

7.2.1 หลักการแบ่งงานกันทำ ตามความถนัดหรือการทำงาน

7.2.2 หลักการเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ ในการบังคับบัญชา ควบคุมกับการรับผิดชอบ

7.2.3 หลักการเกี่ยวกับมีระเบียบวินัย

7.2.4 หลักความเป็นเอกภาพในการบังคับบัญชา ผู้ปฏิบัติรับคำสั่งจากผู้บังคับบัญชา

เพียงคนเดียว

7.2.5 หลักความเป็นเอกภาพในทิศทาง ทุกกิจกรรมต้องมุ่งบรรลุจุดหมายของ

องค์การ

7.2.6 หลักผลประโยชน์ส่วนตัวเป็นรองผลประโยชน์ขององค์การ

7.2.7 หลักความยุติธรรมต่อทั้งนายและลูกจ้าง

7.2.8 หลักการรวมศูนย์อำนาจ ผู้บริหารสถานศึกษามีอำนาจในการตัดสินใจแต่ผู้ปฏิบัติควรมีอำนาจอย่างเพียงพอด้วย

7.2.9 หลักการมีสายบังคับบัญชาจากบนลงล่างมีเส้นทางการติดต่อสื่อสารด้วยโดยปกติแสดงเป็นแผนภาพ

7.2.10 หลักความเป็นระเบียบแบบแผน วัสดุอุปกรณ์และผู้ปฏิบัติควรอยู่ในที่ที่เหมาะสมสะดวกต่อการใช้งาน โดยเฉพาะผู้ปฏิบัติควรรับผิดชอบงานหรืออยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสม

7.2.11 หลักความเสมอภาค เป็นมิตรและมีความยุติธรรมต่อผู้ปฏิบัติ

7.2.12 หลักความมั่นคงในการทำงาน

7.2.13 หลักความริเริ่มสร้างสรรค์

7.2.14 หลักความสามัคคีหรือความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน

หลักการของ Fayol หลายประการถูกนำไปใช้กันอย่างแพร่หลายแต่ก็มีข้อวิจารณ์บางประการ เช่น หลักการแบ่งงานกันทำตามความถนัดหรือตามความชำนาญเฉพาะทางในกรณีที่เป็นองค์การขนาดใหญ่ อาจทำให้สายการบังคับบัญชาไม่ชัดเจน เป็นต้น

มีข้อสังเกตว่า หลักการบริหารทั้ง 3 ทฤษฎีดังกล่าวข้างต้น มีลักษณะทั้งที่เหมือนกันและแตกต่างกัน กรณีที่เหมือนกันมีดังนี้คือ

1. ด้านโครงสร้าง ต่างเน้นเรื่องการแบ่งงานกันทำการมีสายบังคับบัญชาการกำหนดหน้าที่ทางการบริหารและเน้นหลักการ

2. ด้านผู้ปฏิบัติ ต่างมองผู้ปฏิบัติเป็นเสมือนเครื่องจักรกลเป็นเพียงเครื่องมือหนึ่งในการผลิตเน้นสิ่งจูงใจด้านเศรษฐกิจและความมั่นคงในงาน คนต้องปรับตัวให้เข้ากับงานและสามารถจ้างหรือเลิกจ้างได้ตามต้องการ

3. ด้านความเป็นผู้นำ ต่างให้ความสำคัญกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาการมีผู้นำเดี่ยว การคัดเลือกโดยระบบคุณธรรม การคัดเลือกโดยหัวหน้างาน การเชื่อฟังของผู้บังคับบัญชาทั้งโดยตำแหน่งและโดยการเป็นผู้เชี่ยวชาญกว่า ผู้บริหารสถานศึกษามุ่งบรรลุจุดหมายขององค์การมากกว่าจุดหมายของผู้ปฏิบัติและความเป็นเอกภาพของจุดหมาย

4. ด้านการตัดสินใจ ต่างเน้นความเป็นเหตุผลคำนึงถึงความมีประสิทธิภาพ (อัตราการลงทุน และผลกำไร) คำนึงถึงผลกำไรเชิงเศรษฐกิจสูงสุด

สำหรับลักษณะที่แตกต่างกัน คือ ผลงานของ Taylor มุ่งการศึกษาการทำงานของคนงานและหาวิธีการที่ดีที่สุด เพื่อการปรับปรุงการผลิตด้วยวิธีการที่เรียกว่า time and motion studies ขณะที่ Fayol มุ่งการกำหนดหลักการบริหารไว้ก่อนแล้วนำไปปฏิบัติตามโดยเชื่อว่าการมีโครงสร้างที่ชัดเจนจะทำให้ การปฏิบัติงานครอบคลุมหน้าที่ที่สำคัญทั้งหมดได้ สำหรับWeberได้จัดทำเป็นพิมพ์เขียว(Blueprint) ของหลักการหรือสิ่งที่องค์การควรจะทำไว้ โดยเน้นกฎระเบียบข้อบังคับและการกำหนดอำนาจหน้าที่ที่ชัดเจน เพื่อช่วยให้การประเมินผลการปฏิบัติงานง่ายขึ้นและการให้รางวัลตอบแทนยุติธรรมขึ้น

8. ทฤษฎีการบริหารทัศนะเชิงพฤติกรรม (Behavioral Viewpoint)

ทฤษฎีการบริหารทัศนะดั้งเดิมมองคนงานเป็นกลไกหนึ่งของการผลิต ผู้บริหารสถานศึกษาพยายามที่จะหาวิธีการที่ดีที่สุด เพื่อให้กลไกนั้นทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น แต่ทฤษฎีการบริหารทัศนะเชิงพฤติกรรมเห็นว่า คนงานมิได้มีแรงขับจากภายนอกเท่านั้นแต่จะเกิดแรงขับภายในด้วย ดังนั้นทฤษฎีนี้จึงให้ความสำคัญกับความพยายามที่จะเข้าใจปัจจัยต่างๆที่จะส่งผลต่อพฤติกรรมการทำงานของคนในองค์การ

จากการศึกษา แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารข้างต้น สรุปได้ว่า วิวัฒนาการของทฤษฎีแบ่งเป็นยุค คือ ยุคของนักบุกเบิกรุ่นแรก ยุคทัศนะดั้งเดิม ยุคทัศนะเชิงพฤติกรรม ยุคทัศนะเชิงปริมาณ และยุคทัศนะร่วมสมัย โดยนักคิดนักทฤษฎีแต่ละยุคได้สร้างทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารอย่างหลากหลาย อาทิ ทฤษฎีการบริหารทัศนะดั้งเดิม ทฤษฎีการบริหารเชิงวิทยาศาสตร์ ทฤษฎีการบริหาร

เชิงสถานการณ์ ทฤษฎีเชิงระบบ ทฤษฎีการบริหารของ Mcgreger ทฤษฎีการบริหารแบบราชการ ทฤษฎีการจัดการเชิงบริหาร และทฤษฎีการบริหารทัศนะเชิงพฤติกรรม ทั้งนี้ผู้บริหารที่ดีจึงควรเลือก นำแนวคิดทฤษฎีที่เหมาะสมกับบริบทขององค์กรของตนเพื่อพ้องกับกรสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้นั้นเอง

2.2 หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ให้นิยามว่า การศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง การศึกษาก่อนระดับอุดมศึกษา ส่วนสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา (พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ, 2542 แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545) ประชาชนไทยมีสิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา ดังนี้

มาตรา 10 การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพหรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแล หรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ การศึกษาสำหรับคนพิการในวรรคสอง ให้จัดตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการโดยไม่เสีย ค่าใช้จ่าย และให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความสามารถพิเศษ ต้องจัดด้วยรูปแบบที่เหมาะสมโดย คำนึงถึงความสามารถของบุคคลนั้น

มาตรา 11 บิดา มารดา หรือผู้ปกครองมีหน้าที่จัดให้บุตรหรือบุคคลซึ่งอยู่ในความดูแล ได้รับการศึกษาภาคบังคับตามมาตรา 17 และตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องตลอดจนให้ได้รับการศึกษานอกเหนือจากการศึกษาภาคบังคับ ตามความพร้อมของครอบครัว

มาตรา 12 นอกเหนือจากรัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้บุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น มีสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 13 บิดา มารดาหรือผู้ปกครองมีสิทธิได้รับสิทธิประโยชน์ ดังต่อไปนี้ (1) การสนับสนุนจากรัฐ ให้มีความรู้ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดู และการให้การศึกษาแก่บุตรหรือบุคคลซึ่งอยู่ในความดูแล (2) เงินอุดหนุนจากรัฐสำหรับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของบุตรหรือบุคคลซึ่งอยู่ในความดูแลที่ครอบครัวจัดให้ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายกำหนด (3) การลดหย่อนหรือยกเว้นภาษีสำหรับค่าใช้จ่ายการศึกษาตามที่กฎหมายกำหนด

มาตรา 14 บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ซึ่งสนับสนุนหรือจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานมีสิทธิได้รับสิทธิ ประโยชน์ตามควรแก่กรณี ดังต่อไปนี้ (1) การสนับสนุนจากรัฐให้มีความรู้ความสามารถในการ

อบรมเลี้ยงดูบุคคลซึ่งอยู่ในความ ดูแลรับผิดชอบ (2) เงินอุดหนุนจากรัฐสำหรับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามที่กฎหมายกำหนด (3) การลดหย่อนหรือยกเว้นภาษีสำหรับค่าใช้จ่ายการศึกษาตามที่กฎหมายกำหนด

โดยสรุป สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษาของประชาชนไทยนั้น ประชาชนไทยทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายโดยได้รับการสนับสนุนจากรัฐ

ระบบการศึกษา (พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ, 2542)

มาตรา 15 การจัดการศึกษามีสามรูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย(1) การศึกษาในระบบ เป็นการศึกษากำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน (2) การศึกษานอกระบบ เป็นการศึกษามีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบวิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของ บุคคลแต่ละกลุ่ม (3) การศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อม และโอกาสโดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม สื่อ หรือแหล่งความรู้อื่นๆ สถานศึกษาอาจจัดการศึกษาในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งหรือทั้งสามรูปแบบก็ได้ ให้มีการเทียบโอนผลการเรียนที่ผู้เรียนสะสมไว้ในระหว่างรูปแบบเดียวกันหรือต่างรูปแบบได้ ไม่ว่าจะเป็ผลการศึกษาจากสถานศึกษาเดียวกันหรือไม่ก็ตาม รวมทั้งจากการเรียนรู้นอกระบบ ตามอัธยาศัย การฝึกอาชีพ หรือจากประสบการณ์การทำงาน

มาตรา 16 การศึกษาในระบบมีสองระดับ คือ การศึกษาขั้นพื้นฐาน และการศึกษาระดับอุดมศึกษา การศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วยการศึกษาซึ่งจัดไม่น้อยกว่าสิบสองปีก่อนระดับอุดมศึกษา การแบ่งระดับและประเภทของการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง การศึกษาระดับอุดมศึกษาแบ่งเป็นสองระดับคือระดับต่ำกว่าปริญญาและระดับปริญญา การแบ่งระดับหรือการเทียบระดับการศึกษานอกระบบหรือการศึกษาตามอัธยาศัยให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 17 ให้มีการศึกษาภาคบังคับจำนวนเก้าปี โดยให้เด็กซึ่งมีอายุย่างเข้าปีที่เจ็ดเข้าเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจนอายุย่างเข้าปีที่สิบหก เว้นแต่สอบได้ชั้นปีที่เก้าของการศึกษาภาคบังคับหลักเกณฑ์และวิธีการนับอายุให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 18 การจัดการศึกษาปฐมวัยและการศึกษาขั้นพื้นฐานให้จัดในสถานศึกษา ดังต่อไปนี้

1. สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ได้แก่ ศูนย์เด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนเกณฑ์ของสถาบันศาสนา ศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของเด็กพิการและเด็กซึ่งมีความต้องการพิเศษ หรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่เรียกชื่ออย่างอื่น

2. โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนของรัฐ โรงเรียนเอกชน และโรงเรียนที่สังกัดสถาบันพุทธศาสนา หรือศาสนาอื่น

3. ศูนย์การเรียน ได้แก่ สถานที่เรียนที่หน่วยงานจัดการศึกษานอกโรงเรียน บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ โรงพยาบาล สถาบันทางการแพทย์ สถานสงเคราะห์ และสถาบันสังคมอื่นเป็นผู้จัด

มาตรา 21 กระทรวง ทบวง กรม รัฐวิสาหกิจและหน่วยงานอื่นของรัฐอาจจัดการศึกษา เฉพาะทางตามความต้องการและความชำนาญของหน่วยงานนั้นได้โดยคำนึงถึงนโยบายและมาตรฐาน การศึกษาของชาติ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

โดยสรุป ระบบการศึกษาขั้นพื้นฐานสิบสองปีมี 3 รูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยโดยการศึกษาทั้ง 3 รูปแบบสามารถเทียบโอนกันได้ ส่วนการจัด การศึกษาปฐมวัยและการศึกษาขั้นพื้นฐานให้จัดในสถานศึกษา ได้แก่ 1. สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย 2. โรงเรียน และ 3. ศูนย์การเรียน

การบริหารและการจัดการศึกษาของรัฐ

มาตรา 32 การจัดระเบียบบริหารราชการในกระทรวงให้มีองค์กรหลักที่เป็นคณะบุคคลในรูป สภาหรือในรูปคณะกรรมการจำนวนสี่องค์กร ได้แก่ สภาการศึกษา คณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐาน คณะกรรมการการอาชีวศึกษา และคณะกรรมการการอุดมศึกษา เพื่อพิจารณาให้ความเห็น หรือให้คำแนะนำ แก่รัฐมนตรี หรือคณะรัฐมนตรี และมีอำนาจหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายกำหนด

มาตรา 33 สภาการศึกษา มีหน้าที่ (1) พิจารณาเสนอแผนการศึกษาแห่งชาติที่บูรณาการ ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และกีฬากับการศึกษาทุกระดับ (2) พิจารณาเสนอนโยบาย แผน และ มาตรฐานการศึกษาเพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามแผน ตาม (1) (3) พิจารณาเสนอนโยบายและแผนใน การสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการศึกษา (4) ดำเนินการประเมินผลการจัดการศึกษาตาม (1)

มาตรา 34 คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่พิจารณาเสนอ นโยบาย แผนพัฒนา มาตรฐานและหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติและแผนการศึกษาแห่งชาติ การสนับสนุนทรัพยากร การติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการการอาชีวศึกษามีหน้าที่พิจารณาเสนอ นโยบาย แผนพัฒนา มาตรฐานและหลักสูตรการอาชีวศึกษาทุกระดับที่สอดคล้องกับความต้องการตามแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนการศึกษาแห่งชาติ การส่งเสริมประสานงานการจัดการ อาชีวศึกษาของรัฐและเอกชน การสนับสนุนทรัพยากร การติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการ จัดการอาชีวศึกษาโดยคำนึงถึงคุณภาพและความเป็นเลิศทางวิชาชีพ คณะกรรมการการอุดมศึกษามี หน้าที่พิจารณาเสนอ นโยบาย แผนพัฒนา และมาตรฐานการ อุดมศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนการศึกษา แห่งชาติ การสนับสนุนทรัพยากร การติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาโดยคำนึงถึงความเป็นอิสระ

และความเป็นเลิศทางวิชาการของสถานศึกษาระดับปริญญาตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งสถานศึกษาแต่ละแห่งและกฎหมายที่เกี่ยวข้องมาตรา 34 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545

มาตรา 35 องค์ประกอบของคณะกรรมการตามมาตรา 34 ประกอบด้วย กรรมการโดยตำแหน่งจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้แทนองค์กรเอกชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนองค์กร วิชาชีพ และผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีจำนวนไม่น้อยกว่าจำนวนกรรมการประเภทอื่นรวมกัน จำนวนกรรมการ คุณสมบัติ หลักเกณฑ์ วิธีการสรรหา การเลือกประธานกรรมการและกรรมการ วาระการดำรงตำแหน่งและการพ้นจากตำแหน่งของคณะกรรมการแต่ละคณะ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด ทั้งนี้ให้คำนึงถึงความแตกต่างของกิจการในความรับผิดชอบของคณะกรรมการแต่ละคณะด้วย ให้สำนักงานคณะกรรมการตามมาตรา 34 เป็นนิติบุคคลและให้เลขาธิการของแต่ละสำนักงานเป็นกรรมการและเลขานุการของคณะกรรมการ

มาตรา 36 ให้สถานศึกษาของรัฐที่จัดการศึกษาระดับปริญญาเป็นนิติบุคคล และอาจจัดเป็นส่วนราชการหรือเป็นหน่วยงานในกำกับของรัฐ ยกเว้นสถานศึกษาเฉพาะทางตามมาตรา 21 ให้สถานศึกษาดังกล่าวดำเนินกิจการได้โดยอิสระสามารถพัฒนาระบบบริหารและการจัดการที่เป็นของตนเอง มีความคล่องตัว มีเสรีภาพทางวิชาการ และอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสภาสถานศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งสถานศึกษานั้น ๆ

มาตรา 37 การบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ยึดเขตพื้นที่การศึกษาโดย คำนึงถึงระดับของการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวนสถานศึกษา จำนวนประชากร วัฒนธรรมและความเหมาะสมด้านอื่นด้วย เว้นแต่การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามกฎหมายว่าด้วยการอาชีวศึกษาให้รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของสภาการศึกษามีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษากำหนดเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน แบ่งเป็นเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา และเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในกรณีที่สถานศึกษาใดจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา การกำหนดให้สถานศึกษาแห่งนั้นอยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาใดให้ยึดระดับการศึกษาของสถานศึกษานั้นเป็นสำคัญ ทั้งนี้ตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยคำแนะนำของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในกรณีที่เขตพื้นที่การศึกษาไม่อาจบริหารและจัดการได้ตามวรรคหนึ่ง กระทรวงอาจจัดให้มีการศึกษาขั้นพื้นฐานดังต่อไปนี้เพื่อเสริมการบริหารและการจัดการของเขตพื้นที่การศึกษาก็ได้

มาตรา 37 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 (1) การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการหรือทุพพลภาพ (2) การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดในรูปแบบการศึกษานอกระบบหรือการศึกษาตาม อัธยาศัย (3) การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำหรับบุคคลที่มีความสามารถพิเศษ (4) การจัดการศึกษาทางไกล และการจัดการศึกษาที่ให้บริการในหลายเขตพื้นที่การศึกษา

มาตรา 38 ในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษาให้มีคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีอำนาจหน้าที่ในการกำกับดูแล จัดตั้ง ยุบ รวม หรือเลิกสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษา ประสานส่งเสริมและสนับสนุนสถานศึกษาเอกชนในเขตพื้นที่การศึกษาประสานและส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้สามารถจัดการศึกษาสอดคล้องกับนโยบายและมาตรฐานการศึกษา ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบัน ศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลายในเขตพื้นที่การศึกษา คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาประกอบด้วย ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรเอกชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนสมาคมผู้ประกอบการวิชาชีพครู ผู้แทนสมาคมผู้ประกอบการวิชาชีพบริหาร การศึกษา ผู้แทนสมาคมผู้ประกอบการและครู และผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม จำนวนกรรมการ คุณสมบัติ หลักเกณฑ์ วิธีการสรรหา การเลือกประธานกรรมการและ กรรมการ วาระการดำรงตำแหน่งและการพ้นจากตำแหน่งให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ให้ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นกรรมการและเลขานุการของคณะกรรมการ เขตพื้นที่การศึกษา ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่งในส่วนที่เกี่ยวกับสถานศึกษาเอกชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นว่าจะอยู่ในอำนาจหน้าที่ของเขตพื้นที่การศึกษาใด ให้เป็นไปตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดย คำแนะนำของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

มาตรา 39 ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไปไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง

มาตรา 40 ให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาระดับอุดมศึกษา ระดับต่ำกว่าปริญญาและสถานศึกษาอาชีวศึกษาของแต่ละสถานศึกษาเพื่อทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษา ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์หรือผู้แทนองค์กรศาสนาอื่นในพื้นที่และผู้ทรงคุณวุฒิ สถานศึกษาระดับอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาและสถานศึกษาอาชีวศึกษาอาจมีกรรมการเพิ่มขึ้นได้ ทั้งนี้ตามที่กฎหมายกำหนด จำนวนกรรมการ คุณสมบัติ หลักเกณฑ์ วิธีการสรรหา การเลือกประธานกรรมการและกรรมการ วาระการดำรงตำแหน่งและการพ้นจากตำแหน่งให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกรรมการและเลขานุการของคณะกรรมการสถานศึกษา ความในมาตรานี้ไม่ใช้บังคับแก่สถานศึกษาตามมาตรา 18 (1) และ (3)

โดยสรุป พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545) มีเจตนารมณ์มุ่งให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้ง

ร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มุ่งคุ้มครองสิทธิให้แก่เด็กหรือเยาวชนในด้านการศึกษา โดยเด็กทุกคนจะต้องได้รับการศึกษาตามหลักสูตรที่กระทรวงกำหนดไว้เป็นมาตรฐาน โดยผู้ปกครองต้องเป็นผู้รับผิดชอบดูแลหรือในกรณีที่เด็กไม่มีผู้ปกครองเจ้าหน้าที่จะต้องดูแล หากปล่อยปะละเลยจะมีบทลงโทษแก่ผู้นั้น นับว่าเป็นพระราชบัญญัติฉบับหนึ่งของไทยที่คุ้มครองและส่งเสริมสิทธิในด้านการศึกษาอย่างเต็มที่ เนื่องด้วยเด็กเปรียบเสมือนเป็นกำลังสำคัญของชาติที่ต้องเติบโตไปเป็นผู้ใหญ่ที่ดี หากไม่ได้รับการศึกษาอย่างถูกต้อง เด็กก็จะไม่มีความรู้เพื่อนำไปพัฒนาประเทศชาติและเลี้ยงตนเอง

การบริหารสถานศึกษา

คำว่า “สถานศึกษา” หมายความว่า สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย โรงเรียน ศูนย์การศึกษาพิเศษ ศูนย์ศึกษานอกโรงเรียนและตามอัยาศัย ศูนย์การเรียนรู้ วิทยาลัย วิทยาลัยชุมชน สถาบันหรือสถานศึกษาที่เรียกชื่ออย่างอื่นของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่หรือมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติและตามประกาศกระทรวง (พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, 2547, หน้า 3) นักวิชาการหลายท่านได้ให้นิยามการบริหารสถานศึกษาไว้ดังนี้

ศิลป์ชัย อ่วงตระกูล (2552, หน้า 8) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินงาน ร่วมกับกลุ่มบุคคลมีอาชีพและชุมชนในท้องถิ่น เพื่อให้บริการทางการศึกษาแก่สมาชิกในสังคม ตามวัตถุประสงค์อย่างมีคุณภาพ

ธีระ รุญเจริญ (2553, หน้า 13-14) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินงานทุกอย่างในโรงเรียนให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายการศึกษาหรือจุดมุ่งหมายของหลักสูตร คือ ให้นักเรียนมีสุขภาพดี มีคุณธรรมและเป็นพลเมืองที่ดี สามารถใช้ประโยชน์ของวิชาที่เรียนมีความสำคัญเกี่ยวกับเศรษฐกิจและมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม

ณัฐรฎา พวงธรรม (2553, หน้า 14) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการบริหาร การพัฒนา และปรับปรุงวิธีการบริหารงานด้านต่าง ๆ เพื่อนำพาสถานศึกษาสู่ความก้าวหน้า ส่งเสริมความเจริญด้านความคิด ความรู้ควบคู่กับ การสอดแทรกคุณธรรมแก่นักเรียนเพื่อให้ได้นักเรียนที่มีคุณภาพ

โดยสรุป การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การร่วมมือกันทำงานของบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา โดยมีการจัดกิจกรรมต่างๆอย่างมีระบบระเบียบตามกระบวนการการทำงานเพื่อนำไปพัฒนาสถานศึกษาทั้งในด้านบุคลากร ผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์

ขอบข่ายของการบริหารสถานศึกษา

การศึกษาเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดปัจจัยหนึ่งในการพัฒนาประเทศ เพราะการศึกษาเป็นการพัฒนาคนให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ ดังนั้นการจัดการศึกษาที่ดีจะทำให้การพัฒนาบุคคล ให้มีศักยภาพตามต้องการได้ การบริหารการศึกษาไทยแต่เดิมใช้รูปแบบการรวมอำนาจการบริหาร และการตัดสินใจไว้ที่ส่วนกลาง อำนาจการบริหารการตัดสินใจเพียงบางส่วนไปให้หน่วยราชการ ที่รับผิดชอบในการบริหารการศึกษาส่วนภูมิภาคและสถานศึกษา แต่แนวปฏิรูปการศึกษาตาม

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 ได้มีข้อกำหนดให้กระจายอำนาจการบริหารและการตัดสินใจไปให้หน่วยงานระดับปฏิบัติงานอันได้แก่โรงเรียน และเขตพื้นที่การศึกษาให้มากที่สุดโดยการบริหารส่วนกลางจะทำหน้าที่เพียงกำหนดนโยบายการวางแผนการจัดสรรงบประมาณการกำหนดและประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาเป็นประการสำคัญได้แก่ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550, หน้า 37 – 48) งานทั้ง 4 งานจะมีการกระจายอำนาจไปให้โรงเรียนและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่รับผิดชอบและดำเนินการ

1. การบริหารด้านวิชาการ

งานวิชาการเป็นงานหลักหรือเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มุ่งให้กระจายอำนาจในการบริหารจัดการศึกษาให้สถานศึกษาให้มากที่สุด ด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้สถานศึกษาดำเนินงานได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญให้สถานศึกษาที่มีความเข้มแข็งในการบริหารและจัดการศึกษา สามารถพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนการวัดผลประเมินผลรวมทั้งการจัดปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ชุมชนและท้องถิ่นได้อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ งานวิชาการมีขอบข่ายดังนี้

- 1.1 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
- 1.2 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
- 1.3 การวัดประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน
- 1.4 การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
- 1.5 การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
- 1.6 การพัฒนาแหล่งเรียนรู้
- 1.7 การนิเทศการศึกษา
- 1.8 การแนะแนวการศึกษา
- 1.9 การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
- 1.10 การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน
- 1.11 การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น
- 1.12 การส่งเสริม และสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน

และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

2. การบริหารด้านงบประมาณ

การบริหารงบประมาณของสถานศึกษามุ่งเน้นความเป็นอิสระในการบริหารจัดการมีความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ ยึดหลักการบริหารมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์และบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ส่งผลให้เกิดคุณภาพที่ดีขึ้นต่อผู้เรียน การบริหารงบประมาณมีขอบข่าย ดังนี้

- 2.1 การจัดทำและเสนอของบประมาณ
- 2.2 การจัดสรรงบประมาณ
- 2.3 การตรวจสอบติดตามประเมินผล รายงานผลการใช้เงิน และผลการดำเนินงาน
- 2.4 การระดมทรัพยากร และการลงทุนเพื่อการศึกษา

- 2.5 การบริหารการเงิน
- 2.6 การบริหารบัญชี
- 2.7 การบริหารพัสดุและสินทรัพย์

3. การบริหารด้านการบริหารงานบุคคล

การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาเป็นภารกิจสำคัญที่มุ่งส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองภารกิจของสถานศึกษาเพื่อดำเนินการด้านการบริหารงานบุคคลให้เกิด ความสำเร็จ มีอิสระภายใต้กฎหมายระเบียบ บุคลากรต้องได้รับการพัฒนา มีความรู้ความสามารถ มีขวัญ กำลังใจ ได้รับการยกย่องเชิดชู มีความมั่นคง และก้าวหน้าในวิชาชีพซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญ การบริหารงานบุคคลมีขอบข่ายดังนี้

- 3.1 การวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง
- 3.2 การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง
- 3.3 การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ
- 3.4 วินัยและการรักษาวินัย
- 3.5 การออกจากราชการ

4. การบริหารด้านการบริหารทั่วไป

การบริหารทั่วไปเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบบริหารองค์กรให้บริหารงานอื่นๆ บรรลุตามมาตรฐานคุณภาพ และเป้าหมายที่กำหนดไว้โดยมีบทบาทหลักในการประสานส่งเสริม สนับสนุนและการอำนวยความสะดวกต่างๆในการบริการการศึกษาทุกระดับ มุ่งพัฒนา สถานศึกษาสถานศึกษาให้ทันสมัยและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม ส่งเสริมในการบริหารและการ จัดการศึกษาของสถานศึกษาตามหลักการบริหารงานที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลักโดยเน้น ความโปร่งใส ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ ตลอดจนการมีส่วนร่วมของบุคคล ชุมชนและองค์กรที่ เกี่ยวข้อง เพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล งานการบริหารทั่วไปมีขอบข่าย ดังนี้

- 4.1 การดำเนินงานธุรการ
- 4.2 งานเลขานุการคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 4.3 การพัฒนาระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ
- 4.4 การประสานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา
- 4.5 การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร
- 4.6 งานเทคโนโลยีสารสนเทศ
- 4.7 การส่งเสริมสนับสนุนด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และบริหารทั่วไป
- 4.8 การดูแลสถานที่และสภาพแวดล้อม
- 4.9 การจัดทำสำมะโนนักเรียน
- 4.10 การรับนักเรียน
- 4.11 การส่งเสริมและประสานงานการจัดการศึกษาในและนอกระบบและตามอัธยาศัย
- 4.12 การระดมทรัพยากรเพื่อศึกษา
- 4.13 การส่งเสริมงานกิจกรรมนักเรียน

4.14 การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา

4.15 การส่งเสริมสนับสนุนและประสานงานการจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา

4.16 งานประสานราชการกับเขตพื้นที่การศึกษา และหน่วยงานอื่น

4.17 การจัดระบบการควบคุมภายในหน่วยงาน

4.18 งานบริการสาธารณะ

4.19 งานที่ไม่ได้ระบุไว้ในงานอื่น

จากการศึกษาหลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารการศึกษาขั้นพื้นฐานสรุปได้ว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การบริหารงานโดยมีการจัดกิจกรรมต่างๆอย่างมีระบบระเบียบตามกระบวนการการทำงานเพื่อนำไปพัฒนาสถานศึกษาทั้งในด้านบุคลากร ผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุวัตถุประสงค์ ซึ่งมีขอบข่ายของการบริหารสถานศึกษา แบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ 1) การบริหารด้านวิชาการ 2) การบริหารด้านงบประมาณ 3) การบริหารด้านการบริหารงานบุคคล 4) การบริหารด้านการบริหารทั่วไป ทั้งนี้หากการบริหารงานทั้ง 4 ด้าน มีความเข้มแข็งทำงานสอดคล้องกัน อย่างเป็นระบบจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้สถานศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์ทางการศึกษาได้

2.3 ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.3.1 ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ผู้วิจัย ได้ศึกษาเกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากนักวิชาการหลายท่านโดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับ ความหมายของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน วัตถุประสงค์ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน คุณค่าของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการดำเนินงาน ขอนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. ความหมายของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ได้มีผู้ให้ความหมายของ ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไว้ ดังนี้

กรมสุขภาพจิต (2550, หน้า 131) กล่าวว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็น กระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอน พร้อมด้วยวิธีการ และเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจน โดยมีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินการดังกล่าวและมีการประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับครูที่เกี่ยวข้องหรือบุคคลภายนอก รวมทั้งการสนับสนุนส่งเสริมจากโรงเรียน และการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง การส่งเสริม การป้องกันและการแก้ไขปัญหาโดยวิธีการและ เครื่องมือสำหรับครูที่ปรึกษา และบุคลากรที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ในการดำเนินงานพัฒนานักเรียน ให้มี คุณลักษณะที่พึงประสงค์และปลอดภัยจากสารเสพติด

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547, หน้า 17) ให้ความหมายว่าระบบ ดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นกระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอนพร้อมด้วย วิธีการ และ เครื่องมือการทำงานที่ชัดเจน โดยมีครูประจำชั้น หรือ ครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงานและบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกสถานศึกษาอันได้แก่ คณะกรรมการ สถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหาร และครูทุกคน ฯลฯ มีส่วนร่วมและการดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือ การส่งเสริม พัฒนา การป้องกัน และการแก้ไขปัญหาให้แก่เด็กนักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์

มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจที่เข้มแข็ง มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีทักษะการดำรงชีวิต และรอดพ้นจากวิกฤตทั้งปวง โดยสรุป ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือ นักเรียนอย่างมีระบบขั้นตอน มีวิธีการและเครื่องมือที่มีมาตรฐาน คุณภาพและมีหลักฐานการทำงานที่ ตรวจสอบได้โดยมีบุคคลที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาโดยมุ่งหวังเพื่อให้ นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์มีทักษะการดำรงชีวิตและรอดพ้นจากวิกฤตทั้งปวง

2. วัตถุประสงค์ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547, หน้า 5) ให้วัตถุประสงค์ของ ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไว้ว่า

2.1 เพื่อให้การดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นไปอย่างมีระบบมีประสิทธิภาพ

2.2 เพื่อให้โรงเรียน กรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กร และหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง มีการทำงานร่วมกันโดยผ่านกระบวนการทำงานที่ชัดเจน มีร่องรอยหลักฐานการ ปฏิบัติงานสามารถตรวจสอบและประเมินได้

โดยสรุป วัตถุประสงค์ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน แบ่งออกเป็น 2 ประการได้แก่ 1) เพื่อให้การดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นไปอย่างมีระบบมีประสิทธิภาพ 2) เพื่อให้โรงเรียน กรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการทำงานร่วมกันโดยผ่าน กระบวนการทำงานที่ชัดเจน มีร่องรอยหลักฐานการปฏิบัติงานสามารถตรวจสอบและประเมินได้ เป็นต้น

3. คุณค่าของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547, หน้า 5) ได้สรุปคุณค่าของระบบ ดูแลช่วยเหลือนักเรียนไว้ดังนี้ คือ

3.1 นักเรียนได้รับการช่วยเหลืออย่างทั่วถึงและตรงตามสภาพปัญหา

3.2 สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน เป็นไปด้วยดีและอบอุ่น

3.3 นักเรียนรู้จักตนเอง ควบคุมตนเองได้ มีการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ (EQ)

ซึ่งจะเป็นรากฐานในการพัฒนาความเก่ง (IQ) คุณธรรมจริยธรรม (MQ) และความมุ่งมั่นที่จะเอาชนะ อุปสรรค (AQ)

3.4 นักเรียนเรียนรู้อย่างมีความสุขและได้รับการส่งเสริมพัฒนาตามศักยภาพ โดยรอบด้าน

3.5 ผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพนักเรียนอย่างเข้มแข็งจริงจัง ด้วยความเอื้ออาทร

โดยสรุป คุณค่าของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน แบ่งออกเป็น 5 ประการคือ 1) นักเรียนได้รับการช่วยเหลืออย่างทั่วถึงและตรงตามสภาพปัญหา 2) สัมพันธภาพระหว่างครูกับ นักเรียนเป็นไปด้วยดีและอบอุ่น 3) นักเรียนรู้จักตนเองควบคุมตนเองได้ 4) นักเรียนเรียนรู้อย่างมี ความสุข 5) ผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพนักเรียนอย่างเข้มแข็ง จริงจัง

4. ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการดำเนินงาน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547, หน้า 5) ได้กล่าวถึงปัจจัยสำคัญที่ มีผลต่อประสิทธิภาพของการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไว้ดังนี้ คือ

4.1 ทีมนำและทีมประสานอันได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน กรรมการสถานศึกษา ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนทุกฝ่าย รวมทั้งหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ หัวหน้างานต่างๆตระหนักถึงความสำคัญของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและให้การสนับสนุนการดำเนินงานหรือร่วมกิจกรรมตามความเหมาะสมอย่างสม่ำเสมอ

4.2 ครูทุกคนและผู้ที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องมีความตระหนักในความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และมีทัศนคติที่ดีต่อนักเรียน มีความสุขที่จะพัฒนานักเรียนใน ทุกด้าน

4.3 คณะกรรมการหรือคณะทำงานทุกคณะต้องมีการประสานงานกันอย่างใกล้ชิดและมีการประชุมในแต่ละคณะอย่างสม่ำเสมอตามที่กำหนด

4.4 ครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักสำคัญในการดำเนินงานโดยต้องได้รับความร่วมมือจากครูทุกคนในโรงเรียน รวมทั้งการสนับสนุนในเรื่องต่างๆ จากโรงเรียน

4.5 การอบรมให้ความรู้และทักษะ รวมทั้งการเผยแพร่ข้อมูล ความรู้ แก่ครูที่ปรึกษา ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องในเรื่องที่เอื้อประโยชน์ต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นสิ่งจำเป็น โดยเฉพาะเรื่องจิตวิทยาการแนะแนวและการให้การปรึกษาเบื้องต้นและแนวทางการแก้ไขปัญหาต่างๆของนักเรียนซึ่งโรงเรียนควรดำเนินการอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

4.6 ผู้ปกครองและเครือข่ายการร่วมพัฒนาในทุกส่วนของสังคมมีความมุ่งมั่นในการดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและเยาวชนในเชิงบูรณาการอย่างเข้มแข็งจริงจัง

โดยสรุป ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการดำเนินงาน แบ่งออกเป็น 6 ประการ คือ 1) ทีมนำและทีมประสานตระหนักถึงความสำคัญของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และให้การสนับสนุนการดำเนินงาน 2) ครูทุกคนและผู้ที่เกี่ยวข้องมีความตระหนักในความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 3) คณะกรรมการมีการประสานงานกันอย่างใกล้ชิด 4) ครูที่ปรึกษาได้รับความร่วมมือจากครูทุกคนในโรงเรียน 5) การอบรมให้ความรู้และทักษะแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง 6) ผู้ปกครองและเครือข่ายต้องมีความมุ่งมั่นในการดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและเยาวชน

แนวคิดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจะประสบความสำเร็จได้ ต้องมีความเชื่อว่า (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2549, หน้า 3)

1) ทุกคนต้องการความรัก ความเข้าใจ การให้อภัย การให้ออกส อยากเป็นคนดี มีปัญญา และมีความสุข

2) ทุกคนมีศักยภาพที่จะเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ตลอดชีวิตเพียงแต่ใช้เวลาและวิธีการที่แตกต่างกัน

3) ความสำเร็จของงานต้องอาศัยการร่วมใจร่วมคิดร่วมทำของทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีขั้นตอนชัดเจน พร้อมทั้งมีวิธีการและเครื่องมือที่มีมาตรฐาน คุณภาพ และมีหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้โดยมีครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงานและบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกสถานศึกษาอันได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหารและครูทุกคน ฯลฯ มีส่วนร่วม (วนิดา ชนินthyทรวงศ์ และคณะ, 2550, หน้า 7)

ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือ
นักเรียน

- 1) ผู้บริหารโรงเรียนตระหนักถึงความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและมีการสนับสนุนการดำเนินงาน หรือร่วมกิจกรรมตามความเหมาะสมอย่างสม่ำเสมอ
- 2) ครูและบุคลากรทางการศึกษาตระหนักถึงความสำคัญในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีทัศนคติที่ดีต่อนักเรียนและมีความสุขที่จะพัฒนานักเรียนในทุกด้าน
- 3) ครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องมีการประสานงานกันอย่างใกล้ชิดและมีการประชุมกันอย่างสม่ำเสมอ
- 4) ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาต้องได้รับความร่วมมือจากครูทุกคนในโรงเรียนรวมทั้งการสนับสนุนในเรื่องต่างๆจากโรงเรียน

กรอบแนวคิดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

การพัฒนาให้นักเรียนให้เป็นบุคคลทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรมและมีวิถีชีวิตที่เป็นสุขตามที่สังคมมุ่งหวัง โดยผ่านกระบวนการทางการศึกษานั้น นอกจากจะดำเนินการด้วยการส่งเสริมสนับสนุนนักเรียนแล้วการป้องกันและช่วยเหลือแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นกับนักเรียนก็เป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งของการพัฒนา เนื่องจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมากทั้งด้านการสื่อสารเทคโนโลยีต่างๆ ซึ่งนอกจากจะส่งผลกระทบต่อผู้คนในเชิงบวกแล้วในเชิงลบก็ปรากฏเช่นกัน เช่น ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาการระบาดของสารเสพติดปัญหาการแข่งขันในรูปแบบต่างๆปัญหาครอบครัวซึ่งก่อให้เกิดความทุกข์ ความวิตกกังวล ความเครียด การปรับตัวที่ไม่เหมาะสมหรืออื่นๆที่เป็นผลเสียต่อสุขภาพจิตและสุขภาพกายของทุกคนที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นภาพความสำเร็จที่เกิดจากการพัฒนานักเรียนให้เป็นไปตามความมุ่งหวังนั้นจึงต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทุกคน โดยเฉพาะครูทุกคนในโรงเรียนซึ่งมีครูที่ปรึกษาเป็นหลักสำคัญในการดำเนินงานต่างๆ เพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างใกล้ชิดด้วยความรักและเมตตาต่อศิษย์และภาคภูมิใจในบทบาทที่มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชนให้เติบโตองงามเป็นบุคคลที่มีคุณค่าของสังคมต่อไป บทบาทของครูที่กล่าวมานั้นคงมิใช่เรื่องใหม่เพราะมีงานปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอและได้ดำเนินการมานานแล้วนับตั้งแต่อดีตจนได้รับการยกย่องให้เป็นปูชนียบุคคล แต่เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยโดยเฉพาะการทำงานอย่างมีระบบ มีกระบวนการทำงาน มีหลักฐานการปฏิบัติงาน มีเทคนิค วิธีการ หรือการใช้เครื่องมือต่างๆ เพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแล้วความสำเร็จของงานย่อมเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วมีประสิทธิภาพ ผลดีย่อมเกิดขึ้นกับทุกคนทั้งทางตรงและนอกจากนี้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้กำหนดความมุ่งหมาย และหลักการของการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้มนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายจิตใจ สติปัญญา ความรู้ และ คุณธรรม มีจริยธรรม และ วัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพโดยเน้นทั้งความรู้ คุณธรรม ให้ผู้เรียนรู้จักนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่ายในการพัฒนาผู้เรียน (ธีระ รุญเจริญ, 2550, หน้า 13-14)

ในการปฏิรูปวิชาชีพครูซึ่งเป็นการพัฒนาครูให้เป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ มีคุณลักษณะที่ได้คุณภาพ และมาตรฐานวิชาชีพตามการประกันคุณภาพการศึกษา ด้านปัจจัย คือ ครูที่ระบุในมาตรฐานที่ 2 มีคุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะที่พึงประสงค์โดยมีตัวชี้วัดที่สำคัญเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของครูในการพัฒนานักเรียน คือ มีความรักเอื้ออาทร เอาใจใส่ ดูแลนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ การมีมนุษยสัมพันธ์ และสุขภาพจิตที่ดีพร้อมที่จะแนะนำและร่วมกันแก้ปัญหาของนักเรียน แสดงให้เห็นว่าครูต้องพัฒนาตนเองให้เป็นครูมืออาชีพ คือ นอกจากจะทำหน้าที่ครูที่มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนให้แก่ นักเรียนแล้ว ยังต้องทำหน้าที่อื่น ๆ ที่เป็นการสนับสนุนหรือพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณภาพ ทั้งดี เก่ง มีสุข ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานด้านผลผลิต คือ นักเรียนซึ่งกรมสามัญศึกษาได้ตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าว จึงจัดทำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อให้มีกระบวนการทำงานเป็นระบบ มีความชัดเจน มีการประสานการร่วมมือของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในโรงเรียนและนอกโรงเรียน รวมทั้งวิธีการ กิจกรรมและเครื่องมือต่างๆที่มีคุณภาพในการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนอันจะส่งผลให้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนประสบความสำเร็จโดยมีแนวคิด หลักการในการดำเนินงานดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551, หน้า 8-10)

1. มนุษย์ทุกคนมีศักยภาพที่จะเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ตลอดชีวิต เพียงแต่ใช้เวลาและ วิธีการที่แตกต่างกัน เนื่องจากแต่ละคนมีความเป็นปัจเจกบุคคล ดังนั้น การยึดนักเรียนเป็นสำคัญในการพัฒนาเพื่อดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทั้งด้านการป้องกัน แก้ไขปัญหา หรือการส่งเสริมจึงเป็นสิ่งจำเป็น

2. ความสำเร็จของงาน ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมทั้งการร่วมใจ ร่วมคิดร่วมทำของทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นบุคลากรในโรงเรียนในทุกระดับ ผู้ปกครอง หรือชุมชน

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (2549, หน้า 14) ได้เสนอปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพและความต้องการของครูที่ปรึกษาตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดังนี้

1. ผู้บริหารโรงเรียนรวมทั้งผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนทุกฝ่าย ตระหนักถึงความสำคัญของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและให้การสนับสนุน ดำเนินงานหรือร่วมกิจกรรมตามความเหมาะสมอย่างสม่ำเสมอ

2. ครูทุกคนและผู้เกี่ยวข้องจำเป็นต้องมีความตระหนักในความสำคัญของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีทัศนคติที่ดีต่อนักเรียนและมีความสุขที่จะพัฒนานักเรียนในทุกด้าน

3. คณะกรรมการหรือคณะทำงานทุกคณะต้องมีระบบประสานงานอย่างใกล้ชิดและมีการประชุมในแต่ละคณะ อย่างสม่ำเสมอตามที่กำหนด

4. ครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักสำคัญในการดำเนินงานโดยต้องได้รับความร่วมมือจากครูทุกคนในโรงเรียน รวมทั้งการสนับสนุนต่างๆจากโรงเรียน

5. การอบรมให้ความรู้และทักษะ รวมทั้งการเผยแพร่ข้อมูลความรู้แก่ครูที่ปรึกษาหรือผู้เกี่ยวข้องในเรื่องที่เอื้อประโยชน์ต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นสิ่งจำเป็นโดยเฉพาะเรื่องทักษะการศึกษาเบื้องต้นและแนวทางการแก้ไขปัญหาต่างๆของนักเรียน ซึ่งโรงเรียนควรดำเนินการอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

หลักพุทธธรรมบูรณาการกับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

การบริหารงานตามหลักพระพุทธศาสนา

ในสถานการณ์ปัจจุบันประเทศไทยต้องการนักบริหารผู้ที่มีความรู้ ความซื่อสัตย์ สุจริต เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารในระดับต่างๆย่อมต้องการผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรม มีความซื่อสัตย์ สุจริต เป็นทุนเดิมนั้นหมายความว่าบุคคลนั้นๆ เป็นคนที่ยึดมั่นถือมั่นในสิ่งที่ถูกต้อง ซื่อสัตย์ สุจริต ปฏิบัติหน้าที่ด้วยจิตสำนึกมุ่งมั่นในการเสริมสร้างคุณงามความดี มีความรับผิดชอบที่จะนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จตามเจตนารมณ์วัตถุประสงค์ขององค์กรนั้นๆ อีกทั้งรวมไปถึงทำให้เกิดความรัก ความสามัคคีในหมู่คณะผู้ปฏิบัติตามในองค์กร หรือผู้ใต้บังคับบัญชา

การบริหารงานของผู้บริหารนั้นสามารถอ้างอิงนำหลักการในทางทฤษฎีของการบริหารงานของท่านผู้รู้ซึ่งเป็นที่ยอมรับเป็นสากลทั่วไป แต่ในบางครั้งการบริหารงานในแนวต่างๆ ตามหลักการบริหารนั้นอาจมีความกระด้างอยู่บ้างก็เป็นได้ซึ่งอาจเป็นเหตุให้การบริหารงานไม่ประสบความสำเร็จตามคาดหวัง แต่ถ้ามีการผสมผสานหลักการทางทฤษฎีต่างๆของการบริหารเข้ากับหลักการทางคำสอนศาสนาแล้วเชื่อว่าจะทำให้เสริมสร้างทักษะการบริหารงานได้ดีและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เพราะในทางพุทธศาสนานั้นสอนให้ทุกคนเป็นคนดีมีคุณธรรมจริยธรรมซึ่งหากนำมาประยุกต์ใช้กับการบริหารงานจะเกิดความอ่อนนุ่มในการบริหารงานมากขึ้น เกิดความยืดหยุ่นไปตามสถานการณ์ที่เหมาะสมได้

อนึ่ง การบริหารงานย่อมต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ควบคู่กันไปซึ่งคำว่า “ศาสตร์” นั้นอาจแปลความว่า การบริหารงานย่อมต้องยึดกฎระเบียบแบบแผนตามกฎหมายในขณะเดียวกันคำว่า “ศิลป์” เป็นการใช้ทักษะเทคนิคในด้านมนุษยสัมพันธ์ในการช่วยบริหารงานประคับประคองให้เกิดความยืดหยุ่นแต่ต้องไม่ผิดกฎกติกา ระเบียบกฎหมายกำหนด หากไม่เช่นนั้นแล้วอาจทำให้การบริหารงานผิดไปจากกฎระเบียบแบบแผนที่กำหนดไว้ อันจะทำให้เกิดความเดือดร้อนภายหลังได้ ดังนั้นผู้บริหารทุกคนต้องตระหนักในเรื่องดังกล่าวนี้ให้มาก

พุทธทาสภิกขุ (เงื่อม อินทปถโญ) (2525, หน้า 395) เสนอหลักธรรมกับการบริหารตามหลักคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในพระพุทธศาสนาประกอบในการใช้บริหารงานของผู้บริหาร อาทิเช่นนำหลักที่เรียกว่า **สังคหัตถุ** ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ผู้บริหารสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในลักษณะของการมีศิลปะในการทำงาน คือ

ทาน คือ ให้เป็นไปด้วยความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เสียสละตามความสามารถ ตามศักยภาพ นั้นคือผู้บริหารควรมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้ใต้บังคับบัญชาหรือเพื่อนร่วมงาน ให้ความรัก เมตตา สร้างแรงจูงใจ ขวัญและกำลังใจให้กับบุคคลในองค์กร ปฏิบัติตนมุ่งประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลักสำคัญ

ปิยวาจา คือ ผู้บริหารควรมีวาจาสุภาพพูดในเชิงสร้างสรรค์เป็นประโยชน์ สร้างความสามัคคีให้เกิดความรักใคร่ เกื้อกูลกันในหมู่คณะ

อตถจริยา คือ ผู้บริหารควรอย่างยิ่งที่ต้องทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมเสียสละเพื่อส่วนรวม

สมานัตตตา คือ ทำตนให้เข้ากับผู้อื่นอย่างเสมอภาค กล่าวคือ ผู้บริหารควรปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยความเสมอภาค มีความยุติธรรมต่อทุกคนในเรื่องต่างๆ

โดยสรุป **สังคหัตถุ** เป็นเครื่องมือที่ผู้บริหารสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารงานเหมาะสมสำหรับการทำงานร่วมกัน เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจของผู้อื่น ผูกไมตรี และเอื้อเฟื้อเกื้อกูลประกอบด้วย ทาน ปิยวาจา อตถจริยา และสมานัตตตา

การบริหารตามหลักสัปปุริสธรรมมี 7 ประการ (ถวิล อรัญเวศ, 2559, หน้า 1) คือ

1. **ธัมมัญญตา** (Knowing the Law, Knowing the Cause) คือ รู้จักเหตุ รู้ความจริง รู้หลักการ รู้กฎเกณฑ์ รู้กฎแห่งกรรม รู้กฎเกณฑ์แห่งเหตุผล และรู้จักหลักการที่จะทำให้เกิดผลหรือบรรลุผลสำเร็จของงานนั้นๆ ได้ โดยนัยนี้คือการบริหารจัดการในองค์กร ผู้บริหารจำเป็นต้องพิจารณาข้อเท็จจริงอย่างถูกต้อง เพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์กรให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล รู้จักการวิเคราะห์ความจริงที่เกิดขึ้น ตามธรรมชาติและตามสภาพบริบทขององค์กร ต้องเชื่อว่า “สิ่งทั้งหลายเกิดขึ้น ตั้งอยู่ดับไป เป็นธรรมดา” เข้าใจหลักการเปลี่ยนแปลง โดยพิจารณาหลักการและเกณฑ์แห่งเหตุผลมาบริหารจัดการองค์กรดังกล่าวมาประกอบ

2. **อัตถัญญตา** (Knowing the Meaning, Knowing the Purpose) รู้จักผล หรือความมุ่งหมาย เป้าหมาย รู้ประโยชน์ที่ประสงค์ รู้จักผลที่เกิดขึ้น สืบเนื่องจากการกระทำตามหลักการบริหารนั้นๆ หมายถึง การบริหารงานองค์กรให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ และรู้ถึงประโยชน์ของ องค์กรที่น่าไปสู่ความมั่นคง และไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อองค์กร ในที่นี้หมายถึงการมีแผนงานที่ดี การวางแผนที่ดี การวิเคราะห์ผลกระทบด้านต่าง ๆ รู้ผลสัมฤทธิ์ว่าต้องการอะไรจากการบริหารจัดการนั้น

3. **อัตตัญญตา** (Knowing Oneself) รู้จักตน คือ รู้จักเราว่าเรานั้น โดยฐานะภาวะเพศ ความรู้ ความสามารถ และคุณธรรมเป็นอย่างไร และเท่าใด แล้วประพฤติให้เหมาะสม และรู้จักที่จะปรับปรุงต่อไป ในที่นี้หมายถึง รู้จักองค์กรที่เราบริหารเป็นอย่างดีว่ามีจุดด้อย จุดแข็งอย่างไร มีขีดความสามารถอย่างไร และรู้จักการปรับปรุงองค์กรให้ทันต่อเหตุการณ์ การที่จะรู้ได้ต้องอาศัยการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอก หรือการทำ SWOT Analysis

4. **มัตตัญญตา** (Moderation, Knowing how to be temperate) รู้จักประมาณ คือ ความพอดีในการจ่ายโภคทรัพย์ ในที่นี้หมายถึงการบริหารการเงิน หรือการขยายกิจการ ต้องพิจารณาให้รู้จักประมาณในความเพียงพอขององค์กร ขีดความสามารถขององค์กร ขีดความสามารถของทรัพยากรมนุษย์ในองค์กร รวมทั้งการแข่งขันที่รอบคอบและรู้จักประมาณขีดความสามารถขององค์กร โดยการวางแผนงานโครงการที่รอบคอบ ชัดเจน มีการวิเคราะห์ให้รู้ต้นทุนผลผลิต

5. **กาลัญญตา** (Knowing the Propertime) รู้จักกาล เวลา อันเหมาะสม และระยะเวลาในการประกอบกิจ ในที่นี้หมายถึง การบริหารจัดการ จะต้องมีความเข้าใจถึงระยะเวลาที่เหมาะสมกับการดำเนินงานนั้นๆ การสร้างโอกาสขององค์กรจะต้องพิจารณาถึงสถานการณ์ในเวลานั้น ๆ ว่า ควรจะดำเนินการอย่างไร อะไรควรงด อะไรควรกระทำ เวลาใดควรขยายกิจการ หรือช่วงเวลาใดที่จะบริหารองค์กรให้ประสบผลสำเร็จต่อองค์กรมากที่สุด โดยการวิเคราะห์จากอุปสงค์ อุปทาน (Demand & Supply)

6. **ปริสัญญตา** (Knowing the Assembly, Knowing the Society) รู้จักชุมชน กริยาที่จะประพฤติต่อชุมชนนั้น ว่าควรจะดำเนินการอย่างไร การบริหารจัดการ จำเป็นต้องมีการปฏิสัมพันธ์กับองค์กรต่าง ๆ ทั้งที่เป็นพันธมิตร และคู่แข่งชั้นการสร้างสรรค์ หรือการประสานงานกับชุมชน หรือกลุ่มบุคคลที่มีผลต่อองค์กร ก็คือเข้าถึง เข้าใจ และพัฒนา เป็นการบริหารจัดการที่สร้างความสัมพันธ์ด้วยเมตตา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อชุมชน หรือสาธารณชน จะเป็นภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กร การบริหาร

จัดการที่รู้จักชุมชนที่สำคัญประการหนึ่งคือ การรู้จักทำประโยชน์ต่อชุมชนด้วย เป็นการคืนกำไรให้ชุมชน ชุมชนหรือประชาชนก็จะพึงพอใจและมีเจตคติที่ดีต่อบริษัทหรือองค์กรของเรา

7. บุคคลัญญตา (Knowing the individual, Knowing the different individuals) รู้จักบุคคล คือ รู้จักความแตกต่างของบุคคลโดยอัธยาศัย ความสามารถ และคุณธรรม ตลอดจนรู้ในความสามารถของบุคคล และใช้มอบงานที่เหมาะสมให้การบริหารจัดการในการรู้จักบุคคล เปรียบเสมือนการพัฒนาและบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่จะต้องมีการพัฒนา และบริหารบุคคลในองค์กรให้มีความรู้ความสามารถ และภาคีต่อองค์กร มีความสามัคคี สร้างความเป็นธรรม และเสมอภาคให้แก่ บุคลากรในองค์กร รวมถึงการทำงานเป็นหมู่คณะ การติดต่อสื่อสารกับบุคคลต่าง ๆ ด้วยความเป็นมิตรไมตรี รวมทั้งมีความจริงใจต่อกัน การรู้จักบุคคลนี้แหละจะทำให้สามารถมอบหมายงานให้ตรงกับความรู้ความสามารถของเขา (Put the right man on the right Job) ก็จะทำให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จ มีความราบรื่นได้

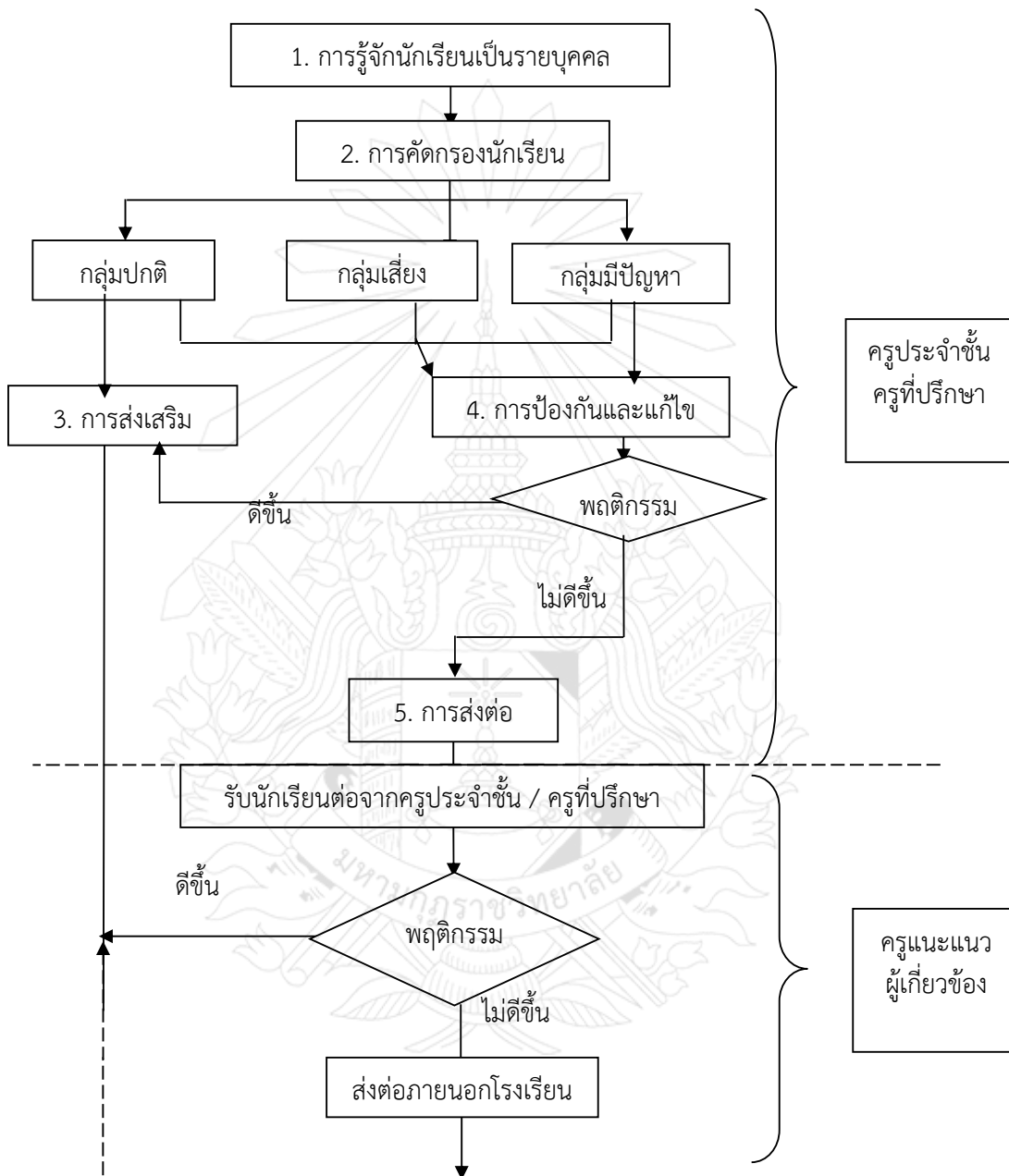
โดยสรุป การบริหารจัดการตามหลักสัปปริสธรรมทั้ง 7 ประการที่กล่าวมา คือรู้เหตุ รู้ผล รู้ตน รู้ประมาณ รู้กาลเวลา รู้บุคคล รู้ชุมชน ที่กล่าวมาแสดงให้เห็นได้ว่า พระพุทธศาสนา สอนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของการบริหารจัดการเกี่ยวข้องกับคนและสิ่งแวดล้อมโดยคำนึงถึงคุณธรรมและจริยธรรมที่มีคุณค่า พบได้ในสังคัมมนุษย์ หรือปัจจัยแห่งสังคัมในกระบวนการอาศัยซึ่งกันและกัน การพิจารณาด้วยเหตุด้วยผล รู้จักโลก รู้จักธรรมชาติ เพราะมนุษย์เท่านั้นที่จะเป็นผู้ที่บริหารจัดการองค์การที่ดีได้ สำหรับในส่วนของหลักการบริหารสมัยใหม่จะเน้นเทคนิคและวิธีการ โดยแสวงหากำไรและการแข่งขันในองค์กรบรรลุ สู่เป้าหมาย ตามแบบของทุนนิยมเพียงอย่างเดียว แต่หากผู้บริหารจะนำหลักการบริหารเชิงพุทธศาสตร์เข้ามาประกอบ หรือบูรณาการให้เข้ากับการบริหารงานในปัจจุบัน ก็ถือว่าเป็นแนวทางใหม่ หรือเข้าสู่มิติของการบริหารงาน ที่ยั่งยืน มีความมั่นคง และสร้างความเป็นธรรมต่อบุคคล หรือสังคัมที่เกี่ยวข้องกับองค์กรอย่างชาญฉลาด รวมทั้งสร้างประสิทธิภาพ ประสิทธิผลต่อการบริหารงานอย่างยั่งยืนและมั่นคง รวมทั้งจะเป็นหลักการของนักบริหารในการบริหารจัดการองค์กรของตนอย่างมีระบบ โดยที่ยังมีคุณธรรมมาประกอบในการพิจารณาบริหารจัดการด้วยอีกโสดหนึ่งด้วยเป็นการบริหารที่คำนึงถึงคนและผลกำไรไปในคราวเดียวกันด้วย ผู้นำหรือผู้บริหารสามารถจัดวางประยุกต์ใช้เป็นวิธีปฏิบัติงานให้บรรลุความสำเร็จได้ ส่วนคุณสมบัติทางทฤษฎีเชิงการบริหารอย่างอื่นก็สามารถนำมาประยุกต์เพิ่มเติมใช้ได้ เพราะลักษณะของพุทธธรรมดังกล่าว เป็นหลักธรรมสำหรับพุทธศาสนิกชนที่พึงมีไว้เป็นแนวทางปฏิบัติอยู่เสมอๆ หากผู้บริหารนำหลักคำสอนในทางพุทธศาสนาเข้ามาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแล้วจะช่วยลดปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจะลดลง ทำให้นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์มากขึ้น

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุขได้จัดทำกระบวนการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยที่ครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการปฏิบัติงานมีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ คือ (กรมสุขภาพจิต, 2550, หน้า 19 - 26)

1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
2. การคัดกรองนักเรียน
3. การส่งเสริมนักเรียน

4. การป้องกันและแก้ไข้ปัญหา
5. การส่งต่อ

กระบวนการดำเนินงานทั้ง 5 ประการดังกล่าวมีกระบวนการทำงานตามภาพที่ 2.2 ดังนี้

ภาพที่ 2.2 กระบวนการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2549, หน้า 23)

กระบวนการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่แสดงในแผนภูมิเป็นความรับผิดชอบของครูที่ปรึกษาตลอดกระบวนการ โดยมีการประสานงานหรือรับการสนับสนุนจากผู้บริหาร ครูที่เกี่ยวข้องรวมทั้งผู้ปกครอง ซึ่งมีวิธีการและเครื่องมือตัวอย่างสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 2.1 กระบวนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

กระบวนการดำเนินงาน	วิธีการ	เครื่องมือ
1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	1. ศึกษาข้อมูลจากการใช้ระเบียบสะสม	1. ระเบียบสะสม
1.1 ด้านความสามารถการเรียน	2. ประเมินพฤติกรรมเด็ก	2. แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก
1.2 ด้านสุขภาพร่างกาย จิตใจ	3. อื่นๆ เช่น	3. อื่นๆ เช่น
1.3 ด้านครอบครัว เศรษฐกิจ การคุ้มครองนักเรียน	3.1 แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์	3.1 แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์
1.4 ด้านอื่นๆ	3.2 แบบสัมภาษณ์นักเรียน	3.2 แบบสัมภาษณ์นักเรียน
	3.3 แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียน	3.3 แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียน
	3.4 แบบสัมภาษณ์ผู้ปกครอง และเยี่ยมบ้านนักเรียน	3.4 แบบสัมภาษณ์ผู้ปกครอง และเยี่ยมบ้านนักเรียน
	3.5 แบบบันทึกการตรวจสุขภาพด้วยตนเอง	3.5 แบบบันทึกการตรวจสุขภาพด้วยตนเอง
2. การคัดกรองนักเรียน	ดำเนินการต่อไปนี้	1. เกณฑ์การคัดกรองนักเรียน
2.1 กลุ่มปกติ	1. วิเคราะห์ข้อมูลจาก	2. แบบสรุปผลการคัดกรองและช่วยเหลือนักเรียนรายบุคคล
2.2 กลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา	1.1 ระเบียบสะสม	3. แบบสรุปผลการคัดกรองนักเรียนเป็นรายบุคคล
	1.2 แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก	
	1.3 แหล่งข้อมูลอื่นๆ	
	2. คัดกรองนักเรียนตามเกณฑ์การคัดกรอง	
3. การส่งเสริมนักเรียน (สำหรับนักเรียนทุกกลุ่ม)	ดำเนินการต่อไปนี้	1. แนวทางการจัดกิจกรรมโฮมรูมของโรงเรียน
	1. จัดกิจกรรมโฮมรูม	2. แนวทางการจัดกิจกรรมประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน
	2. จัดประชุมผู้ปกครองในชั้นเรียน	3. แบบบันทึก/สรุปประเมินผล
	3. จัดกิจกรรมอื่นๆ ที่ครู	

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

กระบวนการดำเนินงาน	วิธีการ	เครื่องมือ
	พิจารณาว่าเหมาะสมในการส่งเสริมนักเรียนให้นักเรียนมีคุณภาพมากขึ้น	การดำเนินกิจกรรมโฮมรูมประชุม ผู้ปกครองชั้นเรียน 4. อื่นๆ
4. การป้องกันและแก้ไข ปัญหา(จำเป็นอย่างมาก สำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยง มีปัญหา)	ดำเนินการต่อไปนี ให้การปรึกษาเบื้องต้น ประสานงานกับครูและ ผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ เพื่อการจัด กิจกรรมสำหรับการป้องกัน และช่วยเหลือแก้ไข ปัญหา ของนักเรียนคือ 1. กิจกรรมในห้องเรียน 2. กิจกรรมเสริม หลักสูตร 3. กิจกรรมเพื่อนช่วย เพื่อน 4. กิจกรรมซ่อมเสริม 5. กิจกรรมสื่อสารกับ ผู้ปกครอง	1. แนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อ ป้องกันและแก้ไขปัญหาของ นักเรียน 5 กิจกรรม 2. แบบบันทึกสรุปผลการคัดกรอง และช่วยเหลือนักเรียนเป็น รายบุคคล 3. แบบบันทึกรายงานผลการดูแล ช่วยเหลือนักเรียน
5. การส่งต่อ 5.1 ส่งต่อภายใน 5.2 ส่งต่อภายนอก	ดำเนินการดังต่อไปนี้ 1. บันทึกการส่งนักเรียนไป ยังครูที่เกี่ยวข้องในการ ช่วยเหลือนักเรียนต่อไปเช่น ครูแนะแนว ครูปกครอง ครู ประจำวิชา เป็นต้นซึ่งเป็นการส่งต่อภายใน	1. แบบบันทึกการส่งต่อ ของโรงเรียน 2. แบบรายงานแจ้งผลการ ช่วยเหลือนักเรียน

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

กระบวนการดำเนินงาน	วิธีการ	เครื่องมือ
5. การส่งต่อ (ต่อ)	2. บันทึกการส่งนักเรียนไปยัง ผู้เชี่ยวชาญภายนอกโดยครูแนะ แนวหรือฝ่ายปกครองเป็น ผู้ดำเนินการซึ่งเป็นการส่งต่อ ภายนอก	

รายละเอียดของแต่ละองค์ประกอบในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีความสำคัญมีวิธีการและเครื่องมือที่แตกต่างกันไปแต่มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันซึ่งเอื้อให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเป็นระบบที่มีประสิทธิภาพ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

ด้วยความแตกต่างของนักเรียนแต่ละคนที่มีพื้นฐานความเป็นมาของชีวิตที่ไม่เหมือนกันหล่อหลอมให้เกิดพฤติกรรมหลากหลายรูปแบบ ทั้งด้านบวกและด้านลบ ดังนั้นการรู้ข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งจะช่วยให้ครูที่ปรึกษาเข้าใจนักเรียนมากขึ้นสามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อการคัดกรองนักเรียนเป็นประโยชน์ในการส่งเสริมการป้องกันและแก้ไขปัญหา ของนักเรียนได้อย่างถูกต้องซึ่งเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ มิใช่การใช้ความรู้สึกหรือการคาดเดา โดยเฉพาะการแก้ไขปัญหาที่นักเรียนซึ่งจะทำให้ไม่เกิดข้อผิดพลาดต่อการช่วยเหลือนักเรียน หรือเกิดได้น้อยที่สุด (กรมสุขภาพจิต, 2550, หน้า 21 – 23)

1.1 ข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน

ครูที่ปรึกษาคควรมีข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนอย่างน้อย 3 ด้านใหญ่ๆ คือด้านความสามารถด้านสุขภาพ และด้านครอบครัว

1.1.1 ด้านความสามารถ แยกเป็น

- 1) ด้านการเรียน
- 2) ด้านความสามารถอื่นๆ

1.1.2 ด้านสุขภาพ แยกเป็น

- 1) ด้านร่างกาย
- 2) ด้านจิตใจ พฤติกรรม

1.1.3 ด้านครอบครัว แยกเป็น

- 1) ด้านเศรษฐกิจ
- 2) ด้านการคุ้มครองนักเรียน

1.1.4 ด้านอื่นๆ ดังตารางที่ 2.2

ตารางที่ 2.2 ข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนที่ควรทราบ

ข้อมูลนักเรียน	รายละเอียดข้อมูลพื้นฐานที่ควรทราบ
1. ด้านความสามารถ	1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้
1.1 ด้านการเรียน	2. ผลการเรียนเฉลี่ยในแต่ละภาคเรียน
1.2 ด้านความสามารถ อื่นๆ	3. พฤติกรรมการเรียนในห้องเรียนที่มีผลต่อการเรียนรู้ของ นักเรียน เช่น ไม่ต้องตั้งใจเรียน ขาดเรียน เป็นต้น
	4. บทบาทหน้าที่พิเศษในโรงเรียน
	5. ความสามารถพิเศษ
2. ด้านสุขภาพ	1. ส่วนสูง น้ำหนัก
2.1 ด้านร่างกาย	2. โรคประจำตัว ความบกพร่องทางร่างกาย
2.2 ด้านจิตใจ พฤติกรรม	3. อารมณ์ซึมเศร้า วิตกกังวล
	4. ความประพฤติ
	5. พฤติกรรมอยู่ไม่นิ่ง สมาธิสั้น
	6. บุคลิกภาพเก็บตัว ขี้อาย
3. ด้านครอบครัว	1. อาชีพ รายได้จากบิดา มารดา ผู้ปกครอง
3.1 ด้านเศรษฐกิจ	2. ค่าใช้จ่ายที่นักเรียนได้รับในการมาโรงเรียน
3.2 ด้านการคุ้มครอง นักเรียน	3. จำนวนพี่น้อง บุคคลในครอบครัว
	4. สถานภาพความสัมพันธ์ของบิดา มารดา
	5. ลักษณะที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม
	6. ความเจ็บป่วยของบุคคลในครอบครัว หรือการใช้ สารเสพติด การติดยา การพนัน เป็นต้น

1.2 วิธีการและเครื่องมือในการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

ครูที่ปรึกษาควรใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลายเพื่อให้ได้ข้อมูลนักเรียนที่ครอบคลุมทั้งด้านความสามารถด้านสุขภาพและด้านครอบครัว ที่สำคัญคือระเบียบสะสมเป็นเครื่องมือในรูปแบบของเอกสารเพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียนโดยนักเรียนเป็นผู้กรอกข้อมูล และครูที่ปรึกษานำข้อมูลเหล่านั้นมาปรึกษาพิจารณาทำความเข้าใจกับนักเรียนเบื้องต้นหากข้อมูลไม่เพียงพอ หรือมีข้อสังเกตบางประการหรือควรหาข้อมูลเพิ่มเติมโดยวิธีการต่างๆ เช่นการ

สอบถามจากนักเรียนโดยตรง การสอบถามจากครูอื่นๆ หรือเพื่อนๆของนักเรียนเป็นต้น รวมทั้งการใช้เครื่องมือแบบทดสอบต่างๆ ที่ครูที่ปรึกษาดำเนินการได้

รูปแบบรายละเอียดในระเบียบวาระของแต่ละโรงเรียนมีความแตกต่างกันได้ ขึ้นอยู่กับความต้องการของแต่ละโรงเรียนแต่อย่างน้อยควรครอบคลุมข้อมูลทั้งด้านการเรียน ด้านสุขภาพและด้านครอบครัว ระเบียบวาระเป็นข้อมูลส่วนตัวของนักเรียนจึงต้องเป็นความลับและปิดไว้ อย่างมิให้ผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องหรือเด็กคนอื่นๆมารู้คั่นได้หากเป็นไปได้ควรเก็บไว้กับครูที่ปรึกษาและมีผู้เก็บ ระเบียบวาระให้เรียบร้อยระเบียบวาระ ควรเก็บข้อมูลอย่างต่อเนื่องอย่างน้อย 3 ปีการศึกษาหรือ 6 ปีการศึกษา และส่งต่อระเบียบวาระไปยังครูที่ปรึกษาคนใหม่ในปีการศึกษาต่อไป หรืออาจจัดครูที่ปรึกษาตามดูแลนักเรียนอย่างต่อเนื่องจนจบชั้นมัธยมในแต่ละตอนหรือจนจบ 6 ปีการศึกษาก็ได้

1.3 แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก

SDQ (Strength and Difficulties Questionnaire) เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการคัดกรองปัญหาสุขภาพจิตที่พบบ่อยในเด็กเพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนให้การแก้ไขต่อไป แบบประเมินนี้ออกแบบมาให้ใช้กับเด็กอายุระหว่าง 4 - 16 ปี ลักษณะของพฤติกรรมสามารถจัดเป็นกลุ่มพฤติกรรม

หลักการในการประเมิน SDQ

แบบประเมินพฤติกรรมเด็กนี้เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการคัดกรองปัญหาสุขภาพจิตที่พบ บ่อยในเด็กเพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนให้การแก้ไขต่อไป ลักษณะของพฤติกรรมสามารถจัดเป็น กลุ่มพฤติกรรมได้ 5 กลุ่ม ได้แก่

1. พฤติกรรมด้านอารมณ์
2. พฤติกรรมอยู่ไม่นิ่ง
3. พฤติกรรมด้านความประพฤติ
4. พฤติกรรมด้านความสัมพันธ์กับเพื่อน
5. ด้านสัมพันธ์ภาพทางสังคม

แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ) มี 3 ชุด สำหรับผู้ปกครองเป็นผู้ประเมิน สำหรับ ครูเป็นผู้ประเมิน และสำหรับนักเรียนประเมินตนเอง แบบประเมินทั้ง 3 ชุดนี้ มีลักษณะข้อคำถามที่มีความคล้ายคลึงกันแต่มีความแตกต่างในเกณฑ์ที่ใช้ในการแปลผลเล็กน้อย ครูที่ประเมินนักเรียนตลอดจนผู้ปกครองที่จะเป็นผู้ประเมินนักเรียนควรรู้จักเด็กและมีความใกล้ชิดกับเด็กพอสมควร หนึ่ง หากผลที่ได้จากแบบประเมินทั้งสามชุดมีความขัดแย้งกันอาจใช้การสัมภาษณ์ หรือใช้เครื่องมืออื่นช่วยในการพิจารณาเพิ่มเติมเนื่องจากไม่มีแบบประเมินหรือเครื่องมือชนิดใด สมบูรณ์แบบ แบบประเมินนี้เป็นเพียงเครื่องมือเพื่อช่วยเหลือในการคัดกรองปัญหาเด็กเท่านั้นไม่ใช่เป็นตัวชี้ว่าผู้ปกครองหรือครูในการตัดสินใจปัญหาเด็ก

แบบประเมินพฤติกรรมเด็กไม่ได้เป็นแบบวัดหรือแบบทดสอบแต่เป็นเครื่องมือสำหรับการ คัดกรองนักเรียนด้านพฤติกรรมที่ปรับตัวที่มีผลเกี่ยวข้องกับสภาพจิตใจซึ่งจะช่วยทำให้ครูที่ปรึกษามี แนวการพิจารณานักเรียนตามสุขภาพจิตมากขึ้นแบบประเมินพฤติกรรมเด็กเป็นเครื่องมือที่กรม สุขภาพจิตเป็นผู้จัดทำขึ้นโดยพัฒนามาจาก The strengths and difficulties questionnaire (SDQ) ประเทศเยอรมันซึ่งใช้กันแพร่หลายในประเทศแถบยุโรปเพราะมีความเที่ยงและความตรงจำนวนข้อไม่

มากนักคณะผู้จัดทำของกรมสุขภาพจิต โดยแพทย์หญิงพรพิมล หล่อตระกูลเป็นหัวหน้าคณะได้ทำการวิจัยเพื่อวิเคราะห์ค่าความเที่ยงและความตรงของแบบประเมินและหาเกณฑ์มาตรฐานของเด็กไทย แบบประเมินพฤติกรรมนักเรียนมี 3 ชุดๆละ 25 ข้อ เท่ากันคือ ชุดที่ครูเป็นผู้ประเมินนักเรียน ชุดที่พ่อแม่เป็นผู้ประเมินนักเรียน ชุดที่นักเรียนเป็นผู้ประเมินตนเอง อาจเลือกใช้ชุดที่นักเรียนประเมินตนเอง ชุดเดียว หรือใช้ควบคู่กันเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของผลที่ออกมา โดยระยะเวลาที่ประเมินไม่ควรห่างจากนักเรียนประเมินตนเองเกิน 1 เดือน ซึ่งหากเป็นไปได้ควรใช้แบบประเมินทั้ง 3 ชุดพร้อมกัน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของผลที่ออกมา

วิธีการและเครื่องมืออื่นๆ ในกรณีที่ข้อมูลของนักเรียนจากระเบียนสะสมและแบบประเมินพฤติกรรมเด็กไม่เพียงพอหรือกรณีจำเป็นต้องมีข้อมูลเพิ่มเติมอีกครูที่ปรึกษาที่อาจใช้วิธีการและเครื่องมืออื่นๆเพิ่มเติมเช่น การสังเกตพฤติกรรมอื่นๆในห้องเรียน การสัมภาษณ์และการเยี่ยมบ้านนักเรียน เป็นต้น

โดยสรุป การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล หมายถึง การที่ได้รู้จักข้อมูลเชิงประจักษ์ที่จำเป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียนเป็นรายบุคคล ทำให้สามารถเข้าใจตัวนักเรียนมากขึ้น โดยใช้ข้อมูลพื้นฐานจากเครื่องมือที่หลากหลาย เช่น ระเบียนสะสม ทะเบียนประวัติ แบบประเมินพฤติกรรมนักเรียน แบบบันทึกการเยี่ยมบ้าน แบบบันทึกและรายงานผลการรู้จักนักเรียนรายบุคคล แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ เพื่อคัดกรองนักเรียน เป็นประโยชน์ในการส่งเสริม ป้องกัน และแก้ไขปัญหานักเรียนได้อย่างถูกต้อง

2. ด้านการคัดกรองนักเรียน

ความสำคัญของการคัดกรองนักเรียนเป็นการพิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียนเพื่อการจัดกลุ่มเป็น 2 กลุ่ม (ผดุง อารยะวิญญู, 2550, หน้า 3 – 4)

2.1 กลุ่มปกติ คือนักเรียนที่ได้รับการวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียนแล้ว อยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มปกติ

2.2 กลุ่มเสี่ยง มีปัญหาคือ นักเรียนที่จัดอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มเสี่ยง มีปัญหาตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียนต้องให้การช่วยเหลือป้องกันหรือแก้ไขปัญหามาตามแต่กรณี

การคัดกรองนักเรียนมีประโยชน์ต่อครูที่ปรึกษาในการหาวิธีดูแลและช่วยเหลือนักเรียนได้ถูกต้องโดยเฉพาะการแก้ไขปัญหามาตรงกับปัญหาของนักเรียนยิ่งขึ้น และมีความรวดเร็วในการแก้ไขปัญหามาเพราะมีข้อมูลของนักเรียนในด้านต่างๆ ซึ่งหากครูที่ปรึกษาไม่ได้คัดกรองนักเรียนเพื่อการจัดกลุ่มแล้วความชัดเจนในเป้าหมายเพื่อการแก้ไขปัญหามาของนักเรียนจะมีน้อยลง ซึ่งมีผลต่อความรวดเร็วในการช่วยเหลือซึ่งบางกรณีจำเป็นต้องแก้ไขโดยเร่งด่วน

ผลการคัดกรองนักเรียนครูที่ปรึกษาจะต้องระมัดระวังอย่างยิ่งที่จะไม่ทำให้นักเรียนรับรู้ได้ว่าตนถูกจัดกลุ่มอยู่ในกลุ่มเสี่ยง มีปัญหา ซึ่งมีความแตกต่างจากกลุ่มปกติโดยเฉพาะนักเรียนวัยรุ่นที่มีความไวต่อการรับรู้ แม้ว่านักเรียนจะรู้ตัวว่า ขณะนั้นมีพฤติกรรมอย่างไร หรือประสบกับปัญหาใดก็ตามและเพื่อเป็นการป้องกันการล้อเลียนในหมู่เพื่อนอีกด้วย ดังนั้นครูที่ปรึกษาต้องเก็บผลการคัดกรองนักเรียนเป็นความลับ นอกจากนี้หากครูที่ปรึกษามีการประสานงานกับผู้ปกครองเพื่อการช่วยเหลือนักเรียนก็ควรระมัดระวังการสื่อสารที่ทำให้ผู้ปกครองเกิดความรู้สึกว่าบุตรหลานของตนถูกจัดอยู่ในกลุ่มที่ผิดปกติแตกต่างจากเพื่อนนักเรียนอื่นๆซึ่งอาจมีผลเสียต่อนักเรียนภายหลังได้

แนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการคัดกรองนักเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการคัดกรองนักเรียน ให้อยู่ในดุลยพินิจของครูที่ปรึกษาและยึดเกณฑ์การคัดกรองนักเรียนของโรงเรียนเป็นหลักซึ่งโรงเรียนมีการประชุมครูเพื่อพิจารณาเกณฑ์การจัดกลุ่มนักเรียนร่วมกันเพื่อให้มีมาตรฐานหรือแนวทางการคัดกรองนักเรียนที่เหมือนกันเป็นที่ยอมรับของครูในโรงเรียนรวมทั้งมีการกำหนดเกณฑ์ว่าความรุนแรงหรือความถี่ของพฤติกรรมเท่าใดจึงจัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยง มีปัญหา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551, หน้า 21 – 23)

สำหรับประเด็นการพิจารณาเพื่อจัดทำเกณฑ์การคัดกรองและแหล่งข้อมูลเพื่อคัดกรองนักเรียนแต่ละด้าน มีตัวอย่างตามตารางที่ 2.3 ต่อไปนี้

ตารางที่ 2.3 การพิจารณาเพื่อทำเกณฑ์การคัดกรองนักเรียน

ข้อมูลนักเรียน	ตัวอย่างประเด็นการพิจารณา	แหล่งข้อมูล
1. ด้านความสามารถ	1. ผลการเรียนรู้ที่ได้และความเปลี่ยนแปลงของผลการเรียน	1. ระเบียบสะสม
1.1 ด้านการเรียน	2. ความเอาใจใส่ในการเรียน	2. วิธีการอื่นๆ เช่น การสังเกตพฤติกรรมนักเรียน
	3. ความสามารถในการเรียน	ได้ข้อมูลจากคนที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนเป็นต้น
	4. ความสม่ำเสมอในการมาโรงเรียนเวลาที่มาโรงเรียนการเข้าชั้นเรียน	
1.2 ด้านความสามารถอื่นๆ	1. การแสดงความสามารถพิเศษที่มีความถนัด ความสนใจ และผลงานในอดีตที่ผ่านมา	1. ระเบียบสะสม
	2. บทบาทหน้าที่พิเศษในโรงเรียน	2. แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก
	3. การเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ	3. วิธีการอื่นๆ เช่น การสังเกตพฤติกรรม จากเพื่อน แบบสอบถาม
		4. แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์
2. ด้านสุขภาพ		1. ระเบียบสะสม
2.1 ด้านร่างกาย	1. ความปกติ ความพิการหรือความบกพร่องทางร่างกาย	2. แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก
	2. โรคประจำตัว	3. วิธีการอื่นๆ เช่น การสังเกตพฤติกรรม ข้อมูลจากเพื่อน
	3. ความสัมพันธ์ระหว่างน้ำหนักกับส่วนสูง	4. แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์
	4. ความสะอาดของร่างกาย	
2.2 ด้านจิตใจพฤติกรรม	1. สภาพอารมณ์ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น ความวิตกกังวล	1. ระเบียบสะสม
	2. ความประพฤติ	2. แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก
		3. วิธีการอื่นๆ เช่น การสังเกตพฤติกรรม จากเพื่อนนักเรียน

ตารางที่ 2.3 (ต่อ)

ข้อมูลนักเรียน	ตัวอย่างประเด็นการพิจารณา	แหล่งข้อมูล
	3. พฤติกรรมต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อ การเรียนรู้ ความสามารถพิเศษและการ ปรับตัวของนักเรียน	จากแบบสอบถาม เป็นต้น 4. แบบประเมินความฉลาด ทางอารมณ์
	4. ความสัมพันธ์กับเพื่อน/ครู/ ผู้ปกครองการใช้สารเสพติด การลัก ขโมย พฤติกรรมทางเพศที่ไม่ เหมาะสม เป็นต้น	
3. ด้านครอบครัว	1. ผู้หารายได้ให้ครอบครัว	1. ระเบียบสะสม
3.1 ด้าน เศรษฐกิจ	2. ฐานะเศรษฐกิจของครอบครัวภาวะ หนี้สิน	2. วิธีการอื่นๆเช่นการได้ข้อมูล จากเพื่อนนักเรียนหรือจาก นักเรียนโดยตรง เป็นต้น
	3. ความพอเพียงของรายรับกับ รายจ่าย	
	4. จำนวนเงินที่นักเรียนได้รับและใช้ จ่ายในแต่ละวัน	
3.2 ด้านการ คุ้มครองนักเรียน	1. ความสามารถในการคุ้มครองดูแล นักเรียนได้อย่างปลอดภัยและ เหมาะสมของผู้ปกครอง	1. แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก 2. วิธีการอื่นๆ เช่น 2.1. การสังเกตพฤติกรรม ของนักเรียน
	2. ความเหมาะสมของสภาพที่อยู่ อาศัยและสิ่งแวดล้อม	2.2. การสัมภาษณ์นักเรียน
	3. ความสัมพันธ์ของคนในครอบครัว เช่นมักจะทะเลาะใช้ความรุนแรงใน การตัดสินแก้ไขปัญหา ซึ่งมีผลกระทบ ต่อพฤติกรรมของนักเรียน เช่น เหม่อ ลอยแสดงออกถึงการไม่อยากกลับ บ้าน	2.3. ศึกษาจากแหล่งข้อมูล ต่างๆเช่นเพื่อนนักเรียน
	4. การใช้สารเสพติดหรือการเล่นการ พนันรวมถึงการเจ็บป่วยเรื้อรังรุนแรง ของสมาชิกในครอบครัวพฤติกรรม อื่นๆที่เปลี่ยนแปลงจากเดิมซึ่งอาจ เป็นไปในทางที่ดีขึ้นหรือไม่	

โดยสรุป การคัดกรองนักเรียน หมายถึง การจัดนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยงมีปัญหา โดยสถานศึกษาต้องจัดทำเกณฑ์การคัดกรองนักเรียนให้ชัดเจนโดยใช้เครื่องมือเชิงประจักษ์ เช่น แบบประเมินพฤติกรรมระยะเบี่ยงเบนสะสมและสรุปรายงานการคัดกรองตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ซึ่งมีประโยชน์อย่างยิ่งในการหาวิธีการที่เหมาะสมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ตรงกับสภาพปัญหาและความต้องการ ด้วยความรวดเร็วและถูกต้อง

3. ด้านการส่งเสริมนักเรียน

ความสำคัญ การส่งเสริมนักเรียน เป็นการสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนที่อยู่ในความดูแลของครูที่ปรึกษาไม่ว่าจะเป็นกลุ่มปกติหรือกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหาให้มีคุณภาพมากขึ้นมีความภาคภูมิใจในตนเองในด้านต่างๆซึ่งจะช่วยป้องกันไม่ให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติกลายเป็นกลุ่มเสี่ยง มีปัญหา และเป็นการช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงมีปัญหากลับมาเป็นนักเรียนกลุ่มปกติและมีคุณภาพตามที่โรงเรียนหรือชุมชนคาดหวังต่อไป (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2549, หน้า 23 – 25)

วิธีการและเครื่องมือเพื่อการส่งเสริมนักเรียน การส่งเสริมนักเรียนมีหลายวิธีที่โรงเรียนสามารถพิจารณาดำเนินการได้แต่มีกิจกรรมหลักที่สำคัญที่โรงเรียนต้องดำเนินการ คือ กิจกรรมโฮมรูม และการจัดประชุม ผู้ปกครองชั้นเรียน ดังรายละเอียดในตารางที่ 2.4 – 2.5

ตารางที่ 2.4 สาระความรู้และแนวทางดำเนินการกิจกรรมโฮมรูม

สาระความรู้	แนวดำเนินการ
กิจกรรมโฮมรูมเป็นกิจกรรมที่ดำเนินการเพื่อส่งเสริมนักเรียนเป็นรายบุคคลหรือเป็นรายกลุ่มก็ได้ ซึ่งสถานที่ที่ใช้จัดกิจกรรมโฮมรูมอาจเป็นที่ห้องเรียนหรือนอกห้องเรียนที่มีบรรยากาศเสมือนบ้านที่มีครูที่ปรึกษา และนักเรียนเป็นตั้งสมาชิกในครอบครัวเดียวกัน และ มีการทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อนักเรียนในด้านต่างๆเช่น การรู้จักตนเองของนักเรียน การรู้จักผู้อื่นและสิ่งแวดล้อม มีทักษะการตัดสินใจ ทักษะการปรับตัวและการวางแผนชีวิตเป็นต้น กิจกรรมเหล่านี้ครูและนักเรียนควรมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมด้วยกัน ประโยชน์ของการจัดกิจกรรมโฮมรูม จะช่วยให้ครูที่ปรึกษารู้จักนักเรียนมากขึ้น สามารถส่งเสริมความสามารถ และป้องกันปัญหาของนักเรียนได้อีกด้วย	แนวดำเนินการจัดกิจกรรมโฮมรูมมีดังนี้ 1. กำหนดกิจกรรมโฮมรูมโดยยึดตามความต้องการของนักเรียนให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมโฮมรูมดังนี้ 1.1 สำรวจความต้องการของนักเรียนในการจัดกิจกรรมโฮมรูม 1.2 พิจารณาเลือกหัวข้อและวิธีการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนหรือให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในขณะนั้น ๆ เป็นเรื่องที่ทันสมัย 1.3 การจัดกิจกรรมโฮมรูมแต่ละครั้งควรมีการดำเนินการเป็นหลักฐานทั้งก่อนดำเนินการ และ หลังดำเนินการซึ่งอาจเขียนในรูปแบบของบันทึกการจัดกิจกรรมอื่น ๆ 1.4 ประเมินผลการจัดกิจกรรมและจัดทำรายงาน

ตารางที่ 2.4 (ต่อ)

สาระความรู้	แนวดำเนินการ
	แนวดำเนินการจัดกิจกรรมโฮมรูม (ต่อ)
	2. โรงเรียนกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมโฮมรูมหรือมีคู่มือในการจัดกิจกรรมแต่ละครั้งโดยมีจุดมุ่งหมายเนื้อหาสาระที่สอดคล้องกับนโยบายของโรงเรียนในการพัฒนานักเรียนครูที่ศึกษาก็ดำเนินการตามนั้นแต่ให้มีความยืดหยุ่นในการกำหนดหัวข้อและวิธีการดำเนินกิจกรรมให้เหมาะสมและทันสมัย
	3. วิธีการผสมผสานโดยยึดตามความต้องการของนักเรียนและนโยบายของโรงเรียนในการพัฒนานักเรียนในการจัดกิจกรรมโฮมรูม
	4. วิธีการอื่น ๆ ตามความเหมาะสม

ตารางที่ 2.5 สาระความรู้และแนวการดำเนินการกิจกรรมประชุมผู้ปกครอง

สาระความรู้	แนวดำเนินการ
การประชุมผู้ปกครองชั้นเรียนเป็นการพบปะกันระหว่างครูที่ปรึกษากับผู้ปกครองนักเรียนเพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกันและร่วมมือกันดูแลช่วยเหลือนักเรียนระหว่างบ้านโรงเรียนและผู้ปกครองด้วยกัน	ครูที่ปรึกษาควรจัดประชุมอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง สิ่งสำคัญที่ควรตระหนักในการจัดกิจกรรมประชุมก็คือ <ol style="list-style-type: none"> 1. การเตรียมการครูที่ปรึกษาควรเตรียมความพร้อมก่อนการประชุมในด้านต่างๆ โดยเฉพาะข้อมูลของนักเรียนแต่ละคนและกิจกรรมที่ดำเนินการมีวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมที่ชัดเจน 2. การสื่อสารครูที่ปรึกษาควรระมัดระวังคำพูดที่ก่อให้เกิดความรู้สึกทางลบหรือต่อต้านจากผู้ปกครองเช่นการตำหนินักเรียนแต่ควรเป็นการพูดที่แสดงถึงความเข้าใจในตัวนักเรียนแสดงถึงความห่วงใย ใส่ใจของครู

ตาราง 2.5 (ต่อ)

สาระความรู้	แนวดำเนินการ
<p>การประชุมผู้ปกครองดังกล่าวจะทำให้นักเรียนได้รับความเอาใจใส่ดูแลจากผู้ปกครองมากขึ้น รวมทั้งการส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณภาพมีความสามารถยิ่งขึ้นหรือร่วมมือกับทางโรงเรียนในการป้องกันหรือแก้ไขปัญหานักเรียน</p>	<p>ที่มีต่อนักเรียนทุกคน และอาศัยกิจกรรมที่จะทำให้ผู้ปกครองตระหนักในความรับผิดชอบ และต้องการปรับปรุงหรือแก้ไขในส่วนที่บกพร่องของนักเรียน</p> <p>3. การจัดกิจกรรมในการประชุมการที่ให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วม ให้ผู้ปกครองได้แสดงความคิดเห็นซึ่งเป็นสาระที่เป็นประโยชน์ต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียน</p> <p>4. การสรุปและบันทึกหลักฐานการประชุมผู้ปกครองในการประชุมแต่ละครั้งครูที่ปรึกษาควรมีการสรุปผลและจัดทำเอกสารเป็นหลักฐานเพื่อประโยชน์ดังนี้</p> <p>4.1 เป็นหลักฐานในการจัดประชุมแต่ละครั้ง</p> <p>4.2 เป็นข้อมูลสำหรับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนต่อไป</p> <p>4.3 เป็นข้อมูลสำหรับการจัดประชุมให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครองในครั้งต่อไป</p>

โดยสรุป ด้านการส่งเสริมนักเรียน หมายถึง การสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนที่อยู่ในความดูแลให้มีคุณภาพมากขึ้นมีความภูมิใจตนเองซึ่งจะช่วยเพิ่มจำนวนนักเรียนกลุ่มปกติกลายเป็นกลุ่มใหญ่ และจะช่วยส่งเสริมพัฒนาากลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา ให้กลับเป็นกลุ่มปกติ โดยการใช้กิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมโฮมรูม การจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน การจัดตั้งเครือข่ายผู้ปกครอง กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนสร้างเสริมทักษะชีวิต กิจกรรมตามความถนัด กิจกรรมประกาศเกียรติคุณนักเรียนที่ทำความดี เป็นต้น

4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา

ความสำคัญในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูที่ปรึกษาควรให้ความเอาใจใส่กับนักเรียนทุกคนเท่าเทียมกันแต่สำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหานั้นจำเป็นอย่างมากที่จะต้องดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด และ วิธีการช่วยเหลือ หรือ การป้องกันและแก้ไขปัญหา โดยไม่ปล่อยปะละเลยนักเรียนจนกลายเป็นปัญหาสังคม การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนจึงเป็นภาระที่ยิ่งใหญ่และมีคุณค่าอย่างมาก ในการพัฒนานักเรียนให้เติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณภาพของสังคมต่อไปนอกจากนี้ทุกครั้งที่มี

การช่วยเหลือนักเรียน ควรมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานด้วย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552, หน้า32-34)

วิธีการและเครื่องมือเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหา

การป้องกันและแก้ไขปัญหให้กับนักเรียนมีหลายเทคนิค วิธีการแต่สิ่งที่ครูที่ปรึกษาจำเป็นต้องดำเนินมี 2 ประการคือ การให้คำปรึกษาเบื้องต้น และจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไข ปัญหา ดังรายละเอียดในตารางที่ 2.6 – 2.7

ตารางที่ 2.6 สารระความรู้และแนวการดำเนินการกิจกรรมการให้คำปรึกษาเบื้องต้น

สารระความรู้	แนวดำเนินการ
<p>การให้คำปรึกษาเบื้องต้นกับนักเรียนเป็นการช่วยเหลือผ่อนคลายปัญหาทางด้านความรู้สึกความคิดและการปฏิบัติตนของนักเรียน</p> <p>ปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้การศึกษามีประสิทธิภาพในการช่วยเหลือนักเรียน</p> <p>ครูที่ปรึกษาควรมีความรู้และทักษะพื้นฐานดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. จิตวิทยาวัยรุ่น 2. ความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ ทั้งร่างกายและจิตใจ 3. กระบวนการและทักษะการปรึกษาเบื้องต้นที่สำคัญ ๆ คือ <ol style="list-style-type: none"> 3.1 การสร้างสัมพันธภาพ 3.2 การใช้คำถาม 3.3 การรับฟังทั้งเรื่องราวต่างๆ และความรู้สึก 3.4 การช่วยเหลือแก้ไขปัญหา 4. แนวทางแก้ไขปัญหของนักเรียนในแต่ละลักษณะปัญหา เช่น ด้านการเรียน สุขภาพ ครอบครัว เป็นต้น 	<p>ครูที่ปรึกษาควรมีความพร้อมในการให้การปรึกษาช่วยเหลือนักเรียนด้วยความรู้สึที่ดีต่อนักเรียนตั้งแต่เริ่มต้นจนจบการศึกษาโดยมีกระบวนการในการศึกษา</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. สร้างสัมพันธภาพ 2. พิจารณาและทำความเข้าใจ 3. กำหนดวิธีการและดำเนินการแก้ไขปัญหา 4. ยุติการปรึกษาการเป็นผู้ให้การปรึกษาที่ดี มีคุณภาพนั้นควรจะปฏิบัติดังนี้ <ol style="list-style-type: none"> 4.1. รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปรึกษาหรือวิธีการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในด้านต่างๆซึ่งอาจรับการอบรมจากหน่วยงานภายนอก หรือโรงเรียนจัดอบรม 4.2. หมั่นฝึกฝนทักษะการศึกษา พัฒนา เพื่อเพิ่มพูนความสามารถอย่างสม่ำเสมอ 4.3. ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมเกี่ยวกับจิตวิทยา พัฒนาการเหนือความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ตารางที่ 2.7 สารความรู้และแนวการดำเนินการกิจกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหา

สารความรู้	แนวดำเนินการ
ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียนนอกจากให้คำปรึกษาเบื้องต้นแล้วการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อการช่วยเหลือนักเรียนก็เป็นสิ่งสำคัญเพราะจะทำให้การช่วยเหลือมีประสิทธิภาพก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจของครูรวมทั้งผู้ปกครองด้วย	<p>ครูที่ปรึกษาสามารถคิดพิจารณากิจกรรมเพื่อการแก้ไขปัญหาของนักเรียนได้หลายแนวทางซึ่งในที่นี้สรุปไว้ 5 แนวทางที่จำเป็น</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การใช้กิจกรรมเสริมหลักสูตร 2. การใช้กิจกรรมในห้องเรียน 3. การใช้กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน 4. การใช้กิจกรรมซ่อมเสริม 5. การใช้กิจกรรมสื่อสารกับผู้ปกครองสำหรับข้อ 2,3 และ 5 ครูที่ปรึกษาสามารถดำเนินการด้วยตนเองส่วนข้อ 1 และ 4 จำเป็นต้องมีการประสานงานเพื่อขอความช่วยเหลือ ความร่วมมือจากครูอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องรวมทั้งการสนับสนุนของผู้บริหารโรงเรียนด้วย แต่อย่างไรก็ตาม การช่วยเหลือทั้ง 5 กิจกรรมดังกล่าว ครูที่ปรึกษาสามารถขอคำแนะนำความคิดเห็นจากครูอื่นๆ ในการจัดกิจกรรมเพื่อให้ได้ผลยิ่งขึ้น <p>การพิจารณาเลือกใช้กิจกรรมครูที่ปรึกษาควรคำนึงถึงความเหมาะสมสอดคล้องกับลักษณะการมีปัญหา บุคลิกลักษณะของนักเรียนแต่ละคน สภาพของชั้นเรียน โรงเรียนและชุมชน</p>

ข้อที่พึงตระหนักในการป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียน (กรมสุขภาพจิต, 2550, หน้า 12-14)

1. การรักษาความลับ

1.1 เรืองราวข้อมูลของนักเรียนที่ให้การช่วยเหลือ

1.2 บันทึกข้อมูลการให้ความช่วยเหลือ

1.3 การรายงานผลการช่วยเหลือนักเรียนควรรายงานในส่วนที่เปิดเผยได้

2. การแก้ไขปัญหา

2.1 การช่วยเหลือแก้ไขปัญหาของนักเรียนต้องพิจารณาสาเหตุของปัญหาให้ครบถ้วน และหาวิธีการช่วยเหลือให้เหมาะสมกับสาเหตุนั้น ๆ เพราะปัญหาไม่ได้เกิดจากสาเหตุเดียวแต่อาจเกิดจากหลายสาเหตุที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน

2.2 ปัญหาที่เหมือนกันของนักเรียนแต่ละคน ไม่จำเป็นต้องเกิดจากสาเหตุที่เหมือนกัน และ วิธีการช่วยเหลือที่ประสบความสำเร็จกับนักเรียนคนหนึ่ง ก็อาจไม่เหมาะสมกับนักเรียนอีกคนหนึ่ง เนื่องจากความแตกต่างของบุคคล ดังนั้นการช่วยเหลือนักเรียนโดยเฉพาะการให้คำปรึกษาจึงไม่มีสูตรการช่วยเหลือสำเร็จตายตัว แต่มีแนวทางกระบวนการหรือทักษะการช่วยเหลือที่สามารถฝึกฝนเพื่อนำไปใช้ให้เหมาะสมกับแต่ละปัญหาในนักเรียนแต่ละคน

โดยสรุป การป้องกันและแก้ไขปัญหามาหมายถึง การให้คำปรึกษาเบื้องต้นกับนักเรียนกลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหาตลอดจนการประสานงานกับผู้ปกครองและชุมชน เพื่อจัดกิจกรรมป้องกันและแก้ไข ปัญหา ได้แก่ กิจกรรมเสริมหลักสูตร กิจกรรมสอนซ่อมเสริม กิจกรรมสร้างขวัญกำลังใจ โดยเลือกกิจกรรมที่เหมาะสมสอดคล้องกับปัญหาบุคลิกลักษณะและสภาพแวดล้อมของนักเรียนแต่ละคน ทั้งนี้สถานศึกษาควรมีการบันทึกการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนเพื่อเอื้อประโยชน์ในการส่งต่อให้ผู้ที่มีความชำนาญในการแก้ไขปัญหาดำเนินการแก้ปัญหา เพื่อให้สามารถช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างเหมาะสม

5. ด้านการส่งต่อ

ความสำคัญ

ในการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนโดยครูที่ปรึกษาตามกระบวนการในข้อ 4 อาจมีบางกรณีปัญหาที่มีความยากต่อการช่วยเหลือหรือช่วยเหลือแล้วนักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้นก็ควรดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านต่อไปเพื่อให้ปัญหานักเรียนได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกทางรวดเร็วขึ้น หากปล่อยให้เป็นที่ของครูที่ปรึกษาหรือครูคนหนึ่งคนใดเท่านั้น ความยุ่งยากของปัญหาอาจมีมากขึ้น หรือลุกลามกลายเป็นปัญหาใหญ่โตจนยากต่อการแก้ไข การส่งต่อแบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ (กรมสุขภาพจิต, 2550, หน้า 19 – 21)

5.1 การส่งต่อภายใน ครูที่ปรึกษาส่งต่อไปยังครูที่สามารถให้การช่วยเหลือนักเรียนได้ทั้งนี้เพื่ออยู่กับลักษณะปัญหา เช่น ครูแนะแนว ครูพยาบาล ครูประจำวิชา หรือฝ่ายปกครอง เป็นต้น

5.2 การส่งต่อภายนอก ครูแนะแนวหรือฝ่ายปกครองเป็นผู้ดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญภายนอก

สำหรับการส่งต่อภายใน หากส่งไปยังครูแนะแนวหรือฝ่ายปกครองจะเป็นการแก้ไขปัญหายากต่อการช่วยเหลือของครูที่ปรึกษา เช่น ปัญหาเกี่ยวกับจิตใจ ความรู้สึก ปัญหาพฤติกรรมที่ซับซ้อน หรือ รุนแรง เป็นต้น ครูที่รับต่อต้องมีการช่วยเหลืออย่างเป็นระบบ และประสานการทำงานกับผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อการช่วยเหลือที่มีประสิทธิภาพ แต่หากเกิดกรณียากต่อการช่วยเหลืออีกก็ต้องส่งต่อผู้เชี่ยวชาญภายนอกเช่นกัน

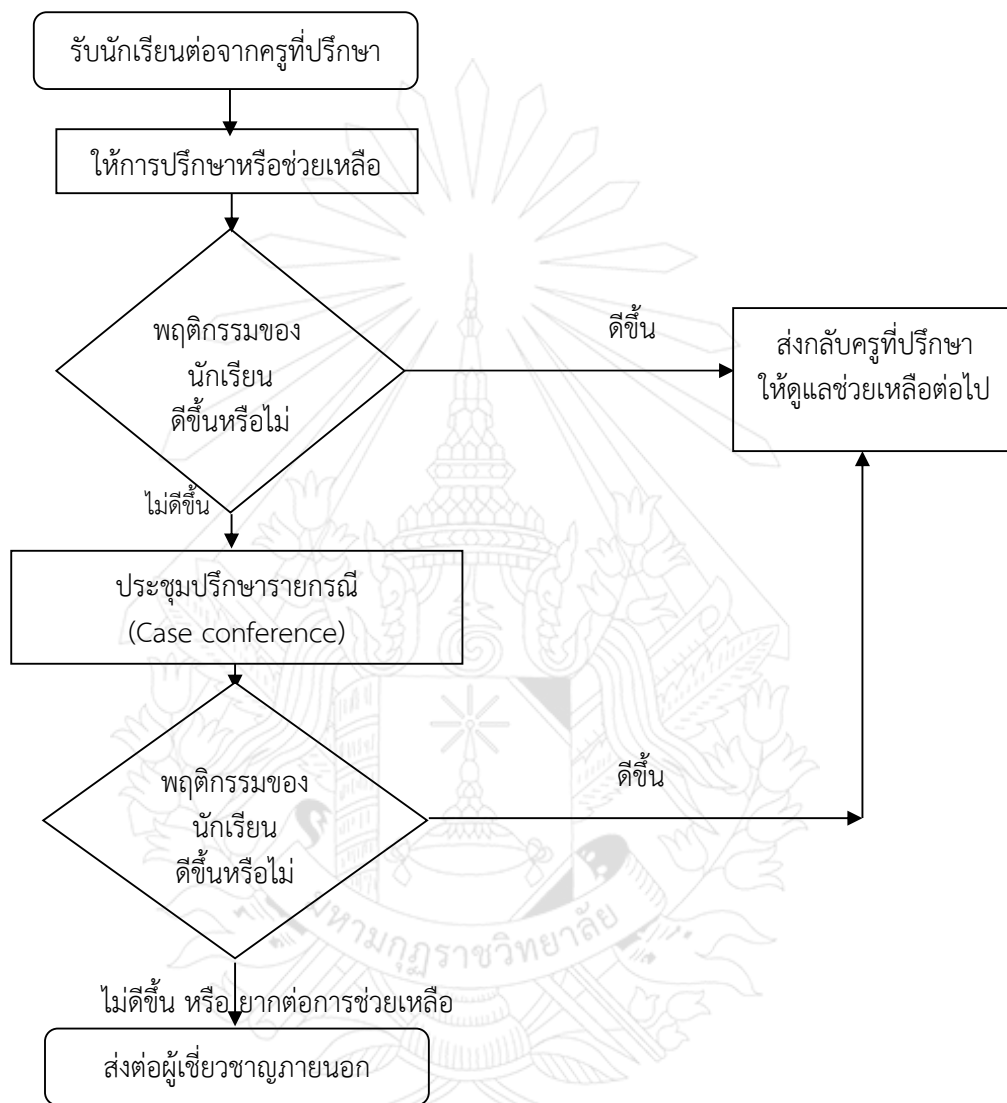
แนวทางการพิจารณาในการส่งต่อโดยครูที่ปรึกษา

การส่งต่อนักเรียนไปพบครูอื่นๆ เพื่อให้การช่วยเหลือต่อไปนั้นมีแนวทางการพิจารณาในการส่งต่อสำหรับครูที่ปรึกษา ดังนี้ (กรมสุขภาพจิต, 2550, หน้า 19 – 21)

1. นักเรียนมีพฤติกรรมคงเดิมไม่ดีขึ้นหรือแย่ลง แม้ว่าครูที่ปรึกษาจะดำเนินการช่วยเหลือด้านวิธีการใดๆ

2. นักเรียนไม่ให้ความร่วมมือในการช่วยเหลือของครูที่ปรึกษา เช่น นัดให้มาพบและไม่มาพบอยู่เสมอ ให้ทำกิจกรรมเพื่อการช่วยเหลือก็ไม่ยินดีร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เป็นต้น

3. ปัญหาของนักเรียนที่เป็นเรื่องเฉพาะด้าน เช่น เกี่ยวข้องกับความรู้สึกความซับซ้อนของสภาพจิตใจที่จำเป็นต้องให้การช่วยเหลืออย่างใกล้ชิด และได้รับการบำบัดทางจิตวิทยาควรพิจารณาส่งต่อให้ผู้มีความรู้เฉพาะทางเพื่อดำเนินการให้ความช่วยเหลือต่อไป

ภาพที่ 2.3 กระบวนการดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหานักเรียน
ที่มา กระทรวงศึกษาธิการ (2552, หน้า 31)

สรุปได้ว่า การส่งต่อ หมายถึง วิธีแก้ปัญหาของนักเรียนของครูหรือผู้เกี่ยวข้องที่ไม่สามารถแก้ปัญหาได้ โดยการมอบให้ครูที่มีความชำนาญในการแก้ไขปัญหาดำเนินการแก้ปัญหา เพื่อให้สามารถช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างเหมาะสม การส่งต่อแบ่งเป็น 2 แบบ คือการส่งต่อภายใน การส่งต่อภายนอก ใน

การส่งต่อนักเรียน สถานศึกษาควรมีการประชุมกลุ่มเพื่อปรึกษาปัญหานักเรียนรายบุคคล วิเคราะห์ ข้อมูลนักเรียนกลุ่มมีปัญหาและอธิบายเหตุผลความจำเป็นในการส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหา ตลอดจน ประสานความร่วมมือกับครูแนะแนว ฝ่ายปกครอง และองค์กรหรือหน่วยงานภายนอกที่มีความ เชี่ยวชาญให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนที่มีปัญหา และสถานศึกษามีการติดตามผลการส่งต่อนักเรียนที่มี ปัญหาเหล่านั้นอย่างต่อเนื่อง

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ประการ คือ 1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล เพื่อให้ครูได้รู้จักข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับตัว นักเรียนเป็นรายบุคคล ซึ่งจะช่วยให้มีความเข้าใจนักเรียนมากขึ้น 2) ด้านการคัดกรองนักเรียน เพื่อ คัดกรองหรือแยกนักเรียน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ นักเรียนกลุ่มปกติ นักเรียนกลุ่มเสี่ยงและ นักเรียนกลุ่มที่มีปัญหา 3) ด้านการส่งเสริมพัฒนานักเรียน เพื่อสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนที่อยู่ใน ความดูแลของครูที่ปรึกษา ไม่ว่าจะเป็นนักเรียน กลุ่มปกติหรือกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา ให้มีคุณภาพมากขึ้น มีความภาคภูมิใจในตนเอง 4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา เพื่อให้ครูที่ปรึกษาให้ความสนใจกับ นักเรียนทุกคน อย่างเท่าเทียมกัน แต่สำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยงหรือมีปัญหานั้น จำเป็นอย่างมาก ที่จะต้องให้ความเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดและหาวิธีการช่วยเหลือ และ 5) ด้านการส่งต่อ เพื่อช่วยเหลือ นักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้น ส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ได้ดูแลรักษาต่อไป

2.4 สภาพพื้นที่ที่ทำการวิจัย

โรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด ประกอบด้วย 4 โรงเรียนคือ 1) โรงเรียนกีฬาองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด 2) โรงเรียนขี้เหล็กพิทยาคม 3) โรงเรียนโพธิ์ทอง พิทยาคม และ 4) โรงเรียนทุ่งกุลาประชานุสรณ์ ข้อมูลจำนวนผู้บริหาร ครูผู้สอนและนักเรียน

ตารางที่ 2.8 จำนวนผู้บริหาร ครูผู้สอน และนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วน จังหวัดร้อยเอ็ด

ที่	โรงเรียน	จำนวน(คน)		
		ผู้บริหาร	ครูผู้สอน	นักเรียน
1.	โรงเรียนกีฬาองค์การบริหาร ส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด	1	10	240
2.	โรงเรียนขี้เหล็กพิทยาคม	1	19	235
3.	โรงเรียนโพธิ์ทองพิทยาคม	1	20	250
4.	โรงเรียนทุ่งกุลาประชานุสรณ์	1	21	315
	รวม	4	70	1,040

1. โรงเรียนกีฬาองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด

ประวัติโรงเรียน

โรงเรียนกีฬาองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ดใช้อาคารเรียนที่โรงเรียนเทศบาลบ้านหนองหญ้าม้า เทศบาลเมืองร้อยเอ็ด เปิดทำการสอนตั้งแต่ 1 เมษายน พ.ศ. 2557 โดยรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 80 คนและชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 80 คน รวมทั้งสิ้น 160 คน

ปีการศึกษา 2557 เปิดทำการสอนกีฬา 8 ประเภท คือ ฟุตบอล วอลเลย์บอล วาเลย์บอลชายหาด กรีฑา เทนนิส กอล์ฟ และ เทควันโด

ปรัชญา

พัฒนากีฬา พัฒนาคคน เพื่อชุมชนและประเทศชาติ

วิสัยทัศน์

โรงเรียนกีฬาองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด มุ่งพัฒนานักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านกีฬา สู่ความเป็นเลิศอย่างเต็มศักยภาพ มีความรู้ตามมาตรฐานการศึกษา รักษาความเป็นไทย ก้าวไปสู่ประชาคมอาเซียน

พันธกิจ

1. จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับผู้ที่มีความสามารถพิเศษด้านการกีฬา
2. ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนานักกีฬาให้มีความสามารถเต็มตามศักยภาพเพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศ
3. รักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมประเพณีไทยและท้องถิ่น
4. ส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน

2. โรงเรียนชี้เหล็กพิทยาคม

ประวัติโรงเรียน

โรงเรียนชี้เหล็กพิทยาคม ตั้งอยู่ริมดงหนองห้าง บ้านโนนค้อ ตำบลชี้เหล็ก อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดร้อยเอ็ด ได้รับอนุมัติจัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2522 โรงเรียนได้รับอนุมัติจากกรมสามัญศึกษาให้เปิดทำการสอนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2538 โดยเปิดรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ได้ 1 ห้องเรียน ปัจจุบันเปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 6 เปลี่ยนชื่อจากโรงเรียนบ้านชี้เหล็กพิทยาคมเป็นโรงเรียนชี้เหล็กพิทยาคมเมื่อปีพุทธศักราช 2553

วิสัยทัศน์

โรงเรียนชี้เหล็กพิทยาคมเป็นองค์กรที่มีคุณภาพ มีความเป็นเลิศทางวิชาการ น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น ดำรงตนอยู่ในสังคมอาเซียนอย่างมีความสุข

นโยบาย

1. ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรม มีความรู้ มีทักษะ ในการดำรงชีวิต
2. ส่งเสริมและพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ
3. ส่งเสริมและพัฒนาระบบการบริหารจัดการที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้
4. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมกับชุมชนและแหล่งเรียน

คติพจน์

สพ พตา ภว โหติ (สัพ พตะ ภาวะ โหติ)

การศึกษาทำให้ชีวิตบูรณาการ หมายถึง ความเจริญรุ่งเรืองและความอุดมสมบูรณ์ อันเนื่องมาจากอาชีพเกษตรกรรมของชุมชน

พันธกิจ

1. พัฒนาโรงเรียนให้เป็นองค์กรที่มีคุณภาพ
2. พัฒนาห้องเรียน และ ห้องปฏิบัติการมี สื่อ และ เทคโนโลยีที่ทันสมัยมีศักยภาพในการบริการและเอื้อต่อการจัดการเรียนรู้
3. ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีสื่อและอุปกรณ์การเรียนที่ทันสมัย และครูสามารถใช้เป็นสื่อในการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ
4. พัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะและเจตคติตามจุดหมายของหลักสูตร และ ยกระดับสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ มีสุขภาพพลานามัยที่ดี มีสุนทรียะด้านศิลปะและดนตรี
5. พัฒนาอาคารสถานที่ให้สะอาด เรียบร้อยปลอดภัย มีแหล่งเรียนรู้ที่นักเรียนได้แสวงหาความรู้นอกเวลาและมีศักยภาพในการบริการอย่างมีประสิทธิภาพ
6. พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สืบสานภูมิปัญญา ดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและสังคมอาเซียนอย่างมีความสุข
7. นักเรียนมีสวัสดิการ และ ทุนการศึกษาเพียงพอในการศึกษาเล่าเรียน
8. พัฒนาครูเป็นมืออาชีพ

3. โรงเรียนทุ่งกุลาประชานุสรณ์

ประวัติโรงเรียน

ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2526 ณ บ้านหนองอ่าง ตำบลกำแพง อำเภอกษัตริย์ จังหวัดร้อยเอ็ด บนพื้นที่ 100 ไร่ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด เปิดทำการเรียนการสอนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6

วิสัยทัศน์

โรงเรียนทุ่งกุลาประชานุสรณ์เป็นองค์กรที่มีคุณภาพ ความเป็นเลิศทางวิชาการ น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดำรงตนอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

นโยบาย

1. ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรม มีความรู้ มีทักษะในการดำรงชีวิต
2. ส่งเสริมและพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ
3. ส่งเสริมและพัฒนาระบบการบริหารจัดการที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้
4. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมกับชุมชนและแหล่งเรียน

คติพจน์

นตฺถิ ปญญา สมา อภา (นตฺถิ ปญญาสะมา อภา)

แสงสว่างเสมอด้วยปัญญาไม่มี

อัตลักษณ์

ไหว้วสวย รวยน้ำใจ

เอกลักษณ์

ดำรงชีวิตตามวิถีพอเพียง

4. โรงเรียนโพธิ์ทองพิทยาคม**ประวัติโรงเรียน**

ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2521 ณ บ้านคำแดง ตำบลโพธิ์ชัย อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด เปิดทำการเรียนการสอนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6

วิสัยทัศน์

สถานศึกษายุคใหม่ สร้างเด็กไทยสู่สากล

พันธกิจ

พัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลที่มีความรู้ คู่คุณธรรม มีความสามารถตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่มาตรฐานสากล

เป้าประสงค์

1. ประชากรวัยเรียนได้รับโอกาสในการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง และเท่าเทียม
2. ผู้เรียนมีคุณภาพมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและมาตรฐานสากล
3. ครูและบุคลากรทางการศึกษาสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ ดังนี้

2.5.1 งานวิจัยในประเทศ

ประดิษฐ์ แสนพันธ์ (2550, หน้า 109-113) ได้วิจัยเรื่อง สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนศูนย์เครือข่ายโรงเรียนชุมแพศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 5 พบว่า การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยภาพรวม มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับ“มาก”เรียงตามลำดับ ได้แก่ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการช่วยเหลือและแก้ไขปัญหา ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งต่อนักเรียนและด้านการส่งเสริมพัฒนา

มานพ บุญสมพงษ์ (2550, หน้า 77-82) ได้วิจัยเรื่อง ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตราดในโรงเรียนขนาดเล็กโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงจากคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านป้องกันและแก้ไข ปัญหา ด้านการส่งต่อและด้านการคัดกรองนักเรียน ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลางโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงจากคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านป้องกันและแก้ไข ปัญหา ด้านการส่งต่อและด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายคน และครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงจากคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายคน ด้านป้องกันและด้านการส่งเสริมนักเรียน

เสริมฤทธิ์ **หว่ายฤทธิ์** (2552, บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 โดยจำแนกตามสถานภาพและขนาดของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู 341คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.95 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมุติฐาน คือ t-test และ F-test **ผลการวิจัยพบว่า** 1. สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยที่มีค่ามากใน 3 อันดับแรกพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน รองลงมาได้แก่การป้องกันช่วยเหลือและแก้ไข และการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การส่งต่อนักเรียน 2. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีสถานภาพต่างกันมีการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน 3. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่อยู่ในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกันมีการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ลัดดาวัลย์ ชุมอภัย (2552, หน้า 130-135) ได้วิจัยเรื่อง การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 พบว่า สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุดคือ ด้านการคัดกรองนักเรียน รองลงมา คือด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ส่วนด้านที่มีการปฏิบัติต่ำสุดคือด้านการส่งต่อ ปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีปัญหาสูงสุด คือ ด้านความพร้อมของปัจจัย รองลงมา คือ ด้านการส่งต่อ ส่วนด้านที่มีปัญหาต่ำสุด คือ ด้านการคัดกรองนักเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 4 โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 4 โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 บุคลากรที่ปฏิบัติงานอยู่ในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 4 โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 บุคลากรที่ปฏิบัติงานอยู่ในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกันมีความคิดเห็นต่อปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 4 โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สุจิตรา ไชโยแสง (2552, หน้า 92-98) ได้วิจัยเรื่อง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน โรงเรียนในฝัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 พบว่า สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนในฝันสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับคือ ด้านการส่งเสริมนักเรียน ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ด้านการส่งต่อ และด้านการคัดกรองนักเรียน ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนในฝัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อยทุกด้าน เรียงตามลำดับคือ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งเสริมนักเรียน และด้านการส่งต่อ และความต้องการในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนในฝัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับคือ ด้านการส่งเสริมนักเรียน ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และด้านการส่งต่อ

นริศรา จุแย้ม (2553, หน้า 74) ได้ศึกษา การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดระยอง พบว่าการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน รองลงมา คือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และด้านการป้องกันช่วยเหลือและแก้ปัญหา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการคัดกรองนักเรียน

ไพโรจน์ สิงห์คราม (2553, หน้า 129-133) ได้วิจัยเรื่อง การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 พบว่า สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุดคือ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา รองลงมา คือ ด้านการส่งต่อ ส่วนด้านที่มีการปฏิบัติต่ำสุดคือด้านการคัดกรองนักเรียน ปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านที่มีปัญหาสูงสุด คือ ด้านการคัดกรองนักเรียน รองลงมา คือ ด้านการส่งเสริมพัฒนานักเรียน ส่วนด้านที่มีปัญหาต่ำสุด คือด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ผลการเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประถมศึกษา หนองบัวลำภู เขต 2 จำแนกตามสถานภาพ โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูผู้สอนในระดับช่วงชั้นที่ 3 มีการปฏิบัติสูงกว่าครูผู้สอนระดับช่วงชั้นที่ 4 ผลการเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 จำแนกตามสถานภาพ โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลการเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

หนองบัวลำภู เขต 2 จำแนกตามสถานภาพ จำแนกตามขนาดของสถานศึกษาโดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สุจิตรา พินิจมนตรี (2553, หน้า 87-91) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาค่าต่ำ คือ ด้านการรู้จักนักเรียน เป็นรายบุคคล ด้านการส่งเสริมนักเรียน ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไข ปัญหา ของนักเรียนและด้านการส่งต่อ ตามลำดับ ปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนใน สถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 โดยภาพรวมและ รายด้านอยู่ในระดับน้อยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาค่าต่ำ คือ ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการรู้จัก นักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน ด้านการส่งต่อและด้านการ ส่งเสริมนักเรียน ตามลำดับ ผลการเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 2 จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ผลการเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษาโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

สุทัพยา อ่อนนวล (2556, บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนของโรงเรียนบ้านปางแม่ลอบ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงาน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนบ้านปางแม่ลอบ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน ประชากรในการ วิจัยครั้งนี้ คือ ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 1 คน หัวหน้าสาขา จำนวน 4 คน และ ครูผู้สอนใน โรงเรียนบ้านปางแม่ลอบ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน ปีการศึกษา 2554 จำนวน 35 คน เครื่องมือที่ใช้ เป็นแบบสอบถามที่ถามเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวข้างต้น นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยความถี่และร้อยละ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยรวมมีการดำเนินการระดับ มาก เรียงตามลำดับคือ 1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การป้องกันและแก้ไข ปัญหา 3) ด้านการส่งเสริม นักเรียน 4) การส่งต่อนักเรียน และ 5) ด้านการคัดกรองนักเรียน ซึ่งผู้ตอบ แบบสอบถามได้ให้ข้อมูลจากการตอบ แบบสอบถามแบบเลือกตอบว่าโรงเรียนมีการจัดตั้ง คณะกรรมการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยกำหนดหน้าที่ไว้อย่างชัดเจน มีการสร้าง ความสัมพันธ์ ระหว่างครูกับนักเรียนรวมถึงการจัดกิจกรรมส่งเสริมด้านการเรียนและแนะแนวด้าน การศึกษาต่อ ขณะที่บางส่วนได้เสนอปัญหาในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ไว้ดังนี้ ข้อมูลประวัติส่วนตัวที่ได้จากการเขียนรายงานของนักเรียนไม่ตรงกับสภาพจริงของนักเรียนเมื่อมีการ ตรวจสอบเยี่ยมบ้านนักเรียนขาดสื่อกลางในการสื่อสารข้อมูลที่จะทำให้นักเรียนและผู้ปกครองยอมรับ การป้องกัน และการแก้ไข ปัญหา เช่น แผ่นพับ ภาพโปสเตอร์ ซีดี รวมไปถึงปัญหาของการส่งเสริม นักเรียนในด้านที่ไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่จริงหรือบริบทของพื้นที่อยู่อาศัยของนักเรียน โดย มีข้อเสนอแนะในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนคือครูที่ปรึกษาควรไปเยี่ยมบ้านนักเรียน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลให้ตรงกับสภาพจริงของนักเรียน จัดหาสื่อประกอบหรืออบรมเพื่อสร้างความ เข้าใจและให้ความรู้กับผู้ปกครองนักเรียนและให้สนับสนุนส่งเสริมนักเรียนในการทำกิจกรรมตาม

ความถนัดอย่างเต็มที่และต่อเนื่องโดยควรจัดงบประมาณไว้สำหรับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนอย่างเพียงพอ

ประภาพร แก้ววงษา (2557, บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่องการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนของโรงเรียนบางมดวิทยาฯ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 การวิจัย ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนบางมด วิทยาฯ สังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูของโรงเรียน บางมดวิทยา จำนวน 80 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบมาตร ปรมาณค่า 5 ระดับ และแบบตรวจสอบรายการ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า ระดับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน ของโรงเรียนบางมดวิทยาฯ สังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ย ดังนี้ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลมีค่าเฉลี่ย สูงสุด รองลงมา ได้แก่ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา และด้านการส่งเสริมนักเรียนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด จากผลการวิจัยการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนบางมดวิทยาฯ สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 รวมทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการป้องกันและแก้ไข ปัญหา และด้านการส่งเสริมนักเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2.5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

กูดแมน และคณะ (Goodman and et al., 2003, PP. 114 - 118) ได้ศึกษาการใช้แบบ คัดกรอง นักเรียนเป็นรายบุคคล (SDQ) เพื่อคัดกรองนักเรียนที่มีความผิดปกติทางจิตใจ เยาวชนในชุมชน ที่รวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากผู้ปกครอง ครู เพื่อนเยาวชน พบว่า ทุกกลุ่มให้ความเห็นว่าเป็น ความผิดปกติทางจิตใจที่เกิดขึ้นเฉพาะบุคคล และเป็นความแปรปรวนทางอารมณ์ของบุคคล โดยมี พฤติกรรมส่วนบุคคล พฤติกรรมอยู่ไม่สุข หรือไม่อยู่นิ่ง พวกซึมเศร้าและพวกที่มีพฤติกรรม ที่ไม่พึงประสงค์ อื่นๆ ความกลัวสิ่งของหรือสัตว์เฉพาะบุคคล ถูกทอดทิ้งในวัยเด็ก และพฤติกรรม การกินไม่เหมาะสม ทำให้การคัดกรองเยาวชนที่ผิดปกติทางจิตใจมีความแม่นยำ และแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ เหมาะสมมากกว่าการเก็บรวบรวมข้อมูลจากครูและเพื่อนเยาวชน เพียงอย่างเดียว

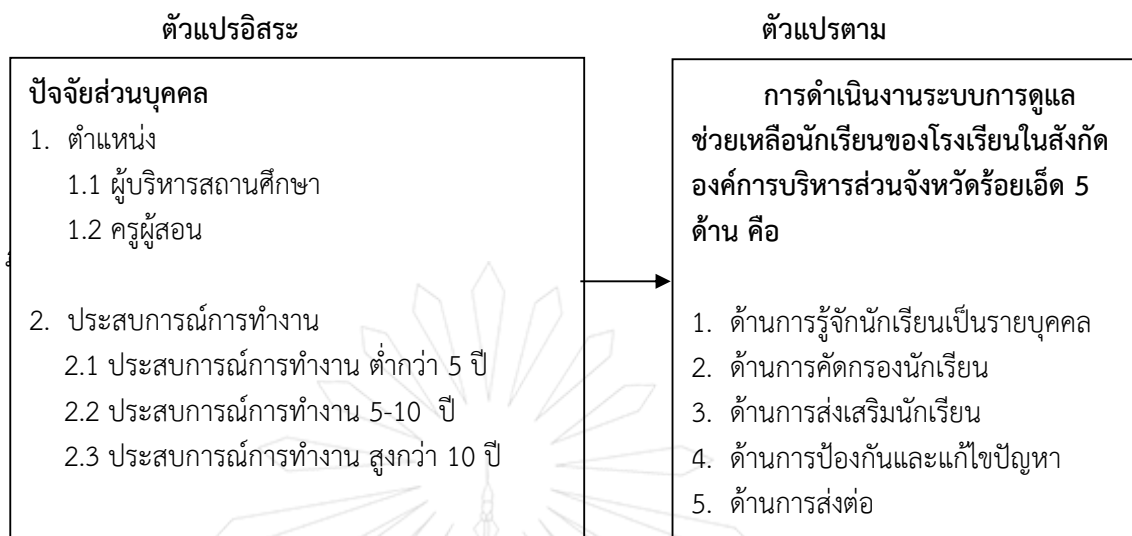
คิง (King, 2003, Abstract) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดโปรแกรมให้คำปรึกษาภายในโรงเรียน : ความเห็นพ้องระหว่างครูแนะแนวและอาจารย์ใหญ่ ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ระดับความคิดเห็น ระหว่างครู เน้นแนว และอาจารย์ใหญ่จากโรงเรียนรัฐบาลในเรื่องเกี่ยวกับความสำคัญของการจัดกิจกรรมให้คำปรึกษา และการดำเนินการจัดกิจกรรมให้คำปรึกษาภายในโรงเรียน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูแนะแนวและ อาจารย์ใหญ่โรงเรียนอลาบามา จำนวน 521 คน ผลการวิจัยพบว่า ไม่มีความแตกต่างระหว่างทัศนคติ ของครูแนะแนวและอาจารย์ใหญ่ ทั้งในเรื่องความสำคัญของการจัดกิจกรรมให้คำปรึกษา และการ ดำเนินการจัดกิจกรรมให้คำปรึกษาภายในโรงเรียน 44 กิจกรรม ซึ่งพบว่า มีความสัมพันธ์กันในด้าน บวกอย่างมีนัยสำคัญระหว่างทัศนคติในเรื่องความสำคัญของการจัดกิจกรรมให้คำปรึกษา และการ ดำเนินการจัดกิจกรรมให้คำปรึกษาภายในโรงเรียน และยังพบด้วยว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ระหว่างคำตอบของครูแนะแนวและอาจารย์ใหญ่ในเรื่องเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านกิจกรรมแนะแนว ของโรงเรียนใน 3 กลุ่มงานด้วย

กลาสเซียร์ (Glazier, 2004, Abstract) ได้ศึกษาเรื่อง การสำรวจทัศนคติของนักวิชาการ การศึกษาสามัญในเรื่องเกี่ยวกับปัญหาและประสิทธิภาพด้านการยอมรับตนเองของนักเรียนที่จัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยง ซึ่งมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในขณะทำงานเพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตัวแปรที่ศึกษาได้แก่ ทัศนคติของครูนักวิชาการการศึกษาสามัญในเรื่องเกี่ยวกับปัญหาและประสิทธิภาพด้านการยอมรับตนเองของนักเรียนที่จัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยง ซึ่งมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม ในขณะทำงาน เพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียน กลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัย ได้แก่ ตัวแทนของครูนักวิชาการการศึกษาสามัญในโรงเรียนประถมศึกษา Patrick Henry Elementary School ในเขต ตอนใต้ของแคลิฟอร์เนีย ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างของครูนักวิชาการการศึกษาสามัญ ซึ่งมี 43 ทัศนคติในด้านบวกต่อกระบวนการบริหารงานของคณะทำงานเพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีแนวโน้มสูงในการมองว่าตนเองมีศักยภาพในการทำงาน และมีความพร้อมที่จะจัดการกับปัญหาที่อาจเกิดขึ้นกับนักเรียนที่จัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยงมากกว่า นอกจากนี้ ครูกับนักวิชาการการศึกษาสามัญในโรงเรียนประถมศึกษา (Patrick Henry Elementary School) ส่วนใหญ่ มีทัศนคติที่ดีต่อนักเรียน ในกลุ่มเสี่ยงของพวกเขา และมีความเต็มใจที่จะทำการปรับปรุงสภาพสิ่งแวดล้อมและการจัดการเรียนการสอนเพื่อที่จะช่วยให้นักเรียนเหล่านั้นดีขึ้น สุดท้ายมีข้อเสนอแนะให้ดำเนินการจัดการประเมินผล ตามระดับชั้น เรียนเพื่อนำไปทำการวางแผนงานด้านการพัฒนาบุคลากร ซึ่งมี ความสำคัญอย่างยิ่งต่อกระบวนการบริหารงานของคณะทำงานเพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนใน โรงเรียนประถมศึกษา (Patrick Henry Elementary School)

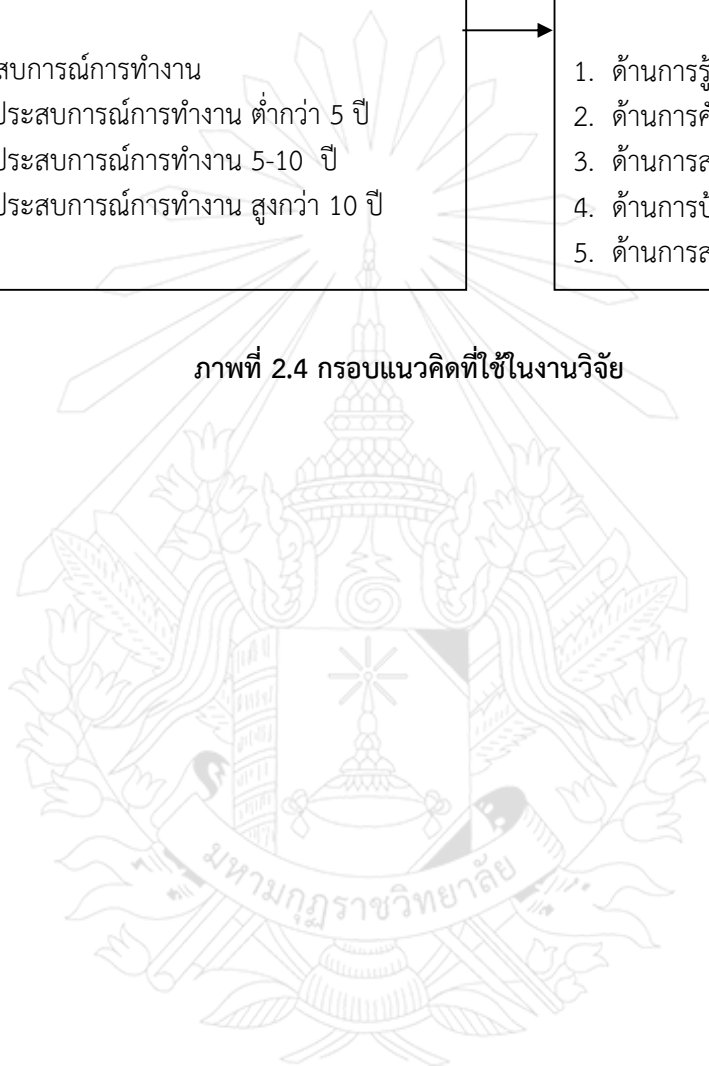
โดยสรุป จากงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศที่กล่าวมาข้างต้นที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของครูที่ปรึกษาในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน พบว่า บุคคลที่ทำหน้าที่เป็นครูนอกจากจะปฏิบัติหน้าที่ในการสอนแล้วยังต้องสั่งสอน ฝึกฝน อบรมบ่มนิสัยศิษย์ ให้มีสติปัญญา มีเหตุผล มีความเจริญงอกงามทั้งด้านร่างกาย จิตใจและคุณธรรม มีความสามารถ มีทักษะในการประกอบอาชีพสุจริต คิดเป็น ทำเป็น แก้ไขปัญหา และที่สำคัญคือการพัฒนาศิษย์จนเป็นผู้ที่มีความรู้คู่คุณธรรม โดยสรุปการพัฒนา ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวโดยใช้กลยุทธ์จัดกิจกรรมอบรมคุณธรรมจริยธรรม กิจกรรมเยี่ยมบ้านนักเรียน กิจกรรมให้คำปรึกษานักเรียนไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับวัย และควรนำกลยุทธ์หลายๆ กลยุทธ์มาประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว ให้เป็นผู้ที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสังคมต่อไป

2.6 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัด องค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสาร แนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ และตามแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของกรมสุขภาพจิต (2550, หน้า 19-26) คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551, หน้า 21-23 และกระทรวงศึกษาธิการ (2552, หน้า 32-34) ใน 5 องค์ประกอบ แล้วนำมาสังเคราะห์กระทั่งได้กรอบแนวคิดในการวิจัย ดังรายละเอียดในภาพที่ 2.4

ภาพที่ 2.4 กรอบแนวคิดที่ใช้ในงานวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและเพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

- 3.1 กลุ่มเป้าหมาย
- 3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.3 การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ
- 3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล
- 3.6 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

3.1 กลุ่มเป้าหมาย

1. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด ปีการศึกษา 2558 จำนวน 74 คน โดยจำแนกตามตำแหน่งและประสบการณ์การทำงานได้ ดังนี้

- 1.1 จำแนกตามตำแหน่ง คือ
 - 1.1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 4 คน
 - 1.1.2 ครูผู้สอน จำนวน 70 คน
- 1.2 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน คือ
 - 1.2.1 ประสบการณ์การทำงาน ต่ำกว่า 5 ปี
 - 1.2.2 ประสบการณ์การทำงาน ระหว่าง 5 – 10 ปี
 - 1.2.3 ประสบการณ์การทำงาน สูงกว่า 10 ปี

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่สร้างขึ้นจากการศึกษาค้นคว้าเอกสาร ทฤษฎี แนวคิด และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตามแนววัตถุประสงค์ของการวิจัยเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Check List) และ แบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open-ended Questionnaire) ซึ่งมี 3 ขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 2 ข้อ ได้แก่

ข้อที่ 1 ตำแหน่ง เป็นระดับการวัดข้อมูลประเภทนามบัญญัติ (Normal Scale) ได้แก่ (1) ผู้บริหารสถานศึกษา (2) ครูผู้สอน

ข้อที่ 2 ประสบการณ์การทำงาน เป็นระดับการวัดข้อมูลประเภทนามบัญญัติ (Normal Scale) ได้แก่ (1) ประสบการณ์การทำงานต่ำกว่า 5 ปี (2) ประสบการณ์การทำงาน 5 -10 ปี (3) ประสบการณ์การทำงาน สูงกว่า 10 ปี

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด ใน 5 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2. ด้านการคัดกรองนักเรียน 3. ด้านการส่งเสริมนักเรียน 4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา 5. ด้านการส่งต่อ ซึ่งมีมีลักษณะแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) แบ่งระดับของการวัดผลออกเป็น 5 ระดับ โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน (กัลยา วาณิชย์บัญชา, 2548, หน้า 100) คือ

5 หมายถึง มีการดำเนินการในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีการดำเนินการในระดับมาก

3 หมายถึง มีการดำเนินการในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีการดำเนินการในระดับน้อย

1 หมายถึง มีการดำเนินการในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 คำถามลักษณะปลายเปิด (Open-ended Questionnaire) สอบถามข้อเสนอแนะเกี่ยวกับข้อเสนอแนะการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน ในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด ทั้ง 5 ด้าน

3.3 การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือตามขั้นตอนดังนี้

3.3.1 ศึกษาค้นคว้าทฤษฎี แนวคิด เอกสาร และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน นิยามศัพท์เฉพาะ รวมถึงขอบเขตดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

3.3.2 ศึกษารูปแบบ และวิธีการเขียนแบบสอบถาม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการนำมาสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน โดยกำหนดขอบเขตและเนื้อหาของคำถามให้ครอบคลุมเนื้อเรื่องที่ทำการวิจัย และผู้ตอบแบบสอบถามสามารถตอบข้อเท็จจริงได้

3.3.3 ร่างแบบสอบถามโดยอาศัยกรอบแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด ทั้ง 5 ด้านโดยกำหนดขอบเขตและเนื้อหาให้ครอบคลุมตัวแปรที่วิจัย

3.3.4 นำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์และอาจารย์ที่ปรึกษาพร้อมเพื่อพิจารณาตรวจสอบ ข้อความในแบบสอบถามทั้งในด้านเนื้อหาความเข้าใจ และการใช้ภาษาให้มีความเที่ยงตรงสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.3.5 นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

3.3.6 นำแบบสอบถามที่แก้ไขแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) และตรวจสอบความถูกต้องของภาษาแล้วนำไปแก้ไข การหาคุณภาพของเครื่องมือที่จัดทำขึ้นนี้ประกอบด้วย การหาความเที่ยงตรง (Validity) ตามดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item Object Congruence = IOC) และค่าความเชื่อถือได้ (Reliability) ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน

(1) รองศาสตราจารย์ ดร.สุเทพ เมยไธสง

- เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านภาษา และสถิติ และพิจารณาความสอดคล้อง
- วุฒิการศึกษา ค.ม. (วิจัยการศึกษา) ปร.ด. (การบริหารการศึกษา)
- ตำแหน่ง อาจารย์พิเศษ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

(2) ดร.จิราภรณ์ ผันสว่าง

- เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านโครงสร้างเนื้อหา ภาษา และพิจารณาความสอดคล้อง
- วุฒิการศึกษา ปร.ด. (การบริหารการศึกษา)
- ตำแหน่ง อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

(3) ดร.สุชาติ วิริยะ

- เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาและสถิติ และพิจารณาความสอดคล้อง
- วุฒิการศึกษา กศ.ม. (หลักสูตรและการสอน) ปร.ด. (การบริหารการศึกษา)
- ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนทุ่งกุลาราชานุสรณ์ ตำบลกำแพง อำเภอก

เกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด

3.3.7 นำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะจากข้อคำถาม จำนวน 40 ข้อ เพื่อให้ได้แบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงพินิจจากผู้เชี่ยวชาญมาหาดัชนีความสอดคล้อง ผ่านการพิจารณาทั้ง 40 ข้อ มีค่า IOC ระหว่าง 0.67 – 1.00

3.3.8 การวิเคราะห์ค่าความเชื่อถือได้ (Reliability) ของเครื่องมือวัด โดยนำแบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษาวิจัยไปทำการทดลองใช้ (Try out) จำนวน 40 ชุด ทดสอบกับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของ ครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับที่ ระดับ 0.97

3.3.9 นำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ และอาจารย์ที่ปรึกษาร่วมพิจารณาเป็นครั้งสุดท้าย แล้วจัดพิมพ์ฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้เก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นตอนดังนี้

3.4.1 ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนกีฬากรุงเทพมหานครจังหวัดร้อยเอ็ด ผู้อำนวยการโรงเรียนขี้เหล็กพิทยาคม ผู้อำนวยการโรงเรียนทุ่งกุลาราชานุสรณ์ และผู้อำนวยการโรงเรียนโพธิ์ทองพิทยาคม เพื่อขอความ

ร่วมมือในการให้ความอนุเคราะห์และขออนุญาตเข้าเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยกับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน

3.4.2 นำหนังสือจากผู้อำนวยการโรงเรียนกีฬาคณะกรรมการบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด ผู้อำนวยการโรงเรียนซีเหล็กพิทยาคม ผู้อำนวยการโรงเรียนทุ่งกุลาประชานุสรณ์ และผู้อำนวยการโรงเรียนโพธิ์ทองพิทยาคม เพื่อขอความร่วมมือไปแจกแบบสอบถามกับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายด้วยตนเอง

3.4.3 นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมา เลือกเอาฉบับที่สมบูรณ์ตรวจให้คะแนนและวิเคราะห์หาคำตอบเพื่ออภิปรายผลการวิจัยต่อไป

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมา จำนวน 74 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 มาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม จากนั้นลงรหัสในแบบสอบถามแล้วนำมาประมวลผลข้อมูลวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ดังนี้

3.5.1 การจัดทำข้อมูล

1) การตรวจสอบข้อมูล (Editing) ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถาม พบว่า แบบสอบถามทุกฉบับมีความสมบูรณ์ทุกฉบับ

2) การลงรหัส (Coding) นำแบบสอบถามที่ถูกต้องเรียบร้อยแล้วมาลงรหัสตามที่กำหนดรหัสไว้ล่วงหน้า

3) การประมวลผลข้อมูล โดยนำข้อมูลที่ลงรหัสแล้วมาบันทึกและประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์เพื่อวิเคราะห์เชิงพรรณนา

3.5.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

1) **ตอนที่ 1** เป็นข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ ตำแหน่งและ ประสบการณ์การทำงาน วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ และ คำนวณค่าร้อยละ

2) **ตอนที่ 2** เป็นข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด ใน 5 ด้าน ได้แก่ 1.ด้านความรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2. ด้านการคัดกรองนักเรียน 3. ด้านการส่งเสริมนักเรียน 4. ด้านการป้องกันและแก้ไข ปัญหา 5. ด้านการส่งต่อ ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลโดยคำนวณค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ตามเกณฑ์ของอันตรภาคชั้น (Range) ดังนี้

เกณฑ์การแปลความหมายจึงปรากฏแต่ละระดับ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2535, หน้า 100)

- 4.51 – 5.00 หมายถึง มีการดำเนินงานในระดับมากที่สุด
- 3.51 – 4.50 หมายถึง มีการดำเนินงานในระดับมาก
- 2.51 – 3.50 หมายถึง มีการดำเนินงานในระดับปานกลาง
- 1.51 – 2.50 หมายถึง มีการดำเนินงานในระดับน้อย
- 1.00 – 1.50 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

3) ตอนที่ 3

- (1) แยกคัดกรอง ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ดในแต่ละด้าน
- (2) นำข้อเสนอแนะ ตามข้อ 1 มาแจกแจงความถี่
- (3) สรุปข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ดในแต่ละด้าน
- 4) การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม ผู้วิจัยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป อธิบายประกอบตาราง

3.6 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดสถิติที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

3.6.1 สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม

- 1) สถิติการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ โดยใช้สูตร (บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์, 2548, หน้า 1) ดังนี้

	$IOC = \frac{\sum R}{N}$	
เมื่อ	IOC แทน	ดัชนีความสอดคล้อง
	R แทน	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งให้คะแนนเป็น+1, 0 หรือ - 1 ถ้าแน่ใจว่าสอดคล้องกันให้ค่า +1 ถ้าไม่แน่ใจว่าสอดคล้องกันให้ค่า 0 ถ้าแน่ใจว่าไม่สอดคล้องกันให้ค่า - 1
	$\sum R$ แทน	ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด
	N แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

- 2) การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ ใช้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)

3.6.2 สถิติพื้นฐาน

- 1) ความถี่ (Frequency)
- 2) ร้อยละ (Percentage)
- 3) ค่าเฉลี่ย (μ)
- 4) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ 1) เพื่อศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด 2) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด กลุ่มเป้าหมายคือบุคลากรของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ดจำนวน 4 แห่งเป็นหน่วยวิเคราะห์ (unit analysis) ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 74 คนเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ได้รับแบบสอบถามคืนมาจำนวนทั้งสิ้น 74 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 นำมาวิเคราะห์ข้อมูลค่าเฉลี่ย (population mean) ใช้สัญลักษณ์ μ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (population standard deviation) ใช้สัญลักษณ์ σ และเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.2 ลำดับขั้นตอนการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

N	หมายถึง	จำนวนกลุ่มเป้าหมาย
σ	หมายถึง	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานประชากร
μ	หมายถึง	ค่าเฉลี่ยเลขคณิตของข้อมูลที่ได้จากกลุ่มเป้าหมาย

4.2 ลำดับขั้นตอนการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

แบบสอบถาม ใช้สอบถามผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนโดยแบบสอบถามมีทั้งหมด

3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ระดับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด แบ่งเป็น 5 ด้าน 1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2. ด้านการคัดกรองนักเรียน 3. ด้านการส่งเสริมนักเรียน 4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา 5. ด้านการส่งต่อ

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อเสนอแนะที่เกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นผู้บริหารและครูผู้สอนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 74 คน ซึ่งมีคุณลักษณะข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล คือ ตำแหน่ง และ ประสบการณ์การทำงาน ใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) และคำนวณค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยายปรากฏดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
ตำแหน่ง		
ผู้บริหารสถานศึกษา	4	5.40
ครูผู้สอน	70	94.60
รวม	74	100.00
ประสบการณ์ในการทำงาน		
ต่ำกว่า 5 ปี	11	14.90
5 – 10 ปี	39	52.70
สูงกว่า 10 ปี	24	32.40
รวม	74	100

จากตารางที่ 4.1 พบว่าปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 74 คน ส่วนใหญ่เป็นครูผู้สอน จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 94.6 และผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 5.40 ด้านประสบการณ์การทำงาน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีประสบการณ์การทำงาน 5 – 10 ปี มีจำนวนมากที่สุด 39 คน คิดเป็นร้อยละ 52.70 รองลงมาคือประสบการณ์การทำงานสูงกว่า 5 ปี จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 32.40 และน้อยที่สุดคือ ประสบการณ์การทำงานต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 14.90

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน ในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด

การวิเคราะห์สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาในสังกัด
องค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลจากค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบน
มาตรฐาน (σ) ของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจำนวน 5 องค์ประกอบ ดัง
รายละเอียดในตารางที่ 4.2-4.7

ตารางที่ 4.2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ
นักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด

การดำเนินงานระบบ ดูแลช่วยเหลือ นักเรียน	ระดับการดำเนินงาน			
	μ	σ	อันดับ	แปลผล
1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	4.14	0.24	3	มาก
2. ด้านการคัดกรองนักเรียน	4.03	0.47	5	มาก
3. ด้านการส่งเสริมนักเรียน	4.50	0.65	1	มาก
4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา	4.20	0.57	2	มาก
5. ด้านการส่งต่อ	4.07	0.55	4	มาก
เฉลี่ยรวม	4.19	0.50	-	มาก

จากตารางที่ 4.2 พบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัด
องค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.19, \sigma = 0.50$) เมื่อพิจารณา
เป็นรายองค์ประกอบ พบว่า ทุกองค์ประกอบอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่
ด้านการส่งเสริมนักเรียน ($\mu = 4.50, \sigma = 0.65$) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ($\mu = 4.20,$
 $\sigma = 0.57$) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ($\mu = 4.14, \sigma = 0.24$) ด้านการส่งต่อ ($\mu = 4.07,$
 $\sigma = 0.55$) และด้านการคัดกรองนักเรียน ($\mu = 4.03, \sigma = 0.47$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	ระดับการดำเนินงาน			
	μ	σ	อันดับ	แปลผล
1. สถานศึกษามีการจัดครูดูแลนักเรียนตามสัดส่วนที่เหมาะสม	4.19	0.43	4	มาก
2. สถานศึกษามีการศึกษารวบรวมข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนเป็นรายบุคคล	4.15	0.73	5	มาก
3. สถานศึกษามีการจัดทำระเบียบสละระเบียบประวัตินักเรียนเป็นรายบุคคล	4.30	0.59	3	มาก
4. สถานศึกษามีการใช้แบบประเมินพฤติกรรมนักเรียนเป็นรายบุคคล	4.38	0.74	2	มาก
5. สถานศึกษามีการเก็บข้อมูลนักเรียนโดยการเยี่ยมบ้านนักเรียน	4.70	0.46	1	มากที่สุด
6. สถานศึกษามีการบันทึกการสังเกตพฤติกรรมนักเรียนทั้งในและนอกห้องเรียน	3.46	0.60	8	ปานกลาง
7. สถานศึกษามีการปรับปรุงข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนเป็นรายบุคคลอย่างเป็นปัจจุบัน	3.86	0.96	7	มาก
8. สถานศึกษามีการบันทึกและรายงานผลการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	4.07	0.83	6	มาก
เฉลี่ยรวม	4.14	0.68	-	มาก

จากตารางที่ 4.3 พบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.14$, $\sigma = 0.68$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ข้อ อยู่ในระดับมาก 6 ข้อ และอยู่ในระดับปานกลาง 1 ข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 5 สถานศึกษามีการเก็บข้อมูลนักเรียนโดยการเยี่ยมบ้านนักเรียน ($\mu = 4.70$, $\sigma = 0.46$) รองลงมาคือข้อ 4 สถานศึกษามีการใช้แบบประเมินพฤติกรรมนักเรียนเป็นรายบุคคล ($\mu = 4.38$, $\sigma = 0.74$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ข้อ 6 สถานศึกษามีการบันทึกการสังเกตพฤติกรรมนักเรียนทั้งในและนอกห้องเรียน ($\mu = 3.46$, $\sigma = 0.60$)

ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการคัดกรองนักเรียน

ด้านการคัดกรองนักเรียน	ระดับการดำเนินงาน			
	μ	σ	อันดับ	แปลผล
1. สถานศึกษามีจัดทำเกณฑ์ การคัดกรองนักเรียน	3.64	0.59	8	มาก
2. สถานศึกษามีการพัฒนาคัดกรอง นักเรียนตามเกณฑ์การคัดกรองนักเรียน	4.19	0.73	1	มาก
3. สถานศึกษามีการใช้ระเบียบสะสม ในการคัดกรองนักเรียน	4.09	0.73	4	มาก
4. สถานศึกษามีการใช้แบบประเมิน พฤติกรรมในการคัดกรองนักเรียน	4.08	0.60	5	มาก
5. สถานศึกษามีการใช้ข้อมูลต่างๆของ นักเรียนในการพิจารณาคัดกรองนักเรียน	4.08	0.57	5	มาก
6. สถานศึกษามีการคัดกรองนักเรียน แยกเป็นกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหา	4.12	0.81	3	มาก
7. สถานศึกษามีการนำผลการคัดกรอง นักเรียนไปใช้ในการช่วยเหลือนักเรียน	3.84	0.79	7	มาก
8. สถานศึกษามีการสรุปรายงานผล การคัดกรองนักเรียน	4.16	0.88	2	มาก
เฉลี่ยรวม	4.03	0.71	-	มาก

จากตารางที่ 4.4 พบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัด
องค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการคัดกรองนักเรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก
($\mu = 4.03, \sigma = 0.71$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ย
สูงสุดคือ ข้อ 2 สถานศึกษามีการพัฒนาการคัดกรองนักเรียนตามเกณฑ์การคัดกรองนักเรียน ($\mu =$
 $4.19, \sigma = 0.73$) รองลงมา คือ ข้อ 8 สถานศึกษามีการสรุปรายงานผลการคัดกรองนักเรียน ($\mu =$
 $4.16, \sigma = 0.88$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 1 สถานศึกษามีจัดทำเกณฑ์การคัดกรองนักเรียน
($\mu = 4.05, \sigma = 0.63$)

ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการส่งเสริมนักเรียน

ด้านการส่งเสริมนักเรียน	ระดับการดำเนินงาน			
	μ	σ	อันดับ	แปลผล
1. สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมโฮมรูม	4.66	0.48	2	มากที่สุด
2. สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมประชุมผู้ปกครอง	4.85	0.36	1	มากที่สุด
3. สถานศึกษามีการจัดตั้งเครือข่ายผู้ปกครอง	4.15	0.96	7	มาก
4. สถานศึกษามีการสนับสนุน ชมเชย ยกย่องนักเรียนที่ประกอบคุณงามความดี	4.57	0.60	3	มากที่สุด
5. สถานศึกษาจัดกิจกรรมตามความถนัดและความสนใจ ให้นักเรียนได้มีโอกาสได้แสดงความสามารถ	4.34	0.65	6	มาก
6. สถานศึกษามีการประกวดแข่งขันทักษะทางวิชาการ วิชาชีพ และความสามารถพิเศษ	4.55	0.60	4	มากที่สุด
7. สถานศึกษาส่งเสริมให้นักเรียนมีสัมพันธภาพที่ดีต่อผู้อื่น การรู้จักควบคุมตนเองและเสริมสร้างทักษะการใช้ชีวิต	4.45	0.64	5	มาก
8. สถานศึกษาจัดกิจกรรมให้นักเรียนรู้จักจุดเด่น จุดด้อย และปรับปรุงพัฒนาตนเองนักเรียน	4.01	0.85	8	มาก
เฉลี่ยรวม	4.45	0.64	-	มาก

จากตารางที่ 4.5 พบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการส่งเสริมนักเรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.45$, $\sigma = 0.64$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 4 ข้อ และอยู่ในระดับมาก 4 ข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 2 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมประชุมผู้ปกครอง ($\mu = 4.85$, $\sigma = 0.36$) รองลงมา คือ ข้อ 1 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมโฮมรูม ($\mu = 4.66$, $\sigma = 0.48$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือข้อ 8 สถานศึกษาจัดกิจกรรมให้นักเรียนรู้จักจุดเด่น จุดด้อย และปรับปรุงพัฒนาตนเองนักเรียน ($\mu = 4.01$, $\sigma = 0.85$)

ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการป้องกันและแก้ไข ปัญหา

ด้านการป้องกันและ แก้ไขปัญหา	ระดับการดำเนินงาน			
	μ	σ	อันดับ	แปลผล
1. สถานศึกษามีการให้คำปรึกษาแนะนำ เบื้องต้นแก่นักเรียน	4.14	0.48	7	มาก
2. สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมการสอนซ่อมเสริม	4.15	0.77	6	มาก
3. สถานศึกษามีการจัดกิจกรรม เสริมหลักสูตร เพื่อป้องกันแก้ไขปัญหานักเรียน	3.73	0.51	8	มาก
4. สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอย่าง หลากหลาย	4.34	0.65	2	มาก
5. สถานศึกษามีการสร้างขวัญกำลังใจให้แก่ นักเรียน	4.47	0.58	1	มาก
6. สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมป้องกันและ แก้ไขปัญหานักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหา	4.30	0.72	3	มาก
7. สถานศึกษาประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง และชุมชนเพื่อป้องกันแก้ไขปัญหานักเรียน	4.26	0.78	4	มาก
8. สถานศึกษามีการบันทึกการป้องกันแก้ไข ปัญหาของนักเรียน	4.22	0.71	5	มาก
เฉลี่ยรวม	4.20	0.65	-	มาก

จากตารางที่ 4.6 พบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการป้องกันและแก้ไข ปัญหา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.20$, $\sigma = 0.65$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 5 สถานศึกษามีการสร้างขวัญกำลังใจให้แก่ นักเรียน ($\mu = 4.47$, $\sigma = 0.58$) รองลงมาคือ ข้อ 4 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอย่างหลากหลาย ($\mu = 4.34$, $\sigma = 0.65$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 3 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อป้องกันแก้ไขปัญหานักเรียน ($\mu = 4.05$, $\sigma = 0.63$)

ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการส่งต่อ

ด้านการส่งต่อ	ระดับการดำเนินงาน			
	μ	σ	อันดับ	แปลผล
1. สถานศึกษามีการวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียน กลุ่มมีปัญหาเพื่อส่งต่อไปรับการช่วยเหลือ	3.97	0.64	6	มาก
2. สถานศึกษามีการประชุมกลุ่มเพื่อปรึกษา ปัญหานักเรียน เป็นรายกรณี	4.03	0.78	4	มาก
3. สถานศึกษามีการประสานความร่วมมือกัน ภายในเพื่อการส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหา	4.30	0.79	2	มาก
4. บุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียนประสานความร่วมมือกัน เพื่อส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาไปแก้ไข	3.93	0.38	7	มาก
5. สถานศึกษามีระบบการส่งต่อนักเรียน ที่มีปัญหาไปให้ผู้เชี่ยวชาญภายนอก เพื่อแก้ไขปัญหา	3.99	0.91	5	มาก
6. สถานศึกษาประสานความร่วมมือกับ หน่วยงานหรือบุคคลภายนอกเพื่อช่วยเหลือ นักเรียนที่มีปัญหา	4.38	0.74	1	มาก
7. สถานศึกษาอธิบายเหตุผลความจำเป็น ที่ส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาไปรับการช่วยเหลือ แก้ไขปัญหา	3.92	0.72	8	มาก
8. สถานศึกษามีการติดตามผลการส่งนักเรียน ที่มีปัญหาไปรับการช่วยเหลือ	4.05	0.60	3	มาก
เฉลี่ยรวม	4.07	0.70	-	มาก

จากตารางที่ 4.7 พบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัด
องค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการส่งต่อ ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.07$,
 $\sigma = 0.70$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 6
สถานศึกษาประสานความร่วมมือกับหน่วยงานหรือบุคคลภายนอกเพื่อช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหา
($\mu = 4.38$, $\sigma = 0.74$) รองลงมา คือ ข้อ 3 สถานศึกษามีการประสานความร่วมมือกันภายในเพื่อ
การส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหา ($\mu = 4.30$, $\sigma = 0.79$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 8 สถานศึกษา

อธิบายเหตุผลความจำเป็นที่ส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาไปรับการช่วยเหลือแก้ไขปัญหา ($\mu = 3.92$, $\sigma = 0.72$)

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตาม ตำแหน่งและประสบการณ์การทำงาน ดังรายละเอียดในตารางที่ 4.8 – 4.14

ตารางที่ 4.8 ผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด

ผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับการดำเนินงาน			
	μ	σ	อันดับ	แปลผล
1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	3.94	0.39	5	มาก
2. ด้านการคัดกรองนักเรียน	4.06	0.79	4	มาก
3. ด้านการส่งเสริมนักเรียน	4.65	0.61	1	มากที่สุด
4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน	4.38	0.93	2	มาก
5. ด้านการส่งต่อ	4.16	0.94	3	มาก
เฉลี่ยรวม	4.24	0.73	-	มาก

จากตารางที่ 4.8 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.24$, $\sigma = 0.73$) เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ข้อ และ อยู่ในระดับมาก 4 ข้อ โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาต่ำสุด ได้แก่ ด้านการส่งเสริมนักเรียน ($\mu = 4.65$, $\sigma = 0.61$) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน ($\mu = 4.38$, $\sigma = 0.93$) ด้านการส่งต่อ ($\mu = 4.16$, $\sigma = 0.94$) ด้านการคัดกรองนักเรียน ($\mu = 4.06$, $\sigma = 0.79$) และ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ($\mu = 3.94$, $\sigma = 0.39$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.9 ครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด

ครูผู้สอน	ระดับการดำเนินงาน			
	μ	σ	อันดับ	แปลผล
1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	4.15	0.22	3	มาก
2. ด้านการคัดกรองนักเรียน	4.02	0.45	5	มาก
3. ด้านการส่งเสริมนักเรียน	4.49	0.66	1	มาก
4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา	4.19	0.55	2	มาก
5. ด้านการส่งต่อ	4.07	0.53	4	มาก
เฉลี่ยรวม	4.18	0.48	-	มาก

จากตารางที่ 4.9 พบว่า ครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.24$, $\sigma = 0.73$) เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า ทุกองค์ประกอบอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาต่ำสุด ได้แก่ ด้านการส่งเสริมนักเรียน ($\mu = 4.49$, $\sigma = 0.66$) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ($\mu = 4.19$, $\sigma = 0.55$) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ($\mu = 4.15$, $\sigma = 0.22$) ด้านการส่งต่อ ($\mu = 4.07$, $\sigma = 0.53$) และ ด้านการคัดกรองนักเรียน ($\mu = 4.02$, $\sigma = 0.45$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.10 การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล จำแนกตามระสบการณ์การทำงาน

ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	ระดับการดำเนินงาน			
	μ	σ	อันดับ	แปลผล
1. ประสบการณ์การทำงานต่ำกว่า 5 ปี	4.02	0.28	3	มาก
2. ประสบการณ์การทำงาน 5 – 10 ปี	4.19	0.25	1	มาก
3. ประสบการณ์การทำงานสูงกว่า 10 ปี	4.11	0.17	2	มาก
เฉลี่ยรวม	4.14	0.24	-	มาก

จากตารางที่ 4.10 พบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

ทำงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.14, \sigma = 0.24$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาต่ำสุด ได้แก่ ประสบการณ์การทำงาน 5 – 10 ปี ($\mu = 4.19, \sigma = 0.25$) ด้านประสบการณ์การทำงานสูงกว่า 10 ปี ($\mu = 4.11, \sigma = 0.17$) และ ประสบการณ์การทำงานต่ำกว่า 5 ปี ($\mu = 4.02, \sigma = 0.28$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.11 การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการคัดกรองนักเรียน จำแนกตาม ประสบการณ์การทำงาน

ด้านการคัดกรองนักเรียน	ระดับการดำเนินงาน			
	μ	σ	อันดับ	แปลผล
1. ประสบการณ์การทำงานต่ำกว่า 5 ปี	3.80	0.75	3	มาก
2. ประสบการณ์การทำงาน 5 – 10 ปี	4.11	0.43	1	มาก
3. ประสบการณ์การทำงานสูงกว่า 10 ปี	4.00	0.35	2	มาก
เฉลี่ยรวม	4.03	0.47	-	มาก

จากตารางที่ 4.11 พบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการคัดกรองนักเรียน จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.03, \sigma = 0.47$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาต่ำสุด ได้แก่ ประสบการณ์การทำงาน 5 – 10 ปี ($\mu = 4.11, \sigma = 0.43$) ด้านประสบการณ์การทำงานสูงกว่า 10 ปี ($\mu = 4.00, \sigma = 0.35$) และ ประสบการณ์การทำงานต่ำกว่า 5 ปี ($\mu = 3.80, \sigma = 0.75$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.12 การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการส่งเสริมนักเรียน จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

ด้านการส่งเสริมนักเรียน	ระดับการดำเนินงาน			
	μ ผล	σ	อันดับ	แปล
1. ประสบการณ์การทำงานต่ำกว่า 5 ปี	4.31	0.56	3	มาก
2. ประสบการณ์การทำงาน 5 – 10 ปี	4.63	0.76	1	มาก
3. ประสบการณ์การทำงานสูงกว่า 10 ปี	4.38	0.46	2	มาก
เฉลี่ยรวม	4.50	0.65	-	มาก

จากตารางที่ 4.12 พบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการส่งเสริมนักเรียน จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.50, \sigma = 0.65$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ข้อ และ อยู่ในระดับมาก 1 ข้อ โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาต่ำสุด ได้แก่ ประสบการณ์การทำงาน 5 – 10 ปี ($\mu = 4.63, \sigma = 0.76$) ด้านประสบการณ์การทำงานสูงกว่า 10 ปี ($\mu = 4.38, \sigma = 0.46$) และ ประสบการณ์การทำงานต่ำกว่า 5 ปี ($\mu = 4.31, \sigma = 0.56$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.13 การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา	ระดับการดำเนินงาน			
	μ	σ	อันดับ	แปลผล
1. ประสบการณ์การทำงานต่ำกว่า 5 ปี	3.99	0.66	3	มาก
2. ประสบการณ์การทำงาน 5 – 10 ปี	4.35	0.55	1	มาก
3. ประสบการณ์การทำงานสูงกว่า 10 ปี	4.06	0.50	2	มาก
เฉลี่ยรวม	4.20	0.57	-	มาก

จากตารางที่ 4.13 พบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.20, \sigma = 0.57$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาต่ำสุด ได้แก่ ประสบการณ์การทำงาน 5 – 10 ปี ($\mu = 4.35, \sigma = 0.55$) ด้านประสบการณ์การทำงานสูงกว่า 10 ปี ($\mu = 4.06, \sigma = 0.50$) และ ประสบการณ์การทำงานต่ำกว่า 5 ปี ($\mu = 3.99, \sigma = 0.66$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.14 การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการส่งต่อ จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

ด้านการส่งต่อ	ระดับการดำเนินงาน			
	μ ผล	σ	อันดับ	แปล
1. ประสบการณ์การทำงานต่ำกว่า 5 ปี	3.89	0.66	3	มาก
2. ประสบการณ์การทำงาน 5 – 10 ปี	4.18	0.53	1	มาก
3. ประสบการณ์การทำงานสูงกว่า 10 ปี	3.99	0.51	2	มาก
เฉลี่ยรวม	4.07	0.55	-	มาก

จากตารางที่ 4.14 พบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการส่งต่อ จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.07$, $\sigma = 0.55$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาต่ำสุด ได้แก่ ประสบการณ์การทำงาน 5 – 10 ปี ($\mu = 4.18$, $\sigma = 0.53$) ด้านประสบการณ์การทำงานสูงกว่า 10 ปี ($\mu = 3.99$, $\sigma = 0.51$) และ ประสบการณ์การทำงานต่ำกว่า 5 ปี ($\mu = 3.89$, $\sigma = 0.66$) ตามลำดับ

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด

การวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด ตอนที่ 3 ของแบบสอบถาม เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เป็นอย่างถูกต้องเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ โดยผู้ตอบแบบสอบถามเขียนข้อเสนอแนะแต่ละองค์ประกอบของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้ง 5 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งเสริมนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา และด้านการส่งต่อ

1. การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล มีข้อเสนอแนะดังนี้

สถานศึกษาควรจัดทำโครงการเยี่ยมบ้านนักเรียนอย่างจริงจัง อย่างต่อเนื่อง สม่าเสมอตลอดจนสนับสนุนงบประมาณในการเยี่ยมบ้านให้เพียงพอ เพราะการเยี่ยมบ้านจำเป็นในการเก็บข้อมูลเพื่อให้ครูทราบข้อมูลที่ต้องการของนักเรียน ควรส่งเสริมสนับสนุนให้ครูทุกคนได้มีส่วนร่วมในการศึกษารวบรวมข้อมูลนักเรียนรายบุคคล ด้วยเครื่องมือและวิธีการที่หลากหลาย และควรทำแบบบันทึกและรายงานผลการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลในภาพรวมและไม่ควรเปิดเผยข้อมูลที่เป็นความลับ โดยไม่จำเป็น

2. การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการคัดกรองนักเรียน มีข้อเสนอแนะดังนี้

สถานศึกษาควรจัดอบรมให้ความรู้แก่ครูในการใช้แบบประเมินพฤติกรรมและควรปรับปรุงแบบประเมินพฤติกรรมให้ง่ายในการใช้ เนื่องจากครูส่วนมากไม่รู้วิธีการแปลผลแบบประเมินพฤติกรรม และนักเรียนในความรับผิดชอบมีมาก ทำให้ต้องใช้เวลาตามไปด้วย โดยสถานศึกษาควรจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการให้กับบุคลากรเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการใช้เกณฑ์การคัดกรองนักเรียน เพื่อสร้างมาตรฐานเดียวกันในการคัดกรองนักเรียน นอกจากนี้สถานศึกษาควรให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการสร้างเกณฑ์การคัดกรองนักเรียนตามบริบทของโรงเรียน

3. การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการส่งเสริมนักเรียน มีข้อเสนอแนะดังนี้

สถานศึกษาควรจัดตั้งเครือข่ายผู้ปกครองทุกระดับชั้น และให้มีการประชุมเครือข่ายเพื่อร่วมมือกันในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน รวมทั้งสถานศึกษาควรส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ให้ตรงกับปัญหาและความต้องการของนักเรียน โดยใช้รูปแบบที่หลากหลายตามสภาพและความเหมาะสม เพื่อส่งเสริมและพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ นอกจากนี้สถานศึกษาควรจัดการประชุมผู้ปกครองอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง เพื่อให้ผู้ปกครองเกิดความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน วิธีการวัดผลประเมินผล ระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน และแนวทางในการประสานความร่วมมือ ระหว่างผู้ปกครองด้วยกัน และกับครูทุกคนในเรื่องการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

4. การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา มีข้อเสนอแนะดังนี้

สถานศึกษาควรจัดทำแบบฟอร์มบันทึกการป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียนเพื่อความสะดวกในการนำไปใช้ และควรมีการประชุมกลุ่มอย่างสม่ำเสมอเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและข้อมูลซึ่งกันและกัน เพื่อร่วมมือกันในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดกับนักเรียน โดยทั้งนี้สถานศึกษาควรจัดอบรมและทำคู่มือการใช้แบบบันทึกการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้ครูสามารถวิเคราะห์ปัญหา และคิดค้นวิธีการช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างถูกวิธี และมีประสิทธิภาพ และสถานศึกษาควรจัดให้มีครูแนะแนวหรือครูที่ทำหน้าที่ครูแนะแนวให้เพียงพอ เพื่อให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาของนักเรียนได้อย่างทั่วถึงทุกชั้นเรียน

5. การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการส่งต่อนักเรียน มีข้อเสนอแนะดังนี้

สถานศึกษาควรทำข้อตกลงกับหน่วยงานภายนอกที่มีความเชี่ยวชาญในการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาของนักเรียน เพื่อให้เกิดความร่วมมือและสะดวกในการติดต่อประสานงานการส่งต่อนักเรียนไปรับการช่วยเหลือ ทั้งนี้สถานศึกษาควรส่งเสริมในเรื่องการส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาซับซ้อนหรือรุนแรงยากแก่การแก้ไขโดยบุคลากรในสถานศึกษา มีความจำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางเพื่อช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาต่อไป นอกจากนี้สถานศึกษาควรวางวิธีสร้างอภิชัยเพื่อความเข้าใจให้แก่ครูและผู้ปกครองยอมรับถึงเหตุผลความจำเป็นและประโยชน์ที่จะได้รับการส่งต่อ

นักเรียนที่มีปัญหารุนแรง ไม่สามารถแก้ไขปัญหาคได้โดยบุคลากรของสถานศึกษา จำเป็นต้องส่งต่อไปให้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางดูแลช่วยเหลือแก้ไขปัญหาค

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยคือ 1) เพื่อศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด 2) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด จากองค์ประกอบของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งประกอบด้วย 5 องค์ประกอบได้แก่ 1) ด้านรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) ด้านการคัดกรองนักเรียน 3) ด้านการส่งเสริมนักเรียน 4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา และ 5) ด้านการส่งต่อ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 4 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนกีฬาองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 11 คน โรงเรียนขี้เหล็กพิทยาคม จำนวน 20 คน โรงเรียนโพธิ์ทองพิทยาคม จำนวน 21 คน และโรงเรียนทุ่งกุลาประชาอนุสรณ์ จำนวน 22 คน รวมทั้งหมด มีประชากรกลุ่มเป้าหมายจำนวน 74 คน เป็นหน่วยวิเคราะห์ (unit analysis)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน จำนวน 40 ข้อ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับที่ 0.97 และแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด การวิเคราะห์ข้อมูล ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้การหาค่าร้อยละ (Percentage) และนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย ตอนที่ 2 การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด ใช้การวิเคราะห์ ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด ใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วแจกแจงและลำดับความถี่ (Frequency) และนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย ซึ่งผู้วิจัยนำเสนอ การสรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะตามลำดับ ดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.2 อภิปรายผล

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

ในการศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปเป็นประเด็นสำคัญ ได้ดังนี้

5.1.1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 74 คน ส่วนใหญ่ ตำแหน่ง ครูผู้สอน คิดเป็นร้อยละ 94.60 และผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงาน 5-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 52.70

5.1.2 การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด

การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาต่ำสุด ได้แก่ ด้านการส่งเสริมนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการส่งต่อ และด้านการคัดกรองนักเรียน

เมื่อพิจารณารายด้าน สรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

1) **ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล** พบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ ข้อ 5 สถานศึกษามีการเก็บข้อมูลนักเรียนโดยการเยี่ยมบ้านนักเรียน อยู่ในระดับมาก ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ข้อ 6 สถานศึกษามีการบันทึกการสังเกตพฤติกรรมนักเรียนทั้งในและนอกห้องเรียน อยู่ในระดับปานกลาง

2) **ด้านการคัดกรองนักเรียน** การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการคัดกรองนักเรียน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ ข้อ 2 สถานศึกษามีการพัฒนาการคัดกรองนักเรียน ตามเกณฑ์การคัดกรองนักเรียน อยู่ในระดับมาก ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ข้อ 1 สถานศึกษามีจัดทำเกณฑ์การคัดกรองนักเรียน อยู่ในระดับมาก

3) **ด้านการส่งเสริมนักเรียน** การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการส่งเสริมนักเรียน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ ข้อ 2 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมประชุมผู้ปกครอง อยู่ในระดับมาก ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ข้อ 8 สถานศึกษาจัดกิจกรรมให้นักเรียนรู้จักจุดเด่น จุดด้อย และปรับปรุงพัฒนาตนเองนักเรียน อยู่ในระดับมาก

4) **ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา** การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ ข้อ 5 สถานศึกษามีการสร้างขวัญกำลังใจให้แก่ นักเรียน อยู่ในระดับมาก ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ข้อ 3 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อป้องกันแก้ไขปัญหา นักเรียน อยู่ในระดับมาก

5) **ด้านการส่งต่อ** การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการส่งต่อ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ ข้อ 6 สถานศึกษาประสานความร่วมมือกับหน่วยงานหรือบุคคลภายนอกเพื่อช่วยเหลือ

7) การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการส่งต่อ จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาต่ำสุด ได้แก่ ประสบการณ์การทำงาน 5 – 10 ปี ประสบการณ์การทำงานสูงกว่า 10 ปี และประสบการณ์การทำงานต่ำกว่า 5 ปี ตามลำดับ

5.1.4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด เป็นดังนี้

1) สถานศึกษาควรร่วมมือกับผู้ปกครองในการวางแผน กำกับ ติดตามนักเรียน โดยใช้เครื่องมือที่หลากหลายเพื่อบันทึกการสังเกตพฤติกรรมนักเรียนทั้งในและนอกสถานศึกษา เช่น แบบประเมินพฤติกรรม ทะเบียนประวัติ แบบบันทึกเยี่ยมบ้าน แบบรายงานผลการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลและควรจัดทำโครงการเยี่ยมบ้านนักเรียนอย่างจริงจัง อย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ ตลอดจนสนับสนุนงบประมาณในการเยี่ยมบ้านให้เพียงพอ

2) สถานศึกษาควรจัดอบรมให้ความรู้แก่ครูในการคัดกรองนักเรียน มีการประชุมเพื่อจัดทำเกณฑ์การคัดกรองนักเรียนโดยใช้เครื่องมือเชิงประจักษ์ และสรุปรายงานการคัดกรองตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้

3) สถานศึกษาควรจัดตั้งเครือข่ายผู้ปกครองทุกระดับชั้น และให้มีการประชุมเครือข่ายเพื่อร่วมมือกันในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

4) สถานศึกษาควรจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่หลากหลายตามความสนใจของนักเรียน และสอดคล้องกับทักษะความสามารถ ความถนัดของนักเรียน เพื่อเป็นการป้องกันการใช้เวลาว่างไปทำกิจกรรมไม่พึงประสงค์

5) สถานศึกษาควรทำข้อตกลงกับหน่วยงานภายนอกที่มีความเชี่ยวชาญในการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาของนักเรียน เพื่อให้เกิดความร่วมมือและสะดวกในการติดต่อประสานงานการส่งต่อนักเรียนไปรับการช่วยเหลือ

5.2 อภิปรายผล

จากผลการวิจัยการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด ทั้งห้าด้าน คือ ด้าน 1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2. ด้านการคัดกรองนักเรียน 3. ด้านการส่งเสริมนักเรียน 4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา 5. ด้านการส่งต่อ สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

5.2.1 สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด

พบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ดให้ความสำคัญกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

จัดโครงสร้างการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตลอดจนกำกับดูแลติดตามผลอย่างต่อเนื่อง ครูและผู้บริหาร ชุมชนประสานความร่วมมือกันเป็นอย่างดีในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีการจัดกิจกรรมการประกวดแข่งขันทักษะทางวิชาการ และความสามารถพิเศษ นอกจากนี้โรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด ยังจัดกิจกรรมสอนซ่อมเสริม กิจกรรมเสริมหลักสูตร และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอย่างหลากหลาย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประดิษฐ์ แสนพันธ์ (2550, หน้า 109-113) ได้วิจัยเรื่อง สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนศูนย์เครือข่ายโรงเรียนชุมชนแพศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 5 พบว่าโดยภาพรวม การปฏิบัติงานอยู่ในระดับ“มาก”เรียงตามลำดับได้แก่ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการช่วยเหลือและแก้ไข ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งต่อนักเรียนและด้านการส่งเสริมพัฒนา

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สามารถอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล พบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 5 สถานศึกษามีการเก็บข้อมูลนักเรียนโดยการเยี่ยมบ้านนักเรียน รองลงมาคือ ข้อ 4 สถานศึกษามีการใช้แบบประเมินพฤติกรรมนักเรียนเป็นรายบุคคล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการบริหารโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนและบันทึกผลการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน (ปพ.6) บันทึกระเบียบสะสม (ปพ.8) ให้ความรู้แก่ครูเกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ใช้แบบประเมินพฤติกรรมและการเยี่ยมบ้านดังนั้นจึงทำให้การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ดังที่กรมสุขภาพจิต (2550, หน้า 131) ได้กล่าวว่าเพื่อให้ได้ข้อมูลนักเรียนที่ครอบคลุมทั้งด้านความสามารถ ด้านสุขภาพ ด้านครอบครัว ควรใช้วิธีการและเครื่องมือ คือระเบียบสะสม แบบประเมินพฤติกรรม หรือวิธีการและเครื่องมืออื่นๆ เช่น การสัมภาษณ์นักเรียน การเยี่ยมบ้าน การศึกษาข้อมูลจากแบบบันทึกการตรวจสุขภาพด้วยตนเอง ผลการศึกษาสอดคล้องกับผลการวิจัยของสุจิตรา พินิจมนตรี (2553, หน้า 87-91) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาลด คือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการส่งเสริมนักเรียน ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนและด้านการส่งต่อ ตามลำดับ เช่นเดียวกันกับผลการวิจัยของสุทัณฑ์ อ่อนนวล (2556, บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนบ้านปางแม่ลอบ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคลว่า ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่สำคัญคือครูที่ปรึกษาควรไปเยี่ยมบ้านนักเรียนเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลให้ตรงกับสภาพจริงของนักเรียนจัดทำสื่อประกอบหรืออบรมเพื่อสร้างความเข้าใจและให้ความรู้กับผู้บริหารนักเรียนและให้สนับสนุนส่งเสริมนักเรียนในการทำกิจกรรมตามความถนัดอย่างเต็มที่และต่อเนื่องโดยควรจัดงบประมาณไว้สำหรับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเพียงพอ

2) **ด้านการคัดกรองนักเรียน** พบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการคัดกรองนักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 2 สถานศึกษามีการพัฒนาการคัดกรองนักเรียน ตามเกณฑ์การคัดกรองนักเรียน รองลงมาคือ ข้อ 8 สถานศึกษามีการสรุปรายงานผลการคัดกรองนักเรียน สถานศึกษามีการใช้แบบประเมินพฤติกรรมนักเรียนเป็นรายบุคคล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ดซึ่งเป็นโรงเรียนมัธยมทั้ง 4 โรงเรียนเข้าร่วมกิจกรรมรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด มีการจำแนกนักเรียนตามพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการติดยาเสพติด แยกนักเรียนที่มีความประพฤติดีออกจากกลุ่มเสี่ยง การจัดกิจกรรมประชุมผู้ปกครอง มีการวางแผนการคัดกรองนักเรียนออกเป็นกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยงมีปัญหา สรุปรายงานการคัดกรองนักเรียนโดยใช้แบบประเมินพฤติกรรม ดังนั้นจึงทำให้การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการคัดกรองนักเรียน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ดังที่ กรมสุขภาพจิต (2550, หน้า 21-23) ได้กล่าวไว้ว่า โรงเรียนควรมีการประชุมครูเพื่อพิจารณาเกณฑ์การจัดกลุ่มนักเรียนร่วมกันเพื่อให้มีมาตรฐานหรือแนวทางคัดกรองนักเรียนที่เหมือนกัน เป็นที่ยอมรับของครูในโรงเรียน รวมทั้งมีการกำหนดเกณฑ์ว่าความรุนแรงหรือความถี่ของพฤติกรรมเท่าใดจึงจัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยงหรือมีปัญหา สอดคล้องกับผลการวิจัยของลัดดาวัลย์ ชูมอภัย (2552, หน้า 44) ได้วิจัยเรื่อง การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 พบว่า สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุดคือ ด้านการคัดกรองนักเรียน รองลงมา คือด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ส่วนด้านที่มีการปฏิบัติต่ำสุดคือด้านการส่งต่อ

3) **ด้านการส่งเสริมนักเรียน** พบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการส่งเสริมนักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 2 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมประชุมผู้ปกครอง รองลงมาคือ ข้อ 1 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมโฮมรูม ทั้งนี้เนื่องมาจากโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ดทั้ง 4 โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมประชุมผู้ปกครองอย่างน้อยปีการศึกษาละ 2 ครั้ง เพื่อเป็นการพบปะกันระหว่างครูที่ปรึกษากับผู้ปกครองนักเรียน เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีและร่วมมือกันในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนระหว่างบ้านและโรงเรียน นอกจากนี้ยังมีการจัดชั่วโมงโฮมรูม อย่างน้อย 1 ชั่วโมง ต่อ สัปดาห์ ซึ่งจะช่วยให้ครูที่ปรึกษารู้จักนักเรียนมากขึ้น สามารถส่งเสริมความสามารถ และป้องกันปัญหาของนักเรียนได้อีกด้วย ดังนั้นจึงทำให้การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการส่งเสริมนักเรียน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2549, หน้า 23-25) ได้กล่าวถึง การส่งเสริมนักเรียนว่า เป็นการสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนที่อยู่ในความดูแลของครูที่ปรึกษาไม่ว่าจะเป็นกลุ่มปกติหรือกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา ให้มีคุณภาพมากขึ้นมีความภาคภูมิใจในตนเองในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยป้องกันไม่ให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติกลายเป็นกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา และเป็นการช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงมีปัญหา กลับมาเป็นนักเรียนกลุ่มปกติ และมีคุณภาพตามที่

โรงเรียนหรือชุมชนคาดหวังต่อไป โดยมีวิธีการและเครื่องมือเพื่อการส่งเสริมนักเรียนหลายวิธีที่โรงเรียนสามารถพิจารณาดำเนินการได้แต่มีกิจกรรมหลักที่สำคัญที่โรงเรียนต้องดำเนินการคือ กิจกรรมโฮมรูม และการจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นริศรา จูแย้ม (2553, หน้า 74) ได้ศึกษา การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูผู้สอนในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดระยอง พบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน รองลงมา คือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และด้านการป้องกันช่วยเหลือและแก้ปัญหา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการคัดกรองนักเรียน

4) **ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา** พบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหามีภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 5 สถานศึกษามีการสร้างขวัญกำลังใจแก่นักเรียน รองลงมา คือ ข้อ 4 สถานศึกษาจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอย่างหลากหลาย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด มีการจัดกิจกรรมให้ขวัญกำลังใจ เช่น กิจกรรมปัจฉิมนิเทศซึ่งเป็นกิจกรรมที่สามารถสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนมุ่งมั่นในการเรียนเพื่อจะได้ประสบความสำเร็จเหมือนรุ่นพี่ ทั้งยังเป็นกิจกรรมที่สร้างความภาคภูมิใจในตนเองให้กับนักเรียนที่สำเร็จการศึกษา นอกจากนี้โรงเรียนยังมีการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอย่างหลากหลายตามความสามารถและความสนใจของนักเรียนเช่น กิจกรรมชุมนุม กิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี กิจกรรมเสริมหลักสูตร กิจกรรมซ่อมเสริม กิจกรรมแนะแนว เป็นต้น ดังนั้นจึงทำให้การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหามีภาพรวม อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับกรมสุขภาพจิต (2550, หน้า 12-14) ซึ่งได้กล่าวถึงการป้องกันและแก้ไขปัญหว่า ในการป้องกันและแก้ไขปัญหานอกจากให้คำปรึกษาเบื้องต้นแล้ว การจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อการช่วยเหลือนักเรียนก็เป็นสิ่งสำคัญเพราะจะทำให้การช่วยเหลือมีประสิทธิภาพก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจของครูทุกคนรวมทั้งผู้ปกครองด้วย ครูที่ปรึกษาสามารถคิดพิจารณากิจกรรมเพื่อการแก้ไขปัญหานักเรียนได้หลายแนวทางซึ่งในที่นี้สรุปไว้ 5 แนวทางที่จำเป็น 1) การใช้กิจกรรมเสริมหลักสูตร 2) การใช้กิจกรรมในห้องเรียน 3) การใช้กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน 4) การใช้กิจกรรมซ่อมเสริม และ 5) การใช้กิจกรรมสื่อสารกับผู้ปกครอง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของไพโรจน์ สิงห์คราม (2553, หน้า 129-133) ได้วิจัยเรื่อง การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 พบว่า สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุดคือ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญห รองลงมาคือ ด้านการส่งต่อ ส่วนด้านที่มีการปฏิบัติต่ำสุดคือด้านการคัดกรองนักเรียน

4) **ด้านการส่งต่อ** พบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการส่งต่อ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 6 สถานศึกษาประสานความร่วมมือกับหน่วยงานหรือบุคคลภายนอกเพื่อ

ช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหา รองลงมา คือ ข้อ 3 สถานศึกษามีการประสานความร่วมมือกันภายใน เพื่อการส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ร้อยเอ็ดมีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกได้เป็นอย่างดี ในการส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาให้เจ้าหน้าที่หรือผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านต่อไปเช่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เจ้าหน้าที่ ตำรวจ นักจิตวิทยา เพื่อให้ปัญหานักเรียนได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกทางและรวดเร็วขึ้น และมีระบบ การดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการส่งต่อภายใน ขั้นตอนคือครูที่ปรึกษาส่งนักเรียนที่มี ปัญหาไปยังครูที่สามารถให้ความช่วยเหลือนักเรียนได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะของปัญหา เช่น ส่งต่อครู แนะแนว ครูประจำวิชา ครูฝ่ายปกครอง ดังนั้นจึงทำให้การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการส่งต่อโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2552, หน้า 31) ได้กล่าวถึงการส่งต่อ ว่าการส่งต่อภายใน ควร ส่งนักเรียนไปยังครูที่สามารถช่วยเหลือนักเรียนได้ ในกรณีที่ปัญหาที่ยากต่อการช่วยเหลือของครูที่ ปรึกษา สามารถส่งต่อไปยังครูแนะแนวหรือฝ่ายปกครองเป็นผู้ช่วยเหลือในลำดับต่อไป เช่น ปัญหา เกี่ยวกับจิตใจ ความรู้สึก ปัญหาพฤติกรรมที่ซับซ้อนหรือรุนแรง เป็นต้น ครูที่รับรองต้องมีการ ช่วยเหลืออย่างเป็นระบบ และประสานการทำงานกับผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อการช่วยเหลือที่มีประสิทธิภาพ แต่หากกรณียากต่อการช่วยเหลืออีกก็ต้องส่งต่อผู้เชี่ยวชาญภายนอก

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากข้อค้นพบของการศึกษาค้นคว้า ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ เรื่องการดำเนินงานระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด ดังต่อไปนี้

1) การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหาร ส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการคัดกรอง ดังนั้นสถานศึกษาในสังกัดองค์การ บริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ดจึงควรวางแผนการดำเนินงานด้านการคัดกรอง วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการคัด กรองนักเรียน ให้อยู่ในดุลยพินิจของครูที่ปรึกษา และยึดเกณฑ์การคัดกรองนักเรียนของโรงเรียนเป็น หลักซึ่งโรงเรียนมีการประชุมครูเพื่อพิจารณาเกณฑ์การจัดกลุ่มนักเรียนร่วมกันเพื่อให้มีมาตรฐานหรือ แนวทางการคัดกรองนักเรียนที่เหมือนกันเป็นที่ยอมรับของครูในโรงเรียนรวมทั้งมีการกำหนดเกณฑ์ว่า ความรุนแรงหรือความถี่ของพฤติกรรมเท่าใดจึงจัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยง มีปัญหา ผลการคัดกรองนักเรียนครู ที่ปรึกษาจะต้องระมัดระวังอย่างยิ่งที่จะไม่ทำให้นักเรียนรู้สึกว่าตนถูกจัดกลุ่มอยู่ในกลุ่มเสี่ยง/มี ปัญหาซึ่งมีความแตกต่างจากกลุ่มปกติ โดยเฉพาะนักเรียนวัยรุ่นที่มีความไวต่อการรับรู้แม้ว่านักเรียน จะรู้ตัวดีว่า ขณะนี้ตนมีพฤติกรรมอย่างไร หรือประสบกับปัญหาใดก็ตาม และเพื่อเป็นการป้องกันการ ล้อเลียนในหมู่เพื่อนอีกด้วย ดังนั้นครูที่ปรึกษาต้องเก็บผลการคัดกรองนักเรียนเป็นความลับ นอกจากนี้หากครูที่ปรึกษามีการประสานงานกับผู้ปกครองเพื่อการช่วยเหลือนักเรียนก็ควรระมัดระวัง การสื่อสารที่ทำให้ผู้ปกครองเกิดความรู้สึกว่า บุตรหลานของตนถูกจัดอยู่ในกลุ่มที่ผิดปกติแตกต่างจาก เพื่อนนักเรียนอื่นๆซึ่งอาจมีผลเสียต่อนักเรียนภายหลังได้

2) การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหาร ส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 6 สถานศึกษา

มีการบันทึกการสังเกตพฤติกรรมนักเรียนทั้งในและนอกห้องเรียน ดังนั้นสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด จึงควรประชุม เพื่อวางแผนร่วมมือกับผู้ปกครองในการกำกับ ติดตามนักเรียน และสร้างแบบบันทึกพฤติกรรมนักเรียนทั้งในและนอกสถานศึกษา เช่น แบบประเมินพฤติกรรม โดยแยกเป็นนักเรียนประเมินตนเอง ผู้ปกครองประเมินนักเรียน และครูประเมินนักเรียน นอกจากนี้แบบบันทึกการเยี่ยมบ้านต้องมีรายละเอียดที่ครอบคลุมทั้งด้านความสามารถ ด้านสุขภาพ ด้านครอบครัว สถานศึกษาควรจัดทำโครงการเยี่ยมบ้านนักเรียน และดำเนินการอย่างจริงจังต่อเนื่อง พร้อมทั้งสนับสนุนงบประมาณในการเยี่ยมบ้านให้เพียงพอ เพื่อทราบข้อมูลสภาพความเป็นอยู่ ที่แท้จริงของนักเรียน และเก็บรวบรวมเพื่อใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศในการคัดกรองนักเรียนต่อไป

3) การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการคัดกรองนักเรียน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 1 สถานศึกษามีจัดทำเกณฑ์การคัดกรองนักเรียน ดังนั้นสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ดควรวางแผนการดำเนินงานด้านการคัดกรอง การประชุมครูเพื่อพิจารณาเกณฑ์การจัดกลุ่มนักเรียนร่วมกัน เพื่อให้มีมาตรฐานหรือแนวทางการคัดกรองนักเรียนที่เหมือนกัน เป็นที่ยอมรับของครูในโรงเรียน รวมทั้งมีการกำหนดเกณฑ์ว่าความรุนแรงหรือความถี่ของพฤติกรรมเท่าใดจึงจัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยง มีปัญหา ทั้งนี้สถานศึกษาต้องจัดทำเกณฑ์การคัดกรองนักเรียนให้ชัดเจนโดยใช้เครื่องมือเชิงประจักษ์ เช่น แบบประเมินพฤติกรรม ระเบียบสะสม และสรุปรายงานการคัดกรองตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ซึ่งมีประโยชน์อย่างยิ่งในการหาวิธีการที่เหมาะสมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ตรงกับสภาพปัญหาและความต้องการ ด้วยความรวดเร็วและถูกต้อง

4) การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการส่งเสริมนักเรียน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 8 สถานศึกษาจัดกิจกรรมให้นักเรียนรู้จักจุดเด่น จุดด้อย และปรับปรุงพัฒนาตนเองนักเรียน ดังนั้นสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ดควรสนับสนุนให้นักเรียนมีความภูมิใจในตนเองซึ่งจะช่วยเพิ่มจำนวนนักเรียนกลุ่มปกติกลายเป็นกลุ่มใหญ่ และจะช่วยส่งเสริมพัฒนากลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา ให้กลับเป็นกลุ่มปกติ โดยการใช้กิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมโฮมรูม การจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน การจัดตั้งเครือข่ายผู้ปกครอง กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนสร้างเสริมทักษะชีวิต กิจกรรมตามความถนัด กิจกรรมประกาศเกียรติคุณนักเรียนที่ทำความดี เป็นต้น

5) การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 3 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรม เสริมหลักสูตรเพื่อป้องกันแก้ไขปัญหานักเรียน ดังนั้นสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ดควรจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่หลากหลายตรงกับความสามารถ ความถนัดของนักเรียน เช่น กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนสร้างเสริมทักษะชีวิต กิจกรรมตามความถนัดด้านต่างๆ เช่น กีฬา ดนตรี ศิลปะ งานฝีมือ เป็นต้น โดยอาจทำแบบสำรวจความต้องการของนักเรียนเกี่ยวกับกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่นักเรียนสนใจ ถนัด เพื่อให้นักเรียนมีความสุขในการเรียน มีโอกาสในการแสดงความสามารถของตน ใช้เวลาไปกับการทำกิจกรรมที่ตนสนใจหรือถนัดตามที่โรงเรียนจัดให้มากกว่าหมกมุ่นกับพฤติกรรมไม่พึงประสงค์

6) การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการส่งต่อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 7 สถานศึกษาอธิบายเหตุผลความจำเป็นที่ส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาไปรับการช่วยเหลือแก้ไขปัญหา ดังนั้นสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ดควรสถานศึกษาควรมีการประชุมกลุ่มเพื่อปรึกษาปัญหานักเรียนรายบุคคล วิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนกลุ่มมีปัญหาและอธิบายเหตุผลความจำเป็นในการส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหา ตลอดจนประสานความร่วมมือกับครูแนะแนว ฝ่ายปกครอง และองค์กรหรือหน่วยงานภายนอกที่มีความเชี่ยวชาญให้ความช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาและสถานศึกษามีการติดตามผลการส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาเหล่านั้นอย่างต่อเนื่อง ในการประชุมเพื่อกำหนดเกณฑ์ในการส่งต่อแต่ละชั้น ควรกำหนดเกณฑ์ว่าความรุนแรง ความถี่ของพฤติกรรมเท่าใดควรส่งต่อภายในหรือส่งต่อภายนอก ทั้งนี้ผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมในการกำหนดเกณฑ์หรือทราบเกณฑ์แต่ละระดับความรุนแรง โดยขั้นตอนกระบวนการส่งต่อ มีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ และประสานการทำงานกับผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อการช่วยเหลือที่มีประสิทธิภาพ

5.3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรทำการศึกษามผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา
- 2) ควรทำการศึกษบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และประชาชนที่มีต่อการการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา
- 3) ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา

บรรณานุกรม

- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2548). *สถิติสำหรับงานวิจัย*. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาสถิติ คณะ
พาณิชยศาสตร์และบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. (2547). *คู่มือวิทยากรเครือข่ายระบบดูแล
ช่วยเหลือนักเรียน*. กรุงเทพมหานคร : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- _____. (2549). *แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา*.
กรุงเทพมหานคร : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- _____. (2549). *กรอบแนวคิดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุม
สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.
- _____. (2551). *การศึกษาภาคบังคับ*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตร
แห่งประเทศไทยจำกัด.
- ชาญชัย อาจิณสมภาร. (2550). *ภาวะผู้นำในองค์กร: Leadership Organization*. กรุงเทพมหานคร
: ปัญญาชน.
- ณัฐพันธ์ เขจรนนท์. (2551). *พฤติกรรมองค์กร*. กรุงเทพมหานคร : ซีไอเดียเคชั่น.
- ณัฐรญา พวงธรรม. (2552). *การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัด
กรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหา
บัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- ถวิล อรัญเวศ. (2559). *การบริหารตามหลักสัปปุริสธรรม 7*. สืบค้นเมื่อ 29 มีนาคม 2559. (Online).
Available : http://thawin09.blogspot.com/2016/02/blog-post_12.html.
- ธีระ รุญเจริญ. (2550). *ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา*.
กรุงเทพมหานคร : แอล. ที. เพรส จำกัด.
- _____. (2553). *ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา (ฉบับ
ปรับปรุง) เพื่อปฏิรูปสองและประเมินภายนอกกรอบสาม*. กรุงเทพมหานคร : ข้าวฟ่าง.
- นริศรา จูแย้ม. (2553). *การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร
และครูผู้สอนในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดระยอง*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต
, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- เนตร์พัฒนา ยาวีราช. (2553). *การจัดการสมัยใหม่: Modern Management*. พิมพ์ครั้งที่ 7.
กรุงเทพมหานคร : ทริปเพิ้ลกรุ๊ป.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2535). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.

- บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. (2548). *การวัดและประเมินผลการเรียนรู้*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประดิษฐ์ แสนชั้น. (2550). *สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนศูนย์เครือข่ายโรงเรียนชุมชนแพศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 5*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ประพาฬ แก้ววงษา. (2557). *การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนบางมดวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2551). *จิตวิทยาการศึกษา : Educational Psychology*. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ส่งเสริมกรุงเทพมหานคร.
- ผดุง อารยะวิญญู. (2550). *วิธีสอนเด็กสมาธิสั้น*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แว่นแก้ว.
- พุทธทาสภิกขุ (เงื่อม อินฺทปญฺโญ). (2525). *ศาสนากับคนรุ่นใหม่และสังคมไทยในอนาคต*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สุภาพใจ.
- ไพโรจน์ สิงห์คราม. (2553). *การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2*. การศึกษาค้นคว้าอิสระ การศึกษามหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยอีสาน.
- ภารดี อนันต์นาวี. (2553). *หลักการและแนวคิด ทฤษฎีการบริหารการศึกษา*. ชลบุรี : สำนักพิมพ์ มนตรี.
- ภาวิดา ธาราศรีวิสุทธิ. (2552). *หลักและทฤษฎีบริหารการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- มานพ บุญสมพงษ์. (2550). *ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดรสด*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ไมตรี บุญทด. (2551). *การบริหารสถานศึกษา*. กรุงเทพมหานคร : อักษรบัณฑิต.
- วิเชียร วิทยอุดม. (2549). *ทฤษฎีการบริหาร*. กรุงเทพมหานคร : ธนัชการพิมพ์.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2548). *ผู้บริหารโรงเรียน: สามมิติแห่งการพัฒนาวิชาชีพสู่การเป็นผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพมหานคร : ทิพย์วิสุจน์.
- _____. (2553). *การบริหารการศึกษา: หลักการ ทฤษฎี หน้าที่ ประเด็น บทวิเคราะห์*. กรุงเทพมหานคร : ทิพย์วิสุจน์.
- วีระยุทธ ชาตะกาญจน์. (2554). *เทคนิคการบริหารสำหรับการศึกษาเพื่ออาชีพ*. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และ คณะ. (2550). *การจัดการและพฤติกรรมองค์กร*. กรุงเทพมหานคร: ธีระฟิล์มและไซเท็กซ์.
- ศิลป์ชัย อ่วงตระกูล. (2552). *การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดการศึกษาพิเศษเรียนร่วม* สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 4. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. (2546). *การบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตแก่วิฤติ* สังกศ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.
- _____. (2547). *แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา*. กรุงเทพมหานคร : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- _____. (2547). *พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547*. ราชกิจจานุเบกษา, ฉบับกฤษฎีกา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2550). *คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นนิติบุคคล*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์(ร.ส.พ.).
- _____. (2552). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์ การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สามัญศึกษา,กรม.(2549) *แนวทางการนิเทศการศึกษา*.กรุงเทพมหานคร: คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2549).*แนวทางการบริหารหลักสูตรและการเรียนการสอน ตามหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 (2549 ปีแห่งการปฏิรูปการเรียนการสอน)*.กรุงเทพมหานคร : คุรุสภาลาดพร้าว.
- เสริมฤทธิ์ หวายฤทธิ์. (2552). *สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา* สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- สุภาพจิต, กรม. (2544). *คู่มือส่งเสริมสุขภาพจิตนักเรียนระดับมัธยมศึกษา สำหรับครู*. กรุงเทพมหานคร : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- _____. (2550). *ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน*. นนทบุรี กองแผนงาน กรมสุขภาพจิต.
- _____. (2551). *รายงานประจำปีกรมสุขภาพจิต ปีงบประมาณ 2550*. นนทบุรี กองแผนงาน กรมสุขภาพจิต.
- สุจิตรา พินิจมนตรี. (2553). *การบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา* สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- สุจิตรา ไชโยแสง. (2552). *การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนในฝัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุทพย์ อ่อนนวล. (2556). *การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนบ้านปงแม่ลอบ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยพาร์อีสเทิร์น.
- สุนทร โคตรบรรเทา. (2551). *หลักการและทฤษฎีการบริหารการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร : ปัญญาชน.
- ลัดดาวลัย ชุมอภัย. (2552). *การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- องค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด. (2557). *ข้อมูลสารสนเทศ ปีการศึกษา 2557*. ร้อยเอ็ด : สำนักการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม.
- Barnard, Chester I. (1968). *The Function of Executive*. Cambridge, Mass: Harvard University Press.
- Bartol, K. Marton. D. Tein, M. & Mayyhews. G. (1998). *Management: A Pacific rim focus*, 2nd edition. Roseville NSW : Mc Graw-Hill.
- Fayol, Heri. (1923). *Industrial and General Administration*. New Jersey : Clifton.
- Fred E. Fiedler. (1967). *A Theory of Leadership Effectiveness*. New York : Mc Graw Hill.
- Goodman, and et al. (October 2003). "Using the Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ) to Screen for Child Psychiatric Discipline in a Community Samples," *Dissertation Abstracts International*. 65 (10) : 11178-A.
- Glazier, S. Y. (2004). *General Educators' Perceptions of At-risk Students and Selfperceived Efficacy in Relationship to Participation in a Student Assistance Team Model*. (Online). Available : <http://www.od.arc.nrru.ac.th/dao/detail.nsp>. 5 February 2006.
- Hellriegel, D. & slocum, J.W., Jr. (1979). *Organization Behavior*. New York : West Publishing Co.
- King, Martha Ann Swedenburg, M.A.S. (2003). *Comprehensive School Counseling Program: Counselor and Principal Agreemen*. (Online). Available: <http://www.od.arc.nrru.ac.th/dao/detail.nsp>. 14 February 2006.
- Luther Gulick,(1936). *Paper on Science of Administration*. New York : Institute of Public administration: Columbia University.

- Massie and Douglas. (1981). *Managing a Contemporary Introduction*, 3rd ed. Englewood cliffs, N.J.: Prentice-Hall, Inc.
- Ouchi, William G. (1991). *Theory Z : How American Business can meet the Japanese challenge*. 9th edition. Reading, Adidison-Wesley.
- Simon, Herbert A. (1960). *Administrative Behavior*. New York. The Mc Millen Company.
- Sergiovani. (1980). *Education Governance and Administrative Englewood Cliffs*, New Jersey : Prentice-Hall, Inc.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

ภาคผนวก ข
หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

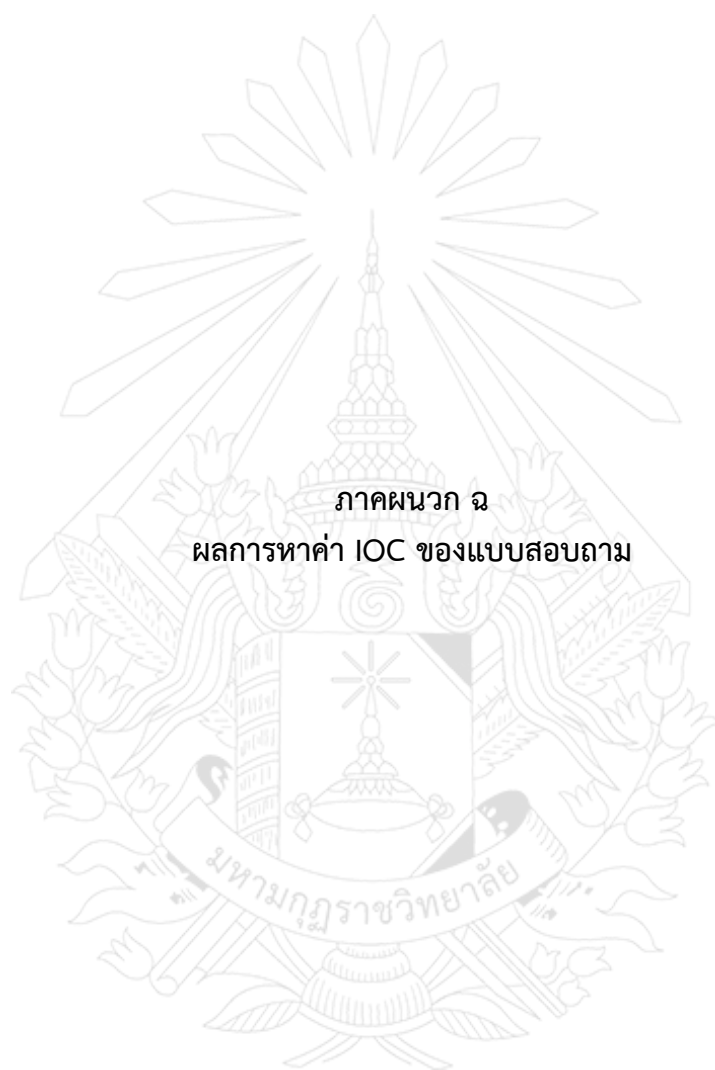
ภาคผนวก ค
หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล

ภาคผนวก ง
แบบสอบถาม

ภาคผนวก จ
คำอธิบายจำแนก และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

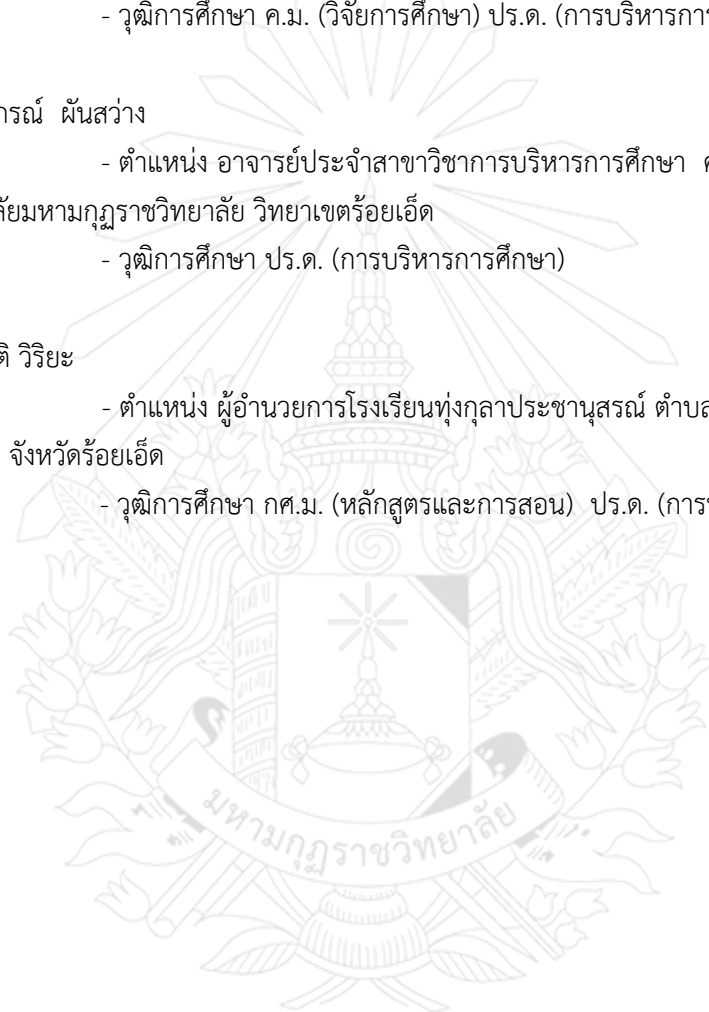
ภาคผนวก ฉ
ผลการหาค่า IOC ของแบบสอบถาม

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

1. รองศาสตราจารย์ ดร.สุเทพ เมยไธสง
 - ตำแหน่ง อาจารย์พิเศษ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
 - วุฒิการศึกษา ค.ม. (วิจัยการศึกษา) ปร.ด. (การบริหารการศึกษา)

2. ดร.จิราภรณ์ ฝันสว่าง
 - ตำแหน่ง อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
 - วุฒิการศึกษา ปร.ด. (การบริหารการศึกษา)

3. ดร.สุชาติ วิริยะ
 - ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนทุ่งกุลาราชานุสรณ์ ตำบลกำแพง อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด
 - วุฒิการศึกษา กศ.ม. (หลักสูตรและการสอน) ปร.ด. (การบริหารการศึกษา)

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

1. แบบสอบถามฉบับนี้จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์
1) เพื่อศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด
2) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด
2. ขอความกรุณาตอบแบบสอบถามให้ครบทั้ง 3 ตอน กรุณาอย่าเว้นข้อใดข้อหนึ่ง เพราะคำตอบที่ได้จะไม่สมบูรณ์ ไม่สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ โดยตอบตามสภาพที่เป็นจริงมากที่สุดผู้วิจัยจะปฏิบัติตามจรรยาบรรณของการวิจัยอย่างเคร่งครัด ความคิดเห็นและคำตอบของท่านจะเก็บไว้เป็นความลับ ผลการวิจัย จะเสนอเป็นภาพรวมคำตอบที่ได้จะไม่มีผลกระทบต่อผู้ตอบแบบสอบถามแต่ประการใด แต่จะเป็นประโยชน์ ต่อการปฏิบัติงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด ฉะนั้นข้อเท็จจริงในการตอบแบบสอบถามจะช่วยให้การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้บรรลุผลและเกิดประโยชน์อย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษาในอนาคตต่อไป
3. แบบสอบถามนี้สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด
4. แบบสอบถามนี้มีทั้งหมด 3 ตอน คือ
ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม
ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน ในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด มีลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 40 ข้อ
ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด จำนวน 5 ข้อ
โปรดส่งแบบสอบถามทุกฉบับคืนไปยังผู้วิจัย หรือผู้ประสานงาน เพื่อได้รวบรวมแบบสอบถามทั้งหมดต่อไป
ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากผู้ตอบแบบสอบถามด้วยดีในการตอบแบบสอบถาม ขอขอบคุณทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

นางเสาวภา เพรตแก้ว

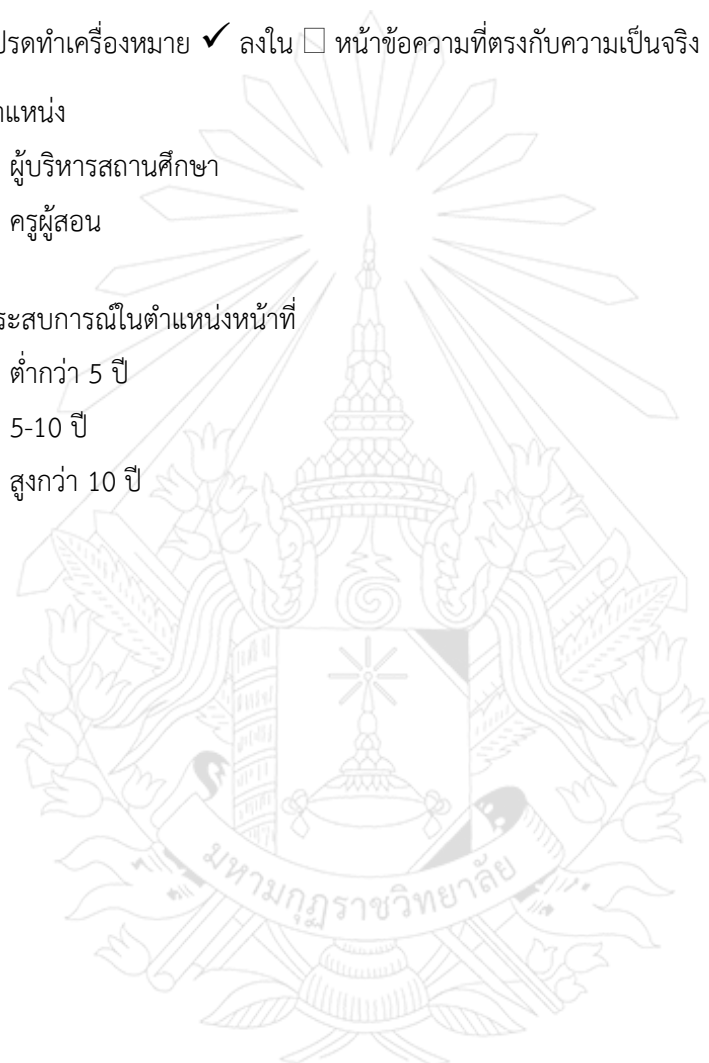
นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาการศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

เรื่อง

การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วน
จังหวัดร้อยเอ็ด**ตอนที่ 1** ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามคำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ลงใน หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริง

1. ตำแหน่ง
 - ผู้บริหารสถานศึกษา
 - ครูผู้สอน
2. ประสบการณ์ในตำแหน่งหน้าที่
 - ต่ำกว่า 5 ปี
 - 5-10 ปี
 - สูงกว่า 10 ปี

เรื่อง

การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วน
จังหวัดร้อยเอ็ด

ตอนที่ 2 การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด มี 5 ด้าน

- 1) ด้านการรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล
- 2) ด้านการคัดกรองนักเรียน
- 3) ด้านการส่งเสริมนักเรียน
- 4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา
- 5) ด้านการส่งต่อ

แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มากปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ขอให้ท่านพิจารณาระดับในการปฏิบัติของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องตามระดับการปฏิบัติตามความเป็นจริง ข้อละ 1 คำตอบ พิจารณาตามเกณฑ์ต่อไปนี้

- 5 หมายถึง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน อยู่ในระดับ มากที่สุด
- 4 หมายถึง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน อยู่ในระดับ มาก
- 3 หมายถึง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน อยู่ในระดับ ปานกลาง
- 2 หมายถึง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน อยู่ในระดับ น้อย
- 1 หมายถึง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

ตัวอย่าง

รายการ		ระดับการดำเนินงาน				
		5	4	3	2	1
ข้อที่	การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน					
0	สถานศึกษามีการจัดทำระเบียบสะสม ทะเบียนประวัตินักเรียนเป็นรายบุคคล	✓				

จากตารางดังกล่าวการตอบคำถามข้อ (0) หมายความว่า ระดับการจัดทำระเบียบสะสมทะเบียนประวัตินักเรียนเป็นรายบุคคลของโรงเรียนท่านอยู่ในระดับ มากที่สุด

ตอนที่ 2 การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับการดำเนินงานที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

รายการ		ระดับการดำเนินงาน					สำหรับ ผู้วิจัย
ข้อที่	การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	5	4	3	2	1	
ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล							
1	สถานศึกษามีการจัดครูดูแลนักเรียนตามสัดส่วนที่เหมาะสม						
2	สถานศึกษามีการศึกษารวบรวมข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนเป็นรายบุคคล						
3	สถานศึกษามีการจัดทำระเบียบสะสม ทะเบียนประวัตินักเรียนเป็นรายบุคคล						
4	สถานศึกษามีการใช้แบบประเมินพฤติกรรมนักเรียน (SDQ) เป็นรายบุคคล						
5	สถานศึกษามีการเก็บข้อมูลนักเรียนโดยการเยี่ยมบ้านนักเรียน						
6	สถานศึกษามีการบันทึกการสังเกตพฤติกรรมนักเรียน ทั้งในและนอกห้องเรียน						
7	สถานศึกษามีการปรับปรุงข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน เป็นรายบุคคลอย่างเป็นปัจจุบัน						
8	สถานศึกษามีการบันทึกและรายงานผลการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล						
ด้านการคัดกรองนักเรียน							
9	สถานศึกษามีการจัดทำเกณฑ์การคัดกรองนักเรียน						
10	สถานศึกษามีการพัฒนาคัดกรองนักเรียนตามเกณฑ์การคัดกรองนักเรียน						
11	สถานศึกษามีการใช้ระเบียบสะสมในการคัดกรองนักเรียน						
12	สถานศึกษามีการใช้แบบประเมินพฤติกรรม (SDQ) ในการคัดกรองนักเรียน						

รายการ		ระดับการดำเนินงาน					สำหรับ ผู้วิจัย
ข้อที่	การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	5	4	3	2	1	
13	สถานศึกษามีการใช้ข้อมูลต่างๆของนักเรียนในการพิจารณาคัดกรองนักเรียน						
14	สถานศึกษามีการคัดกรองนักเรียน แยกเป็นกลุ่มปกติ และกลุ่มเสี่ยงมีปัญหา						
15	สถานศึกษามีการนำผลการคัดกรองนักเรียนไปใช้ในการช่วยเหลือนักเรียน						
16	สถานศึกษามีการสรุปรายงานผลการคัดกรองนักเรียน						
ด้านการส่งเสริมนักเรียน							
17	สถานศึกษามีการจัดกิจกรรม โฮมรูม						
18	สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมประชุมผู้ปกครอง						
19	สถานศึกษามีการจัดตั้งเครือข่ายผู้ปกครอง						
20	สถานศึกษามีการสนับสนุน ชมเชย ยกย่องนักเรียนที่ประกอบคุณงามความดี						
21	สถานศึกษาจัดกิจกรรมตามความถนัดและความสนใจ ให้นักเรียนได้มีโอกาสได้แสดงความสามารถ						
22	สถานศึกษามีการประกวดแข่งขันทักษะทางวิชาการ วิชาชีพ และความสามารถพิเศษของนักเรียน						
23	สถานศึกษาส่งเสริมให้นักเรียนมีสัมพันธภาพที่ดีต่อผู้อื่น การรู้จักควบคุมตนเอง และเสริมสร้างทักษะการใช้ชีวิต						
24	สถานศึกษาจัดกิจกรรมให้นักเรียนรู้จักจุดเด่น จุดด้อย และปรับปรุงพัฒนาตนเอง						
ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา							
25	สถานศึกษามีการให้คำปรึกษาแนะนำเบื้องต้นแก่นักเรียน						

รายการ		ระดับการดำเนินงาน					สำหรับผู้วิจัย
ข้อที่	การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	5	4	3	2	1	
26	สถานศึกษาจัดกิจกรรมสอนซ่อมเสริม						
27	สถานศึกษามีการจัดกิจกรรม เสริมหลักสูตรเพื่อป้องกันแก้ไขปัญหานักเรียน						
28	สถานศึกษาจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอย่างหลากหลาย						
29	สถานศึกษามีการสร้างขวัญกำลังใจแก่นักเรียน						
30	สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมป้องกัน และแก้ไขปัญหานักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหา						
31	สถานศึกษาประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชนเพื่อป้องกันแก้ไขปัญหานักเรียน						
32	สถานศึกษามีการบันทึกการป้องกันแก้ไขปัญหานักเรียน						
ด้านการส่งต่อ							
33	สถานศึกษามีการวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนกลุ่มมีปัญหาเพื่อส่งต่อไปรับการช่วยเหลือ						
34	สถานศึกษามีการประชุมกลุ่มเพื่อปรึกษาปัญหานักเรียน เป็นรายกรณี						
35	สถานศึกษามีการประสานความร่วมมือกันภายในเพื่อการส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหา						
36	บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนประสานความร่วมมือกัน เพื่อส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาไปแก้ไข						
37	สถานศึกษามีระบบการส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาไปให้ผู้เชี่ยวชาญภายนอก เพื่อแก้ไขปัญหา						
38	สถานศึกษาประสานความร่วมมือกับหน่วยงาน/บุคคลภายนอกเพื่อช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหา						
39	สถานศึกษาอธิบายเหตุผลความจำเป็นที่ส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาไปรับการช่วยเหลือแก้ไขปัญหา						
40	สถานศึกษามีการติดตามผลการส่งนักเรียนที่มีปัญหา ไปรับการช่วยเหลือ						

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

คำชี้แจง เพื่อให้การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นไปอย่างถูกต้องเหมาะสมและมีประสิทธิภาพขอความกรุณาผู้ตอบแบบสอบถามเขียนข้อเสนอแนะของท่าน 5 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

2. ด้านการคัดกรองนักเรียน

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

3. ด้านการส่งเสริมนักเรียน

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

5. ด้านการส่งต่อ

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

ขอขอบคุณในความอนุเคราะห์ที่ตอบแบบสอบถาม

ผลการหาค่าIOC ของแบบสอบถาม
เรื่อง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด

ข้อที่	ปัจจัยทางการบริหาร	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ				
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	ΣR	ค่า IOC
ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล						
1	สถานศึกษามีการจัดครูดูแลนักเรียนตามสัดส่วนที่เหมาะสม	+ 1	+ 1	+ 1	+ 3	1
2	สถานศึกษามีการศึกษารวบรวมข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนเป็นรายบุคคล	+ 1	+ 1	+ 1	+ 3	1
3	สถานศึกษามีการจัดทำระเบียบสะสมทะเบียนประวัตินักเรียนเป็นรายบุคคล	+ 1	+ 1	+ 1	+ 3	1
4	สถานศึกษามีการใช้แบบประเมินพฤติกรรมนักเรียน (SDQ) เป็นรายบุคคล	+ 1	+ 1	+ 1	+ 3	1
5	สถานศึกษามีการเก็บข้อมูลนักเรียนโดยการเยี่ยมบ้านนักเรียน	+ 1	+ 0	+ 1	+ 2	0.67
6	สถานศึกษามีการบันทึกการสังเกตพฤติกรรมนักเรียนทั้งในและนอกห้องเรียน	+ 1	+ 1	+ 1	+ 3	1
7	สถานศึกษามีการปรับปรุงข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนเป็นรายบุคคลอย่างเป็นปัจจุบัน	+ 1	+ 1	+ 1	+ 3	1
8	สถานศึกษามีการบันทึกและรายงานผลการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	+ 1	+ 1	+ 1	+ 3	1

ข้อที่	ปัจจัยทางการบริหาร	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ				
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	ΣR	ค่า IOC
ด้านการคัดกรองนักเรียน						
9	สถานศึกษามีการจัดทำเกณฑ์การคัดกรองนักเรียน	+ 1	+ 1	+ 1	+ 3	1
10	สถานศึกษามีการพัฒนาคัดกรองนักเรียนตามเกณฑ์การคัดกรองนักเรียน	+ 1	+ 1	+ 1	+ 3	1
11	สถานศึกษามีการใช้ระเบียบสะสมในการคัดกรองนักเรียน	+ 1	+ 1	+ 1	+ 3	1
12	สถานศึกษามีการใช้แบบประเมินพฤติกรรม (SDQ) ในการคัดกรองนักเรียน	+ 1	+ 1	+ 1	+ 3	1
13	สถานศึกษามีการใช้ข้อมูลต่างๆของนักเรียนในการพิจารณาคัดกรองนักเรียน	+ 1	+ 1	+ 1	+ 3	1
14	สถานศึกษามีการคัดกรองนักเรียน แยกเป็นกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยงมีปัญหา	+ 1	+ 1	+ 1	+ 3	1
15	สถานศึกษามีการนำผลการคัดกรองนักเรียนไปใช้ในการช่วยเหลือนักเรียน	+ 1	+ 1	+ 1	+ 3	1
16	สถานศึกษามีการสรุปรายงานผลการคัดกรองนักเรียน	+ 1	+ 1	+ 1	+ 3	1
ด้านการส่งเสริมนักเรียน						
17	สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมโฮมรูม	+ 1	+ 1	+ 1	+ 3	1
18	สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมประชุมผู้ปกครอง	+ 1	+ 1	+ 1	+ 3	1
19	สถานศึกษามีการจัดตั้งเครือข่ายผู้ปกครอง	+ 1	+ 0	+ 1	+ 2	0.67
20	สถานศึกษามีการสนับสนุน ชมเชย ยกย่องนักเรียนที่ประกอบคุณงามความดี	+ 1	+ 1	+ 1	+ 3	1
21	สถานศึกษาจัดกิจกรรมตามความถนัด/สนใจให้นักเรียนได้มีโอกาสได้แสดงความสามารถ	+ 1	+ 1	+ 1	+ 3	1

ข้อที่	ปัจจัยทางการบริหาร	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ				
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	ΣR	ค่า IOC
22	สถานศึกษามีการประกวดแข่งขันทักษะทางวิชาการ วิชาชีพ และความสามารถพิเศษของนักเรียน	+ 1	+ 1	+ 1	+ 3	1
23	สถานศึกษาส่งเสริมให้นักเรียนมีสัมพันธภาพที่ดีต่อผู้อื่น การรู้จักควบคุมตนเอง และเสริมสร้างทักษะการใช้ชีวิต	+ 1	+ 1	+ 1	+ 3	1
24	สถานศึกษาจัดกิจกรรมให้นักเรียนรู้จักจุดเด่น จุดด้อย และปรับปรุงพัฒนาตนเอง	+ 1	+ 1	+ 1	+ 3	1
ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา						
25	สถานศึกษามีการให้คำปรึกษาแนะนำเบื้องต้นแก่นักเรียน	+ 1	+ 1	+ 1	+ 3	1
26	สถานศึกษาจัดกิจกรรมสอนซ่อมเสริม	+ 1	+ 1	+ 1	+ 3	1
27	สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อป้องกันแก้ไขปัญหานักเรียน	+ 1	+ 1	+ 1	+ 3	1
28	สถานศึกษาจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอย่างหลากหลาย	+ 1	+ 1	+ 1	+ 3	1
29	สถานศึกษามีการสร้างขวัญกำลังใจให้แก่ นักเรียน	+ 1	+ 1	+ 1	+ 3	1
30	สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมป้องกัน และแก้ไขปัญหานักเรียนกลุ่มเสี่ยงมีปัญหา	+ 1	+ 1	+ 1	+ 3	1
31	สถานศึกษาประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชนเพื่อป้องกันแก้ไขปัญหานักเรียน	+ 1	+ 1	+ 1	+ 3	1
32	สถานศึกษามีการบันทึกการป้องกันแก้ไข ปัญหาของนักเรียน	+ 1	+ 1	+ 1	+ 3	1

ข้อที่	ปัจจัยทางการบริหาร	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ				
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	ΣR	ค่า IOC
ด้านการส่งต่อ						
33	สถานศึกษามีการวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนกลุ่มมีปัญหาเพื่อส่งต่อไปรับการช่วยเหลือ	+ 1	+ 1	+ 1	+ 3	1
34	สถานศึกษามีการประชุมกลุ่มเพื่อปรึกษาปัญหานักเรียนเป็นรายกรณี	+ 1	+ 1	+ 1	+ 3	1
35	สถานศึกษามีการประสานความร่วมมือกันภายในเพื่อการส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหา	+ 1	+ 1	+ 1	+ 3	1
36	ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนประสานความร่วมมือกันเพื่อส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาไปแก้ไข	+ 0	+ 1	+ 1	+ 2	0.67
37	สถานศึกษามีระบบการส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาไปให้ผู้เชี่ยวชาญภายนอกเพื่อแก้ไขปัญหา	+ 1	+ 1	+ 1	+ 3	1
38	สถานศึกษาประสานความร่วมมือกับหน่วยงานหรือบุคคลภายนอกเพื่อช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหา	+ 1	+ 1	+ 1	+ 3	1
39	สถานศึกษาอธิบายเหตุผลความจำเป็นที่ส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาไปรับการช่วยเหลือแก้ไขปัญหา	+ 1	+ 1	+ 1	+ 3	1
40	สถานศึกษามีการติดตามผลการส่งนักเรียนที่มีปัญหาไปรับการช่วยเหลือ	+ 1	+ 1	+ 1	+ 3	1

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นางเสาวภา เพรศแก้ว
วัน เดือน ปีเกิด	21 มีนาคม 2524
สถานที่เกิด	บ้านเลขที่ 31 หมู่ 11 ตำบลกำแพง อำเภอกษัตริย์ศึก จังหวัดร้อยเอ็ด
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 31 หมู่ 11 ตำบลกำแพง อำเภอกษัตริย์ศึก จังหวัดร้อยเอ็ด
ตำแหน่งและประวัติการทำงาน	
พ.ศ. 2548 - 2552	ข้าราชการครู โรงเรียนสุวิทย์เสริย์อนุสรณ์ สำนักงานเขตประเวศ สังกัดสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2552 - 2555	ข้าราชการครู โรงเรียนวัดบำรุงริน สำนักงานเขตลาดกระบัง สังกัดสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2555 - ปัจจุบัน	ครูชำนาญการ โรงเรียนทุ่งกุลาประชานุสรณ์ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2547	ศิลปศาสตรบัณฑิต (ภาษาอังกฤษและการสื่อสาร) มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
พ.ศ. 2552	ประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยรามคำแหง
พ.ศ. 2560	ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาการบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย